

Begroting 2020

Vastgesteld in de AB-vergadering van 4 december 2019

BEGROTING 2020

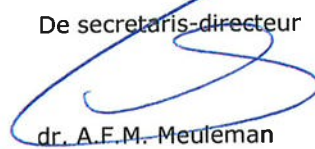
Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van het waterschap Brabantse Delta in de openbare vergadering van 4 december 2019.

De dijkgraaf

drs. C.J.G.M. de Vet

De secretaris-directeur

dr. A.F.M. Meuleman

Documentnummer: 74951

Waterschapsbegroting 2020 in één oogopslag

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor veilige dijken en kades, zuivert rioolwater, verbetert en bewaakt de kwaliteit van het oppervlaktewater en regelt de hoogte van het water in Midden- en West-Brabant. In de jaarlijkse begroting staat wat het waterschap het komende jaar gaat doen, wat dat kost en wat dat betekent voor de belastingtarieven.

Uitvoering van de
kerntaken

Veiligheid is
prioriteit

Samen vernieuwen

Acceptabele
belastingtarieven

Accenten

De waterschappen staan voor een grote uitdaging. Voor een veilige, klimaatbestendige delta zijn forse investeringen nodig. Tegelijkertijd willen we de tarieven niet extra verhogen en de schuldenlast binnen de perken houden.

Klimaatverandering

Nieuwe regelgeving

Complexere technieken
& digitalisering

Risico's beheersen

Uitdagingen

Kerntaken

Kosten
€ 141,8
mln

Droge voeten
Veilig wonen, werken en genieten dankzij **568** kilometer dijken, **227** gemalen en **17** sluisen en waterbergingsgebieden.

Schoon water
Gezonde natuur dankzij een goede waterkwaliteit. Schoonmaken van rioolwater van huizen en bedrijven in **17** rioolwaterzuiveringen.

Voldoende water
Genieten van water dankzij het maaien en baggeren van **8.115** kilometer sloten, beken en rivieren. Zorgen dat het niet te droog is dankzij **1.752** stuwen.

Investeringen
€ 81
mln

Projecten

Renovatie afvalwaterpersleiding
De afvalwaterpersleiding (AWP) loopt van industrieterrein Moerdijk tot aan de rioolwaterzuivering in het Zeeuwse dorp Bath en verzamelt afvalwater van huishoudens en bedrijven uit 35 dorpen en steden in West-Brabant. Denk bijvoorbeeld aan water dat vrijkomt bij douchen, toiletbezoek, handen wassen, de wasmachine en de vaatwasser. De afvalwaterpersleiding is bijna vijftig jaar oud. Het waterschap knapt de persleiding op en vergroot de capaciteit, zodat rioolafvalwater in West-Brabant ook in de toekomst veilig vervoerd en gezuiverd kan worden.

Natuurontwikkeling in de Westelijke Langstraat
De Westelijke Langstraat is een natuurgebied tussen Waspik en Waalwijk. Het doel van het project is om de achteruitgang van de bestaande natuurgebieden te stoppen, de natuur te herstellen om vervolgens de natuurgebieden uit te breiden. Het waterschap gaat in 2020 samen met de provincie, Staatsbosbeheer en gemeente Waalwijk het watersysteem binnen de Westelijke Langstraat aanpassen. Hierbij worden watergangen vergraven en toegevoegd en stuwen geplaatst. Duikers en dammetjes worden aangelegd om binnen verschillende peilgebieden de peilen te kunnen verhogen waardoor de natuur zich zal ontwikkelen.

Zoet water in West-Brabant
In 2020 leggen we buizen en duurzame pompgemalen aan bij de sluis Rode Vaart in Moerdijk. Hiermee kunnen we meer water uit het Hollands Diep naar de rivieren Mark & Dintel, Vliet en de polderwatergangen pompen. Zo verbeteren we de zoetwatervoorziening in West-Brabant, ook in tijden van droogte. Zoet water wordt gebruikt voor landbouw en komt de natuur in het poldergebied ten goede. Een betere doorspoeling is ook goed voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Werkzaamheden 2020

Inkomsten
€ 141,8
mln

Inkomsten

Belastingen
Iedereen die belang heeft bij het waterschap betaalt waterschapsbelasting

€ 134,4
mln

Reserves en bijdrage provincie
Reserves worden ingezet om tariefschommelingen tegen te gaan. Provincie Noord-Brabant levert een bijdrage voor het uitvoeren van vaarwegenbeheer.

€ 7,4
mln

Wat betekent dat voor de tarieven? Voorbeeldaanslagen:

- Eénpersoonshuishouden
- Huurwoning

Waterschapslasten:
€ 119,15

- Gezin met 2 kinderen
- WOZ-waarde: € 200.000

Waterschapslasten:
€ 301,64

- 300 vervuilingseenheden
- WOZ-waarde: 12 miljoen

Waterschapslasten:
€ 21.389,71

- 40 hectare
- 3 vervuilingseenheden
- WOZ-waarde: € 400.000

Waterschapslasten:
€ 2.777,95

*Stijging t.o.v. 2019

INHOUDSOPGAVE BEGROTING 2020

Hoofdstuk

Pagina

Waterschapsbegroting 2020 in één oogopslag **3**

1. Nota Financieel Beheer **5 t/m 26**

1.1 Inleiding, ontwikkelingen en speerpunten	5
1.1.1 Inleiding	5
1.1.2 Belangrijke ontwikkelingen in het begrotingsjaar	5
1.1.3 Speerpunten clusters Watersysteembeheer en Waterketen	6
1.2 Speerpunten bedrijfsvoering en bestuur en communicatie	8
1.3 Gehanteerde financiële uitgangspunten	8
1.4 Verwachte resultaten exploitatie en investeringen 2020	10
1.4.1 Bedrijfsresultaat exploitatie 2020	10
1.4.2 Investerings 2020	11
1.5 Ontwikkeling van de tariefegalisatiereserves	11
1.6 Ontwikkeling van de overige reserves en voorzieningen	12
1.7 Incidentele baten en lasten	14
1.8 Kostentoedeling Watersysteembeheer	15
1.9 Belastingtarieven	16
1.10 Risicoparagraaf	17
1.10.1 Inleiding	17
1.10.2 Risico's waterschap Brabantse Delta	17
1.10.3 Risico's verbonden partijen	20
1.11 Weerstandsvermogen	21
1.12 Financiering	23
1.13 Wet Hof en EMU-saldo	23
1.14 Bijlagen	24

2. Programmaplannen **25 t/m 53**

3. Begroting ingedeeld naar taken **54 t/m 57**

3.1 Begroting 2020 Watersysteembeheer	54
3.2 Begroting 2020 Zuiveringsbeheer	56
3.3 Begroting 2020 Vaarwegenbeheer	57

4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten **58 t/m 61**

4.1 Overzicht van de begroting naar kosten- en opbrengstensoort	58
4.2 Verklaring verschillen per hoofdkosten en -opbrengstsoort	59
4.2.1 Belangrijkste verschillen kostensoorten t.o.v. 2019	59
4.2.2 Belangrijkste verschillen opbrengstensoorten t.o.v. 2019	60

5. Verbonden partijen **62 t/m 75**

Bijlagen **76 t/m 90**

I Staat van reserves en voorzieningen	76
II BBP-Productenlijst	77
III Staat van vaste activa	80
IV Staat van geldleningen (gecomprimeerd)	82
V Principes toerekening kosten- en opbrengsten aan beheerproducten	83
VI Begroting Muskusrattenbestrijding	84

Hoofdstuk 1: Nota Financieel Beheer

§ 1.1 Inleiding, ontwikkelingen en speerpunten

§ 1.1.1 Inleiding

Sinds 28 maart 2019 heeft waterschap Brabantse Delta een nieuw algemeen bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit dertig leden, verdeeld over tien fracties. Deze fracties zijn gezamenlijk tot het bestuursakkoord *Samen beter!* gekomen.

Het akkoord vormt een belangrijke basis voor de koers van het waterschap, waarbij het accent ligt op samenwerking, waterveiligheid, waterkwaliteit, zoet water en peilbeheer, waterketen, klimaat, duurzaamheid, biodiversiteit en dierwelzijn en bestuurs- en organisatieontwikkeling.

De wettelijke taken staan daarbij voorop, deze veranderen niet, maar de opgaven worden wel groter.

Het waterschap is wettelijk verplicht om jaarlijks een meerjarenraming op te stellen die de koers en financiële kaders weergeeft. Het waterschap legt dit vast in de Kadernota met een tienjarige doorkijk. De Kadernota vormt, samen met het Bestuursakkoord 'Samen beter' en het Waterbeheerplan "Grenzeloos verbindend" 2016-2021, het belangrijkste kaderstellende document voor de bestuursperiode. De voorliggende Begroting 2020 is een nadere uitwerking van het eerste jaar uit de meerjarenraming van de Kadernota 2020-2029.

Als algemene opmerking bij deze Begroting dient te worden gemeld dat door het afronden op duizendtallen mogelijk kleine afrondingsverschillen kunnen voorkomen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 van deze Begroting zijn de ontwikkelingen, uitgangspunten, resultaten en risico's weergegeven en worden de financiën samengevat. Hoofdstuk 2 bevat de programmaplannen en geeft per programma inzicht in de (beleids)doelstellingen, de beoogde effecten en de wijze waarop gestreefd wordt die effecten te bereiken. Tevens zijn hier de netto lasten en prestatie-indicatoren opgenomen. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de totale netto lasten en opbrengsten per taak, inclusief de benodigde inzet van reserves. In hoofdstuk 4 worden op hoofdkostensoortniveau de belangrijkste financiële afwijkingen ten opzichte van de Begroting 2019 toegelicht. Tenslotte worden in hoofdstuk 5 de ontwikkelingen bij de verbonden partijen weergegeven.

§ 1.1.2 Belangrijke ontwikkelingen in het begrotingsjaar

De wereld verandert sneller dan ooit. De veranderingen zijn groot en hebben vaak forse impact. Hier worden enkele ontwikkelingen kort aangestipt. Het is geen volledig overzicht van alle maatschappelijke ontwikkelingen. Het geeft een schets van het speelveld van het waterschap.

Samenwerking

Bij alles wat we doen bekijken we wie we nodig hebben en wie ons nodig heeft voor een beter resultaat. We delen kennis en gebruiken kennis van andere sectoren om onszelf te ontwikkelen en gaan de dialoog met de omgeving en onze partners aan. Een belangrijk uitgangspunt is het bij elkaar brengen van doelen en wensen voor onze leefomgeving. Meer samenwerken met onze partners en onze omgeving betekent ook dat we breder (maatschappelijk) kijken naar bepaalde dossiers. Dat we, als versterkende overheid, kijken naar het belang voor de omgeving en niet ons eigen belang voorop zetten.

Duurzaamheid

We werken aan een duurzame toekomst voor onszelf en de generaties na ons. Bij al onze opgaven is duurzaamheid een belangrijke afweging. De duurzame uitvoering van onze waterschapstaken is een belangrijk doel. We werken aan de realisatie van een klimaatrobuust watersysteem (denk aan het beperken van wateroverlast door neerslag en het creëren van een goede balans tussen vraag en aanbod in droge perioden), we produceren duurzame energie voor onszelf en anderen, winnen grondstoffen terug uit afvalwater, kopen producten en diensten duurzaam in en zijn een maatschappelijk betrokken werkgever. Ook streven we naar duurzaam financieel beleid. We willen onze schulden niet te hoog op laten lopen en daardoor te voorkomen dat we de lastendruk te zeer vooruitschuiven naar toekomstige generaties.

Digitalisering

De digitale transformatie is in volle gang. Technologische ontwikkelingen brengen kansen en mogelijkheden om bestaande processen en dienstverlening te verbeteren. De komende jaren gaan we zelf en met anderen nog meer experimenteren met nieuwe innovaties. Het slim gebruiken, toepassen en delen van data wordt ook een belangrijk onderdeel van het waterschapswerk. Het is van belang om te transformeren naar een organisatie met digitaal vaardige medewerkers.

Organisatieontwikkeling Buiten Gewoon Doen

Het waterschap is in 2019 gestart met de organisatieontwikkeling 'Buiten Gewoon Doen'. Het doel is dat de organisatie toekomstproof blijft: meegroeit met de ontwikkelingen om ons heen, voorbereid is op toekomstige opgaven en inspeelt op verwachtingen van de omgeving. De komende jaren staan de volgende zeven programma's centraal: waterveiligheid, waterketen, watersystemen, samen werken, duurzaam zijn, digitaal doen, veerkrachtige organisatie. Dit houdt in dat de organisatie in programma's gaat werken. Deze werkwijze start 1 januari 2020. De structuurverandering als gevolg van Buiten Gewoon Doen is nog niet doorvertaald in deze begroting.

§ 1.1.3 Speerpunten clusters Watersystemen en Waterketen

Zowel bij Watersystemen als Waterketen wordt in 2020 gewerkt aan de vier thema's van Buiten Gewoon Doen:

1. Algemeen
2. Samenwerking
3. Duurzaamheid
4. Digitalisering

Watersystemen

Algemeen:

In 2020 worden de voorbereidingen voor het waterbeheerprogramma 2022-2027 voortgezet, worden maatregelscenario's opgesteld voor de realisatie van de waterkwaliteitsdoelen voor de KRW-waterlichamen en de overige wateren en wordt proactief ingezet op innovatie. De beoordeling van de primaire keringen aan de nieuwe normen en beoordelingssystematiek wordt in 2020 voortgezet en het voorkeursalternatief voor de dijkverbetering Geertruidenberg-Amertak wordt verder uitgewerkt (tot en met 2023) in projectplannen Waterwet. Voor de regionale keringen worden onderhouds- en handavingsmaatregelen gedefinieerd om de knelpunten uit de toetsing op te lossen, voor deelgebied Mark, Dintel en Vliet worden de voorkeursalternatieven uitgewerkt en voor Willemstad-Noordschans wordt de scope van het project in meer detail bepaald. 2020 staat tevens in het teken van beleidsvorming over plaagsoorten en programmering van bestrijding hiervan en het terugbrengen van de achterstanden in het baggeren afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de afzetproblemen (PFAS). Tot slot worden in het kader van 'voldoende water' maatregelen geprogrammeerd om wateroverlast en droogte zoveel mogelijk te voorkomen.

Samenwerking:

In het Maas-stroomgebied worden in 2019 met Nederlandse en Vlaamse partners 'samenwerkingsfiches' voor de KRW-waterlichamen in het grensgebied met de provincie Antwerpen ontwikkeld. Er wordt ingezet op een concrete samenwerkingsagenda in het Grenswateroverleg Molenbeek-Mark, kansen voor Europese subsidies worden verkend en afspraken worden gemaakt over onderhoud in het grensgebied, maatregelen voor het Merkske en samenwerkingskansen voor het Markdal. Op diverse onderdelen staat participatie op de agenda: het participatietraject om tot een waterbeheerprogramma te komen en harde veiligheid met een zacht randje om samen met partners invulling te geven aan (ruimtelijke) ambities. Ook werken we samen met partners op het gebied van (de visie op) vaarwegen, de Omgevingswet, de optimalisatie van het domein van vergunningverlening, toezicht en handhaving, de muskusrattenbeheersing, maaien, baggeren (inclusief de PFAS problematiek), blauwalg-aanpak, de regionale energietransitie en het watersysteem op het haven- en industrieterrein Moerdijk.

Duurzaamheid:

In 2019 is gestart met de ontwikkeling van een programma duurzaamheid. 2020 staat in het teken van het verder uitwerken van het programma en het realiseren van activiteiten uit het programma. In 2020 wordt een strategie ontwikkeld en geconcretiseerd op aquathermie en thermische energie uit oppervlaktewater en wordt een ruimtelijke visie en redeneerlijn opgesteld voor het opwekken van duurzame energie op en langs keringen. Er wordt ingezet op het verkrijgen van inzicht in de uitstoot van broeikasgassen uit oppervlaktewateren, vrijkomende bagger en maaisel worden zoveel mogelijk hergebruikt en Duurzaam GWW wordt in projecten toegepast. Tot slot wordt binnen watersystemen voor de realisatie van 'energieneutraal in 2025' gekeken naar technische (duurzame energieopwekking) en organisatorische (slim peilbeheer) maatregelen en wordt gemonitord op het effect daarvan.

Digitalisering:

Het digitaal toegankelijk maken van het waterschapsbeleid voor alle gebruikers wordt in 2020 gecontinueerd. De mogelijkheden van data science bij het asset management van keringen worden onderzocht en de data van alle watersysteemobjecten worden in een beheersysteem opgenomen. Ook de basisdata voor de legger wordt stap voor stap verder op orde gebracht, er wordt naartoe gewerkt dat deze 'omgevingswetproof' is. De regels uit de Keur worden in begrijpelijke taal opgesteld en getoond in

het nieuwe Omgevingsloket. Het nieuwe landelijke Omgevingsloket wordt hét digitale loket van de overheid voor burgers en bedrijven. Hiervoor worden in 2020 de eigen systemen afgestemd op de samenwerkingsvoorziening en worden medewerkers opgeleid om daar mee om te gaan.

Waterketen

In 2018 is het beleidsvoornemen “Waarde van water” opgeleverd. Met dit traject wil Waterketen de basis op orde krijgen en toekomstbestendig, betrouwbaar en duurzaam de zuiveringstaak uitvoeren.

Waterketen ziet hierin twee uitdagingen:

- Het optimaliseren van de (samen-)werking van de operationele processen om de basis verder op orde te krijgen.
- Het optimaliseren van de tactisch/strategische processen om een balans te vinden tussen enerzijds het op orde houden en anderzijds het aanpassen aan de veranderende omgeving door innovatie.

De in 2019 ingezette verbeteringen vanuit “Water van Waarde” beginnen hun vruchten af te werpen. Het programma ligt goed op koers. In 2020 wordt hier verder invulling aan gegeven. Aanvullend hierop wordt vanuit het traject “Buiten Gewoon Doen” een verdere ontschotting ingezet tussen het watersysteem en de waterketen en de werkwijzen.

Algemeen

In 2020 wordt de Lange termijn Asset Planning (LTAP) verder uitgewerkt, wordt een strategisch assetmanagementplan (SAMP) opgesteld, worden de risico's op zowel asset- als assetsysteemniveau geïnventariseerd en worden er heldere en eenduidige besluitvormingscriteria en methodieken opgesteld. Meer risico-gestuurd bedienen en onderhouden zorgt voor het efficiënter benutten van mensen en middelen met focus op het managen van risico's voor procescontinuïteit en budgetoverschrijdingen. Samen met het bestuur gaan we op expeditie om een toekomstvisie voor de waterketen op te stellen. De organisatiedoelstellingen worden vertaald in kritieke prestatie-indicatoren (KPI's). Deze worden gemonitord en gepresenteerd via op maat dashboards en/of rapporten. Om de kwetsbaarheid tegen uitval van slibverwerkingscapaciteit te verminderen wordt met SNB en de overige aandeelhouders afgestemd over te nemen beheersmaatregelen in de gehele slibketen. Uit de uitgevoerde watersysteemanalyses zal worden gedestilleerd welke rwzi's voor aanvullende zuivering in aanmerking komen en binnen het programma microverontreinigingen wordt samen met partners verder gewerkt aan onderwerpen zoals bewustwording, preventie, onderzoek, kosten(her)verdeling en end-of-pipe zuivering.

Samenwerking

Binnen de waterketen wordt met gemeenten en drinkwaterbedrijven structureel gewerkt aan thema's van nu en de toekomst zoals klimaatadaptatie, circulaire economie en een gemeenschappelijke investeringsagenda. In navolging van de ketensamenwerking met de gemeenten gaan we verder met het ontwikkelen van structurele en constructieve contacten met bedrijven, te starten met (grote) lozende bedrijven. Hierbij staan we open voor initiatieven om maatschappelijke meerwaarde te creëren en duurzaamheidskansen te benutten. In het kader van samen omgaan met klimaatverandering worden samen met partners in de regio strategieën ontwikkeld voor meer lokaal vasthouden en minder afvoeren van hemelwater via de keten. Binnen landelijke en regionale samenwerkingsverbanden wordt kennis ontwikkeld en gedeeld. Voorbeelden hiervan zijn winnend samenwerken en de energie- en grondstoffenfabriek (EFGF). We gaan verder met ontwikkelen van duurzame technologie samen met kennisinstellingen en bedrijven.

Duurzaamheid

We werken verder aan het verminderen van het energie- en grondstoffenverbruik. Er wordt ingezet op energiebesparing middels het optimaliseren van het energieverbruik van bestaande installaties en de inzet en eigen opwekking van duurzame energie. Op zuivering Nieuwveer wordt de gisting omgebouwd naar thermofiele vergisting. Vanuit het winnend samenwerken-verband wordt de inkoop van duurzame energie in 2020 Europees aanbesteed. Om de ontwikkeling van duurzame energiebronnen te stimuleren wordt hierbij sterk ingezet op de inkoop van Nederlandse windenergie uit de regio. Innovatieve ontwikkelingen, zoals koude Anammox, leveren nog in beperkte mate energiewinst op. Er zal worden besloten of met Anammox door te gaan en er zal nagedacht worden over alternatieven. Om het grondstoffenverbruik te verminderen dagen we de markt uit over te schakelen op ontwikkeling van bio-based polymeren, werken we aan terugwinning van ijzerfosfaat (vivianiet) uit ons slib, doen we onderzoek naar hergebruik van aluminium uit drinkwaterslib, en ontwikkelen we technologie voor de productie van bioplastic (PHA) uit ons slib. De grootte en impact van de uitstoot van broeikasgassen wordt verkend middels een Material Flow Analysis (MFA). Vanuit hier wordt concreet een vervolgstراتيجية opgesteld.

Digitalisering

Uniforme procesautomatisering (PA) is essentieel voor een efficiëntere maar vooral kwalitatief betere procesvoering. Het opgestelde PA/PI- meerjarenplan zal organisatie breed worden uitgerold. Teneinde nog beter toekomstbestendig, efficiënt en flexibel te kunnen zijn wordt de verkeerstoren verder ontwikkeld. Hiertoe is een visie en ontwikkeltraject uitgewerkt. De basis hiervoor is de integratie van waterketen en watersysteem. Tevens wordt onderzocht of en hoe de behoeften van onze water- en ketenpartners meegenomen kunnen worden. Als onderdeel van het project AWP 2.0 wordt gewerkt aan vernieuwing van de centrale procesautomatisering om invulling te geven aan eisen op strategisch, tactisch en operationeel niveau. In samenwerking met opdrachtnemer wordt gewerkt aan een passende oplossing voor ons waterschap.

§ 1.2 Speerpunten bedrijfsvoering en bestuur en communicatie

Speerpunten Bedrijfsvoering

Op het gebied van bedrijfsvoering wordt in 2020 onverminderd gestuurd op en geïnvesteerd in het op peil houden van een efficiënte en kwalitatief goede ondersteuning van de processen in de organisatie. De programma's binnen bedrijfsvoering kenmerken zich door een grote diversiteit aan onderwerpen en aandachtsgebieden. Binnen deze diversiteit worden in 2020 de volgende speerpunten benoemd:

- Opstellen plan van aanpak bij de visie "Werken 2025";
- Ontwikkelen beleid voor de beeldbank, het collectiebeheersysteem en het e-depot;
- Moderniseren van de ICT infrastructuur;
- Realiseren duurzaamheidsdoelstellingen bedrijfsgebouwen en transport;
- Werken onder architectuur (inhoud, proces en communicatie);
- Ontwikkelen van het datagedreven werken;
- Vertalen van de principes van "Buiten Gewoon Doen" in de P&C producten en de wijze waarop deze tot stand komen;
- De organisatie inrichten conform de eisen van de Omgevingswet;
- Verhogen van de informatieveiligheid en privacy;
- Wegwerken van de achterstanden in de archivering;
- Benutten van kansen en sturen op risico's door verbetering van risicomanagement;
- Verbeteren van kwaliteit door het kwaliteitsmanagement eenvoudiger, vindbaar en beter uitlegbaar te maken.

Speerpunten Bestuur, Communicatie en Concerncontrol

- Ondersteunen van algemeen bestuur bij bestuurlijke vernieuwing.
- Het vergroten van bewustwording bij waterschapvraagstukken.
- Verdere implementatie van de communicatievisie 2018-2023.
- Internationale samenwerking vormgeven op basis van vastgesteld beleid.
- Onderzoek uitvoeren naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid.
- Onafhankelijk toetsen van en adviseren over het richten en inrichten van de organisatie op systeemniveau.

§ 1.3 Gehanteerde financiële uitgangspunten

Het waterschap houdt bij de berekening van kosten en opbrengsten in de Begroting rekening met toekomstige financiële ontwikkelingen die nu nog onzeker zijn. Hieronder staan de aannames en uitgangspunten die het waterschap als uitgangspunt heeft gekozen voor de Begroting 2020.

Kadernota 2020-2029 en lastenontwikkeling

De Begroting 2020 is een nadere uitwerking van de eerste jaarschijf uit de meerjarenraming van de Kadernota 2020-2029. Voor de lastenontwikkeling is het volgende uitgangspunt opgenomen:

"De maximale tariefstijging komt voor alle voorbeeldprofielen in de planperiode gemiddeld niet boven 2,5% + inflatie, waarbij de voorbeeldprofielen voor huishoudens en bedrijven in geen enkel jaar boven dit percentage uitkomen." Bij een inflatie van 2% betekent dit een maximale lastenstijging voor 2020 van 4,5%.

Inflatie

Voor de Begroting 2020 wordt gerekend met 2% inflatie.

Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) richt zich op het handhaven van prijsstabiliteit. Als de prijzen met net iets minder dan 2% per jaar stijgen op de middellange termijn is er sprake van prijsstabiliteit. Publicaties van financiële instellingen (ABN AMRO en Rabobank), CPB en ECB laten een verwachte inflatie zien die net onder dit ECB streven ligt. Voorzichtigheidshalve wordt voorgesteld om een inflatie te hanteren van 2% mede omdat het waterschap verwacht dat de krapte in de markt en loonstijgingen aan blijven houden.

Loonkostenontwikkeling

Voor de stijging van de loonkosten wordt in 2020 3,45% aangehouden.

De ontwikkeling van de loonkosten bestaat uit een aantal componenten: een autonome stijging op basis van bestaande afspraken, een stijging als gevolg van nieuwe cao-afspraken en premieontwikkelingen.

- De autonome loonstijging (opslagpercentage afhankelijk van beoordelingen) bedraagt in 2020 0,7% en neemt de komende jaren stapsgewijs af vanwege de uitfasering van de uitloopschalen.
- Gelet op de huidige cao-onderhandelingen voor de waterschappen en rekening houdend met de ontwikkelingen van de cao's voor gemeenten en provincies, wordt voorgesteld om uit te gaan van een verwachte stijging van de loonkosten van 2,75% in 2020.
- Gelet op het pensioenpremiebeleid van ABP is de verwachting dat de pensioenpremie niet stijgt.

Rente nieuwe leningen

De inschatting van de rente voor 2020 wordt gebaseerd op de meest actuele inschattingen van financiële instellingen. Gezien de marktontwikkelingen wordt voorgesteld om de inschatting van de rente voor 2020 op 1,25% te zetten.

Kostentoedelingsverordening

De Begroting 2020 is gebaseerd op de Kostentoedelingsverordening 2019-2023 inclusief de 1^e wijziging (zie § 1.8 Kostentoedeling).

Projecten en investeringsuitgaven

Voor de hoogte van de investeringsuitgaven 2020 wordt verwezen naar § 1.4.2 Investeringsuitgaven 2020.

Gelijktijdig met de Begroting 2020 worden de projectlijsten ter mandatering aan het dagelijks bestuur aangeboden. Conform de afspraken rondom sturen op hoofdlijnen zal het algemeen bestuur op basis van die lijsten bepalen welke investeringen gemandateerd worden aan het dagelijks bestuur en welke investeringen voorbehouden blijven aan het algemeen bestuur voor besluitvorming.

Waardering en afschrijving van activa

Objecten met een meerjarig gebruiksnuut worden bij het waterschap geactiveerd en afgeschreven over de periode dat het nut van de investering optreedt. In het Waterschapsbesluit zijn wettelijke regels vastgelegd voor het waarderen, activeren en afschrijven van activa. Deze regelgeving is verder uitgewerkt in de beleidsnotitie "Waardering van afschrijving en activa 2016".

Activeren van personeelskosten en kosten van huisvesting en ICT

Voor zover eigen personeel een directe bijdrage levert aan projecten worden de kosten daarvan geactiveerd. Tevens wordt er een opslag voor kosten van huisvesting en ICT toegerekend aan de projecten. Hierdoor ontstaat inzicht in de werkelijke kosten van een project. In de Begroting 2020 wordt in totaal € 10 miljoen aan kosten geactiveerd.

Energie

In 2020 wekt het waterschap conform doelstelling ongeveer 40% van het totale energieverbruik (elektriciteit, warmte, aardgas en olie) zelf op. Het grootste gedeelte van deze geproduceerde energie is afkomstig van de opwekking van biogas uit het slib van het afvalwater op de rwzi's. De energievolumes met bijbehorende bedragen welke worden ingekocht voor de komende jaren zijn geïndexeerd. Tot en met 2021 kopen we elektriciteit in welke we met behulp van certificaten (GvO's) vergroenen. De huidige bron hiervan is Europese Windenergie uit Denemarken. Vanaf 2022 gaan we als waterschap inzetten op de inkoop van Nederlandse windenergie (certificaten). Om zo de ontwikkeling van nieuwe duurzame bronnen en dus de energietransitie in Nederland en de regio verder te stimuleren.

Slibkosten SNB

Sinds 1997 wordt het (ontwaterde) zuiveringsslib van waterschap Brabantse Delta verbrand in de slibverbrandingsinstallatie van de N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) te Moerdijk. Voor het tarief is in deze Begroting uitgegaan van de conceptbegroting 2020 van SNB. Naast het aan SNB te betalen tarief bestaan de lasten uit de financieringslasten voor de installatie van SNB. De financiering is rechtstreeks door de aandeelhouders ter beschikking gesteld van de NV. De totale lasten zijn verwerkt op programma 4000 Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken.

Belastbare eenheden zuiveringsheffing en watersysteemheffing

De heffingen in deze Begroting zijn geraamd op basis van actuele inzichten in de ontwikkeling van de belastbare eenheden. Pas na enkele jaren wanneer alle aanslagen definitief zijn afgewikkeld blijkt de werkelijke definitieve opbrengst. Periodiek worden de ramingen bij de tussentijdse Managementletters en Jaarrekening bijgesteld op basis van voortschrijdend inzicht.

Beginsaldi (egalisatie)reserves 2020

De gehanteerde beginsaldi 2020 van met name de egalisatiereserves, kunnen nog worden beïnvloed door de definitieve exploitatieresultaten over 2019. Deze resultaten zijn zo nauwkeurig mogelijk ingeschat op basis van Managementletter 2019-3.

Bijdrage van de provincie Noord-Brabant in het kader van het vaarwegenbeheer

De bijdrage van de provincie in het kader van het vaarwegenbeheer is afgestemd op de voor 2020 verwachte netto lasten van de taak Vaarwegenbeheer. De provincie Noord-Brabant heeft het vaarwegenbeheer gedelegeerd aan het waterschap. De kosten komen voor 50% ten laste van het watersysteembeheer en 50% wordt door de Provincie betaald. De begrote bijdrage voor 2020 is bijna € 1,5 miljoen.

Vaststellen subsidieplafond

Met ingang van 1 januari 2011 is de Subsidieverordening waterschap Brabantse Delta in werking getreden. Voor de subsidies genoemd in deze verordening stelt het waterschap jaarlijks in de Begroting een subsidieplafond vast. Hiermee is de subsidieverstreking voor het begrotingsjaar opengesteld. Het subsidieplafond voor de "Subsidie voor aanpak van emissies uit diffuse bronnen" (artikel 2.1 Subsidieverordening waterschap Brabantse Delta) is vastgesteld op € 36.000 totaal.

Besluit: Het AB besluit het subsidieplafond voor de "subsidie voor aanpak van emissies uit diffuse bronnen" voor 2020 vast te stellen op € 36.000 (conform artikel 2.1 van de Subsidieverordening waterschap Brabantse Delta)

§ 1.4 Verwachte resultaten exploitatie en investeringen 2020

§ 1.4.1 Bedrijfsresultaat exploitatie 2020

In de Kadernota 2020-2029 zijn de inhoudelijke en financiële kaders, inclusief de belastingtarieven, bepaald. De Begroting 2020 is een nadere uitwerking van de eerste jaarschijf uit de meerjarenraming van de Kadernota. De (financiële) uitgangspunten, netto lasten en grondslagen voor de belastingheffing zijn dezelfde als in de Kadernota 2020-2029.

Verwacht bedrijfsresultaat 2020

Het verwachte bedrijfsresultaat van de voorliggende Begroting 2020 is € 5,9 miljoen negatief:

Verwacht bedrijfsresultaat 2020 (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Totale bruto lasten ¹	147.319	153.584	158.165
Totale baten (incl. bijdrage provincie Noord-Brabant)	-141.344	-145.462	-152.234
Verwacht Jaarresultaat	+5.975	+8.122	+5.930
Onttrekking egalisatiereserve CBL	-469	0	0
Verwacht Bedrijfsresultaat	+5.507	+8.122	+5.930

(+ = nadelig / - = voordelig)

Het verwachte negatieve resultaat van € 5,9 miljoen wordt als volgt gedekt:

Verwachte dekking bedrijfsresultaat 2020 (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Toevoeging financiële meevallers aan de bestemmingsreserve DFB	1.472	1.807	2.364
Toevoeging uit de egalisatiereserve Watersysteembeheer	39	-4.795	-4.555
Toevoeging aan bestemmingsreserve PBB	238		
Onttrekking uit de algemene/calamiteitenreserve	-107		
Onttrekking uit de egalisatiereserve Zuiveringsbeheer	-4.273	-2.470	-1.285
Onttrekking uit de bestemmingsreserve DFB	-2.875	-2.663	-2.454
Totaal dekking resultaat	-5.507	-8.122	-5.930

¹ Bruto lasten zijn de totale kosten van het waterschap. Netto lasten zijn de bruto lasten verminderd met de overige opbrengsten (niet zijnde belastingopbrengsten).

Omdat de egalisatiereserve Zuiveringsbeheer op basis van de verwachte resultaten 2019 al onder druk staat, is besloten een extra onttrekking te doen aan de egalisatiereserve Watersysteembeheer, om de totale lastenstijging binnen de gestelde norm te houden.

De Begroting 2020 resulteert in de volgende resultaten en dekking per taak:

Verwacht resultaat en dekking per taak (bedragen x € 1.000)	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Vaarwegen-beheer	Totaal
Netto lasten	72.621	67.670	1.498	141.789
Opbrengst verontreinigingsheffing	-313			-313
Heffingen/omslagen	-67.206	-66.842		-134.048
Bijdrage Provincie			-1.498	-1.498
Resultaat per taak 2020	+5.102	+828	0	+5.930
Toevoeging bestemmingsreserve DFB (financiële meevallers) ²	+1.107	+1.258	0	+2.365
Onttrekking bestemmingsreserve DFB ²	-1.654	-801	0	-2.455
Onttrekking egalisatiereserve	-4.555	-1.285	0	-5.840
Dekking resultaat per taak 2018	-5.102	-828	0	-5.930

§ 1.4.2 Investerings 2020

In 2019 is gebleken dat de oorspronkelijk vastgestelde investeringsvolumes te laag waren om in de investeringsbehoefte van de komende jaren te voorzien. Daarom zijn in de Kadernota 2020-2029 hogere volumes vastgesteld. Voor 2020 is alleen het volume voor de taak Waterketen bijgesteld.

Investeringsuitgaven 2020 (x € 1 miljoen)	Afgesproken investerings volume	Netto uitgaven 2020	Subsidies/ bijdragen	Bruto uitgaven 2020
Waterketen	42,04	42,04	0,05	42,09
Watersystemen	10,35	10,35	10,00	20,35
- Regionale keringen	6,82	6,82		6,82
- HWBP-bijdrage	8,10	8,10		8,10
Vaarwegen	0,95	0,95		0,95
Ondersteuning	2,28	2,28		2,28
Totaal investeringsuitgaven	70,54	70,54	10,05	80,59

Met ingang van de Kadernota 2019-2028 is er vanaf 2019 een bedrag van € 1,5 miljoen per jaar binnen het reguliere volume van Watersystemen gereserveerd voor investeringen in klimaatadaptatie/ ruimtelijke adaptatie (€ 0,7 miljoen) en waterkwaliteit (€ 0,8 miljoen).

§ 1.5 Ontwikkeling van de tariefegalisatiereserves

De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om grote schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Als deze reserves niet aanwezig zijn, moet het waterschap kostenontwikkelingen direct doorberekenen in de tarieven. De tariefegalisatiereserves kunnen groeien door positieve saldi van de Jaarrekening toe te voegen. Het waterschap heeft ervoor gekozen de egalisatiereserves over de planperiode van de Kadernota geleidelijk in te zetten voor demping van de tarieven.

Bij de berekening van de egalisatiereserves voor de Begroting 2020 is rekening gehouden met de Jaarrekening 2018 en de verwachte dekking van het resultaat 2019 (op basis van Managementletter 2019-3) (zie § 1.4.1). Hiermee ziet de ontwikkeling van de tariefegalisatiereserves er als volgt uit:

² De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve DFB worden apart voorgelegd. Reserves ontstaan, worden gevoed, opgeheven of verminderd door aparte besluiten van het algemeen bestuur.

Tariefegalisatiereserves (bedragen x € 1.000)	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Verwachte stand per 31-12-2019	6.364	1.969
Verwacht resultaat over 2020	-4.555	-1.285
Overboeking naar algemene/calamiteitenreserve	-24	-36
Verwachte stand per 31-12-2020	1.785	648

§ 1.6 Ontwikkeling van de overige reserves en voorzieningen

Algemene reserve/calamiteitenreserve

De algemene/calamiteitenreserves hebben geen specifieke bestemming en fungeren als algemeen 'weerstandsvermogen' van het waterschap. Voor het verloop van het weerstandsvermogen en de ontwikkeling van de algemene/calamiteitenreserves wordt verwezen naar § 1.11 Weerstandsvermogen.

Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid

In de Kadernota 2017-2026 heeft het waterschap beleid ontwikkeld ter verbetering van de schuldpositie. Er zijn duurzame maatregelen genomen om de groei van de schulden te beperken. Deze maatregelen leiden in eerste instantie tot een stijging van de lasten. Om deze extra lasten op te kunnen vangen zonder grote tariefstijgingen, is bij de Kadernota 2017-2026 besloten om (toekomstige) financiële meevallers apart te zetten in een bestemmingsreserve. In het bestuurakkoord periode 2019-2023 is opgenomen dat financiële meevallers gelijkelijk worden verdeeld ingezet: enerzijds op extra ambitie zoals verwoord in het bestuursakkoord, anderzijds op duurzaam financieel beleid. Het verloop van de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid is als volgt:

Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid (bedragen x € 1.000)	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Verwachte stand per 31-12-2019	2.051	2.822
Toevoeging financiële meevallers Begroting 2020	1.107	1.258
Onttrekking Begroting 2020	-1.654	-801
Verwachte stand per 31-12-2020	1.504	3.279

De financiële meevallers betreffen het voordeel van de herstructurering van de leningenportefeuille, het voordeel van afgesloten langlopende leningen en de verwachte dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten. Waterschap Brabantse Delta heeft de volgende voorzieningen getroffen:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Voorzieningen arbeid gerelateerde verplichtingen				Onderhoud
	Soc. statuut prov.	Wachtgeld personeel	Wachtgeld leden DB	Pensioen leden DB	Zandfilter Efteling
Stand per 31-12-2019	656	5	88	2.484	45
Toevoegingen Begroting 2020					
- rente	3				
- dotaties					10
Onttrekkingen Begroting 2020					
- uit te keren	-109	-5	-70	-187	
- overige onttrekkingen					
Stand per 31-12-2020	551	0	17	2.297	55

Voorziening uitvoering sociaal statuut provincie Noord-Brabant

Bij de overdracht van de muskusratten- en beverrattenbestrijding naar de waterschappen zijn door de provincie Noord-Brabant middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de regelingen van het Sociaal Statuut. In de vergadering van het algemeen bestuur van 9 december 2010 is besloten om de ontvangen vergoeding van € 1,7 miljoen te gebruiken voor de vorming van een voorziening. In de toekomst kunnen hieruit alle door de provincie toegezegde vergoedingen worden voldaan. In 2020 worden naar verwachting voor € 109.000 aan vergoedingen uitgekeerd uit deze voorziening.

Voorziening wachtgelden personeel

Voor de wachtgeldaanspraken van het personeel is een voorziening gevormd.

Voorziening pensioenen leden dagelijks bestuur

Op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) hebben gewezen bestuurders en hun nabestaanden recht op pensioen ten laste van het waterschap. Een deel van de pensioenverplichtingen is ondergebracht bij een externe pensioenverzekeraar. Voor het andere deel is de voorziening op de balans gevormd, berekend op basis van erkende actuariële grondslagen.

Voorziening wachtgeld bestuurders

Naast het recht op bestuurderspensioen hebben gewezen bestuurders op basis van de APPA recht op een bestuurderswachtgeld ten laste van het waterschap. Hoeveel wachtgeldverplichtingen er na afloop van de zittingsduur ontstaan is afhankelijk van eventuele herbenoemingen als DB-lid. De snelheid en de mate waarin een wachtgeldgerechtigde vervangende inkomsten kan verwerven, bepalen vervolgens de hoogte en de duur van het uit te betalen wachtgeld.

Voorziening zandfilter

Per 1 juli 2012 is de overeenkomst voor het onderhoud van een zandfilter voor een periode van 10 jaar verlengd. Jaarlijks wordt een bedrag van € 10.000 aan waterschap Brabantse Delta betaald. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de voorziening. De uitgaven van het groot onderhoud worden ten laste van de voorziening geboekt. Voor zover deze voorziening aan het einde van de looptijd (1 juli 2022) van de overeenkomst een batig saldo heeft, zal dit op dat moment worden terugbetaald.

§ 1.7 Incidentele baten en lasten

In deze begroting zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Omdat deze de reguliere nettolasten kunnen vertekenen en tevens relevant zijn voor het beoordelen van de financiële positie zijn ze hieronder in beeld gebracht.

Begrotingspost	Bedrag x € 1.000	Omschrijving
Incidentele lasten		
Uitvoeren van het project Sloten, Oevers en Dijken op orde (SODO)	900	Het project Sloten, oevers en dijken op orde focust zich op overtredingen die significante invloed hebben op de aan- en afvoer van water of de waterveiligheid. Deze overtredingen dienen door de overtreders te worden beëindigd. Het project SODO is gestart als een Handhavingsproject. In de praktijk blijkt dat er een groot deel van de capaciteit opgaat aan het verlenen van vergunningen. Het doel is de sloten, oevers en dijken voor 100% op orde te hebben, hiertoe is het project verlengd tot 2021. De kosten voor de verlenging bedragen € 660.000, de kosten voor afronding van het 'oude' project € 240.000.
Implementatie Omgevingswet	455	Voor de implementatie van de Omgevingswet is geld benodigd voor aanschaf van software voor DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) en toepasbaar regelbeheer. Ook is een bijdrage verschuldigd voor het landelijk programma DSO-LV en zijn er budgetten opgenomen voor advisering en inleen voor de te ontwikkelen waterschapsverordening en het vervangen van eigen mensen die bijdragen aan de implementatie (waaronder de projectleider).
SNB compensatieregeling nieuwe kostenverdeling	167	Op 20 november 2019 heeft het AB ingestemd met de nieuwe kostenverdeling SNB ingaande met terugwerkende kracht per 1 januari 2018, inclusief een compensatieregeling (verrekening in 2019) en een aanvullende garantieregeling (verrekening in 2019 en 2020) met terugbetalingsregeling. Conform de afgesproken garantieregeling dient waterschap Brabantse Delta in 2019 en in 2020 een bedrag van € 167.000 te betalen aan twee andere aandeelhouders met daaraan gekoppeld een (voorwaardelijke) terugbetalingsverplichting. Voor meer informatie wordt verwezen naar de AB-stukken.
Archiefkosten	150	Betreft budget in verband met het in eigen beheer nemen van de overgedragen archieven van waterschap Brabantse Delta en alle rechtsvoorgangers, behalve die van Land van Nassau (inhaalslag loopt t/m 2021). De oude archieven ordenen, beschrijven en toegankelijk maken.
Trainees	120	Bij de afdeling Beleid & Planadvies zijn in 2020 twee trainees werkzaam vanuit het Nationaal Water Traineeship met de focus op de Regionale energiestrategie West-Brabant en thema's met een hydrologische link met waterkwantiteit.
Totaal	1.792	Incidentele lasten 2020

§ 1.8 Kostentoedeling Watersysteembeheer

Kostentoedelingsverordening

De Waterschapswet verplicht het waterschap tenminste eenmaal in de vijf jaar de kostentoedelingsverordening te herzien. Hier gaat meestal een kostentoedelingsonderzoek aan vooraf. Het vorige kostentoedelingsonderzoek is in 2018 uitgevoerd en de daaruit voortvloeiende kostentoedelingsverordening 2019 is van kracht voor de begrotingsjaren 2019–2023.

In november 2018 heeft de Hoge Raad uitgesproken dat de grondslag voor de wegen differentiatie beperkt moet worden tot het verharde gedeelte van de openbare weg. De onverharde delen dienstbaar aan de verkeersfunctie van de weg behoren niet tot de verharde weg voor de tariefdifferentiatie openbare verharde wegen. Door deze uitspraak is de bijdrage in de belastingopbrengst voor de categorie ongebouwd door de openbare verharde wegen fors afgenomen. Om een rechtvaardige kostentoedeling te hanteren heeft de meerderheid van het algemeen bestuur op 4 september 2019 een voorkeur uitgesproken om een wijziging door te voeren in de kostentoedelingsverordening 2019, namelijk de ophoging voor verharde openbare wegen door een gedifferentieerd tarief te hanteren van 400% vanaf 1 januari 2020.

Voor de begrotingsjaren 2020–2023 dient de kostentoedelingsverordening te worden gewijzigd en vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De Begroting 2020 is gebaseerd op de gewijzigde kostentoedeling 2019.

De verdeling van de kosten van het Watersysteembeheer is voor 2019–2023 als volgt vastgesteld:

Categorie Watersysteembeheer	Verdeling 2019	Verdeling 2020–2023
Ingezetenen	30,0%	30,0%
Gebouwd	58,1%	58,1%
Ongebouwd	11,7%	11,7%
- Verharde openbare wegen	3,4%	2,9%
- Overig ongebouwd	8,3%	8,8%
Natuur	0,2%	0,2%

Verdeling kosten watersysteembeheer

Grondslagen tarief Watersysteembeheer

De tarieven voor het Watersysteembeheer zijn gebaseerd op het aantal inwoners (categorie 'ingezetenen'), de economische waarde (categorie 'gebouwd') en de belastbare hectaren (categorieën 'ongebouwd' en 'natuur'):

- *Ingezetenen* nemen 30% van de watersysteemheffing voor hun rekening. Dit aandeel hangt samen met de gemiddelde inwonersdichtheid (aantal inwoners per vierkante kilometer). Het waterschap gaat voor het begrotingsjaar uit van 353.890 ingezetenen. Naar verwachting zullen 24.174 ingezetenen geen heffing betalen, omdat zij in aanmerking komen voor kwijtschelding of omdat de aanslag oninbaar is.
- De heffing die de *categorie gebouwd* betaalt, hangt samen met de economische waarde van het gebouwde goed (WOZ-waarde). In het verleden ging het waterschap uit van een economische waarde van € 2.500 per eenheid. Met ingang van 1 januari 2009 is het tarief een vast percentage van de WOZ-waarde. Voor 2020 is dit percentage 0,0332%.
- De heffing die de *categorie ongebouwd* betaalt, hangt samen met de ongebouwde (agrarisch) hectares grond. Voor openbare wegen geldt een tariefdifferentiatie van 400%. Bij de Begroting 2020 is uitgegaan van 6.400 ha verharde openbare wegen en 95.450 ha. overig ongebouwd.
- *Natuur*: onder natuurterreinen worden ongebouwde onroerende zaken verstaan waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur. Ook bossen en open wateren met een oppervlakte van ten minste één hectare behoren tot natuurterreinen. Bij de Begroting 2020 is uitgegaan van 27.670 hectare natuur.

Grondslagen tarief Zuiveringsheffing

Het tarief voor de Zuiveringsheffing hangt af van het aantal vervuilingseenheden:

Vervuilingseenheden Zuiveringsheffing	Huishoudens	Bedrijven	Kwijtschelding /oninbaar	Netto
Begroting 2020	841.526	363.160	-52.246	1.152.440

Verontreinigingsheffing

Belasting voor het bestrijden van kosten voor maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit woon/bedrijfsruimte op het oppervlaktewater (begroting 2020 5.400 vervuilingseenheden).

§ 1.9 Belastingtarieven

De belastingtarieven voor de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing zijn hieronder weergegeven:

Heffing (bedragen in €)	Begroting 2019	Begroting 2020
Watersysteemheffing		
- ingezetenen	58,96	61,15
- gebouwd (basis 2.500) ³	0,839	0,831
- natuur	4,84	4,86
- ongebouwd openbare wegen	229,67	308,87
- overig ongebouwd	57,42	61,77
Zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing	55,39	58,00

Ondanks de toegenomen netto lasten en de forse investeringen in een veilige delta en de toenemende risico's, wordt er vastgehouden aan een gematigde ontwikkeling van de lasten, waarbij de maximale lastenstijging voor alle voorbeeldprofielen in de Kadernota planperiode gemiddeld niet boven 2,5% + inflatie uitkomt en de voorbeeldprofielen voor huishoudens en bedrijven in geen enkel jaar boven dit percentage uitkomen. Voor 2020 blijven de voorbeeldprofielen voor huishoudens en bedrijven binnen de gestelde norm van 2,5% + inflatie = 4,5% lastenstijging."

Op basis van de bovenstaande belastingtarieven is de totale lastendruk per groep als volgt:

Voorbeeldaanslagen (bedragen in €)	Begroting 2019	Begroting 2020	% 2020 t.o.v. 2019
Voorbeeldaanslagen huishoudens			
Meerpersoons huishouden, huurwoning, 3 v.e.	€ 225,13	€ 235,15	4,5%
Eenpersoonshuishouden, huurwoning, 1 v.e.	€ 114,35	€ 119,15	4,2%
Meerpersoons huishouden, koopwoning, € 200.000, 3 v.e.	€ 292,28	€ 301,64	3,2%
Eenpersoons huishouden, koopwoning, € 200.000, 1 v.e.	€ 181,50	€ 185,64	2,3%
Voorbeeldaanslagen bedrijven			
Productiebedrijf voedingsmiddelen, € 12.000.000, 300 v.e.	€ 20.645,83	€ 21.389,71	3,6%
Groothandel, € 2.400.000, 7 v.e.	€ 1.193,48	€ 1.203,93	0,9%
Overige voorbeeldaanslagen			
Natuurterreinen, 1000 ha	€ 4.842,64	€ 4.862,49	0,4%
Agrarisch bedrijf, € 400.000, 40 ha grond, 3 v.e.	€ 2.597,11	€ 2.777,95	7,0%
Gemeente, 600 ha wegen	€ 137.799,05	€ 185.321,98	34,5%

³ Met ingang van 1 januari 2009 is het tarief een vast percentage van de WOZ-waarde. Voor 2020 is het tarief 0,0332% t.o.v. 0,0336% voor 2019.

§ 1.10 Risicoparagraaf

§ 1.10.1 Inleiding

In producten als het Bestuursprogramma, de Kadernota, de Begroting en Jaarrekening worden de belangrijkste risico's belicht die in de planperiode gevolgen voor de uitvoering van de programma's (doelstellingen) of de financiën kunnen hebben.

Binnen ons waterschap wordt aan risicomanagement gedaan om goed voorbereid te zijn. Risicomanagement is het identificeren, analyseren, beoordelen en evalueren van risico's. Ook het benoemen en uitvoeren van risicobeheersingsmaatregelen is een onderdeel van risicomanagement. De bedrijfswaarden en de bijbehorende waardenmatrix worden gebruikt bij het beoordelen van risico's en het prioriteren van beheersmaatregelen.

Bedrijfswaarde *	Gedefinieerd als ...
Compliance	Voldoen aan de gemaakte afspraken per taak binnen de kaders van wet- en regelgeving en het bestuursakkoord
Waterkwantiteit en -veiligheid	Voldoen aan een evenwichtige waterbehoefte alsook het voldoen aan de omgevingsveiligheid
Water- en omgevingskwaliteit / milieu	Leveren van een positieve bijdrage aan de volksgezondheid, natuur en het milieu (bodem, water en lucht)
Kosten	Realisatie overeenkomstig met de plannen vanuit de meerjarenbegroting en waarbij geen verrassingen mogen optreden t.a.v. de financiële restrisico's
Continuïteit	Doelmatig inzetten van de juiste kennis en capaciteit om in te kunnen spelen op de maatschappelijke belangen en ontwikkelingen
Imago	Mate waarin het waterschap wordt gezien als professioneel, duurzaam en betrouwbaar

Tabel Bedrijfswaarden

* Eind 2019 worden de bedrijfswaarden geëvalueerd en eventueel aangepast.

Bij het vaststellen van de beheersmaatregelen gaat het om de activiteiten waarmee de kans van optreden wordt verkleind of de gevolgen van risico's worden beperkt. Het waterschap beoordeelt ieder jaar opnieuw de kansen en de mogelijke gevolgen van de operationele risico's. De impact van de restrisico's wordt vergeleken met de bestuurlijk vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen. Op die manier zorgt het waterschap ervoor dat het voldoende weerstandscapaciteit heeft om financiële tegenslagen op te vangen. Dit wordt vastgelegd in het risicoregister.

§ 1.10.2 Risico's waterschap Brabantse Delta

In deze paragraaf staan de belangrijkste risico's die de organisatiedoelstellingen bedreigen. Binnen het waterschap wordt aan risicomanagement gedaan om goed voorbereid te zijn. Dit houdt in het identificeren, analyseren, beoordelen en evalueren van risico's aan de hand van het bedrijfswaardenmodel. Ook het benoemen en uitvoeren van risicobeheersingsmaatregelen is een onderdeel van risicomanagement.

Top 5 risico's

De omvang van een risico wordt berekend met de formule 'Risico = Kans x Effect'. Dit leidt tot de volgende top 5 (grootste) operationele risico's uit het risicoregister:

1. Uitval afvalwaterzuiveringsinstallaties
2. Illegale lozingen
3. Problemen in uitvoering projectportfolio
4. Breuk persleidingen (reparatie en claims)
5. Hogere energierekening door hoger tarief Opslag Duurzame Energie (ODE)

De top 5 verschilt van voorgaande jaren. Het risico 'Verbonden partijen' staat niet meer genoemd als risico. De wijze waarop de verbonden partijen worden gemanaged is zodanig geprofessionaliseerd dat het risico is afgenomen.

Uitval afvalwaterzuiveringsinstallaties

Een afvalwaterzuiveringsinstallatie kan uitvallen als gevolg van externe factoren, zoals een brand, illegale lozing of extreem weer. Ook slijtage van de installaties, in combinatie met een hoge belastinggraad en veroudering, verhogen de kans op uitval. De financiële gevolgen van de uitval kunnen aanzienlijk zijn door claims van derden, boetes van gemeente/EU, kosten lozingsheffing, milieuschade, extra transportkosten en eigen schade. Met assetmanagement en het traject 'Water van waarde – Betrouwbaar in de basis 2018-2020' werkt het waterschap aan het verlagen van deze risico's.

Illegale lozing

Illegale lozingen met onverwacht hoge concentraties giftige stoffen kunnen schade veroorzaken aan flora en fauna. Ook kan er schade ontstaan bij de zuiveringen door een verstoorde procesvoering (die niet direct tot uitval van de installatie leidt). De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn:

- claims van derden, indien die niet te claimen zijn bij de veroorzaker
- opgelegde boetes
- kosten aan beheersmaatregelen, zoals bodemsanering.

In de risicobeoordeling is de kans op lozingen verhoogd, als gevolg van incidenten die het afgelopen jaar in de branche en bij ons waterschap zijn voorgekomen. Het aantal incidenten en de zeer zorgwekkende stoffen die worden geloosd zorgen voor een toenemend risico.

Problemen in uitvoering projectportfolio

Markontwikkelingen

Door de krapte op de markt neemt de beschikbaarheid van aannemers/marktpartijen af met als mogelijk gevolg vertragingen en toename van prijzen. Voorbeelden van een laag aantal inschrijvingen en/of hoge inschrijfbetragingen komen voor. Als oplossing worden acties ondernomen zoals voorafgaand aan een aanbesteding de markt informeren of consulteren. Daarnaast wordt ervaring opgedaan met andere vormen van samenwerken in een project en wordt de mogelijkheid van inschrijvergoedingen bij aanbestedingen beschouwd.

Grondverwerving

Grondverwerving kan lang duren en vertraging veroorzaken. In veel gevallen heeft het waterschap grond nodig om maatregelen uit te kunnen voeren, bijvoorbeeld voor het verbeteren van de regionale keringen, hermeandering van waterlopen, ecologische verbindingzones of waterberging. Om de kosten te beperken en het draagvlak te vergroten zoekt het waterschap bij het uitvoeren van inrichtingsmaatregelen steeds naar combinaties met plannen van derden. Daardoor is er minder grondverwerving nodig en kan werk met werk gemaakt worden. Ook stimuleert het waterschap inwoners en bedrijven om zelf maatregelen te nemen die de waterkwaliteit verbeteren, zoals het bieden van blauwe diensten, de aanleg van akkerranden en natuurvriendelijke oevers. Daarnaast zal er in 2020 gewerkt worden aan een strategie voor het strategisch aankopen van grond om de positie van het waterschap op de grondmarkt te versterken.

Breuk persleidingen (reparatie en claims)

Een breuk van een persleiding heeft een lozing van afvalwater of slib tot gevolg. De kosten voor reparatie, noodmaatregelen, opruimen en van claims van externen kunnen aanzienlijk zijn. Oorzaken van leidingbreuken zijn slijtage van binnenuit, verzakkingen of (graaf)werkzaamheden in de buurt van de leidingen.

Om voldoende zicht te krijgen en te houden op de toestand waarin onze assets verkeren worden periodieke inspecties uitgevoerd via de exploitatie en minder frequente, kostbare inspecties worden projectmatig uitgevoerd via het investeringsprogramma. Zo zijn er de laatste jaren een flink aantal inspectieprojecten uitgevoerd op de persleidingen onder andere op de AWP.

Vervangingsinvesteringen worden gepland na inspecties. Het professionaliseren van de inspecties is onderdeel van het assetmanagementprogramma dat nu loopt. Implementatie van het assetmanagementprogramma geeft handvatten om de risico's beter in te schatten dan voorheen en nieuwe inspectietechnieken geven meer inzicht in de onderhoudsstaat.

Tot de meest risicovolle assets die wij hebben behoren de AWP-leidingen. Deze worden geïnspecteerd volgens de NEN 3650 methodiek die opgesteld is voor een goed beheer en onderhoud van persleidingen. Het is onmogelijk om de persleidingen periodiek compleet te inspecteren aan de binnen- en buitenzijde. Inspecties moeten uitgevoerd worden op basis van risicoanalyses en steekproeven. Het is nooit met

100% zekerheid te voorkomen dat er lekkages op zullen treden. Schade door derden en omgevingsfactoren zijn hier voorbeelden van. Om de risico's te minimaliseren is het nodig dat inspectiemethoden voor afvalwaterpersleidingen verder ontwikkeld worden (inwendige schade vanaf de buitenkant vaststellen) en dat reparatiemethoden verder ontwikkeld worden zodat reparatietijden korter worden. Dit traject loopt al enkele jaren.

Door de toenemende leeftijd van de assets moeten we steeds meer inspanning leveren om voldoende zicht te blijven houden, de risico's te bepalen en de vervangingsinvesteringen doelmatig te kunnen plannen. Deze inspanningen zullen via de meerjarenprogramma's van de exploitatie en de projecten in concrete aanvragen bij het bestuur voorgelegd worden.

Hogere energierekening door hoger tarief Opslag Duurzame Energie (ODE)

In het Belastingplan 2020 staan de plannen van het kabinet voor de belastingen in 2020. Hierin is opgenomen dat bedrijven meer gaan bijdragen aan de opslag van duurzame energie (ODE). Het waterschap valt in deze situatie onder de noemer 'bedrijven'.

Tegelijkertijd gaat de belasting op aardgas geleidelijk omhoog en de belasting op elektriciteit omlaag. Deze maatregelen stimuleren duurzaam energiegebruik.

De verhoging van de tarieven voor de opslag van duurzame energie kan een behoorlijke impact hebben op de energierekening van het waterschap. De consequenties van de plannen worden nog nader in beeld gebracht.

Overigens is het Belastingplan 2020 pas definitief na vaststelling in de Tweede en de Eerste Kamer.

Overige geïdentificeerde risico's

Naast de hierboven genoemde top 5 risico's is er sprake van een aantal lopende (rechts)zaken:

Gevolgen brand bij chemische fabriek Moerdijk

Het waterschap en de andere overheden hebben met Chemie Pack Nederland B.V. en de andere nog bestaande bedrijfsonderdelen van Chemie Pack een schikking getroffen. De opbrengsten van de schikking worden verdeeld tussen de betrokken overheden. Intussen hebben verzekeraars van bedrijven die goederen in opslag hadden staan bij Chemie Pack de betrokken overheden en inspecties aansprakelijk gesteld voor de geleden schade omdat onvoldoende toezicht zou zijn gehouden. Of dit daadwerkelijk tot het vergoeden van een schadeclaim zal leiden door het waterschap lijkt op dit moment niet erg waarschijnlijk. Er zijn vooralsnog nog steeds geen procedures gestart.

Verantwoordelijkheid voor beschoeiing

Een inwoner van Steenberghe is van oordeel dat de beschoeiing langs zijn tuin ondeugdelijk is. Zijn tuin verzakt daardoor. Hij is van oordeel dat het waterschap aansprakelijk is voor het verzakken van de tuin. De rechtbank heeft de inwoner in het gelijk gesteld. Naar het oordeel van het waterschap heeft de rechtbank een principieel onjuist oordeel gegeven. Het waterschap is in hoger beroep gegaan tegen het vonnis van de rechtbank. De zaak is momenteel nog steeds in behandeling bij het gerechtshof in Den Bosch. Het hof heeft een tussenuitspraak gedaan, daardoor laat de einduitspraak nog op zich wachten. De einduitspraak van het hof is van belang, omdat een andere inwoner met vergelijkbare problematiek ook een procedure heeft aangespannen onder verwijzing naar de uitspraak van de rechtbank. Ook twee verenigingen van eigenaren (appartementencomplexen) beraden zich op juridische stappen. Deze zaak is ook voor andere waterschappen van principieel belang, omdat in het hele land vergelijkbare situaties kunnen spelen.

Procedure over gevolgen uitvoering project

Een inwoner heeft over een aantal issues een civielrechtelijke procedure aangespannen tegen het waterschap. Volgens zijn zeggen zijn deze issues ontstaan door de gebrekkige uitvoering van een project dat in 2001 door het waterschap is gestart en zijn perceel beïnvloedt. Alsook omdat hij van oordeel is dat aanvullende afspraken niet goed worden nagekomen door het waterschap. Langdurig en op verschillende niveaus is getracht om tot een vergelijk te komen met deze inwoner. Dat is uiteindelijk niet gelukt waarna de inwoner het waterschap heeft gedagvaard tot nakoming van gemaakte afspraken en vergoeding van geleden schade. Inmiddels heeft de rechter een tussenuitspraak gedaan waarin het waterschap gedeeltelijk in het gelijk en gedeeltelijk in het ongelijk is gesteld. Voor één zaak laat de rechter zich adviseren door nog te benoemen deskundigen waarna ook hierover uitspraak zal worden gedaan.

Nadeelcompensatieverzoeken

Bij een van de nadeelcompensatieverzoeken die zijn ingediend, wordt door de verzoeker in een contraexpertise twee schadevergoedingen gemotiveerd, namelijk primair € 1.140.000 en secundair € 459.000. De door het waterschap ingeschakelde externe deskundige adviseert een beperkte schadevergoeding van circa € 40.000. Naar aanleiding van nieuwe informatie heeft het waterschap de door het waterschap ingestelde externe deskundige gevraagd een aanvullend advies uit te brengen. Dit advies is inmiddels uitgebracht en er wordt geadviseerd een schadevergoeding van circa € 107.000,- uit

te keren. In het advies is aangegeven dat niet duidelijk is welke bouwmogelijkheden het nieuwe beleid van het waterschap biedt voor het onderhavige bouwperceel. Er zal daarom opnieuw advies aangevraagd worden, waarin van de zijde van het waterschap een nadere uitleg zal worden gegeven van de bouwmogelijkheden. Er is één verzoek om nadeelcompensatie ingediend wegens schade als gevolg van een onttrekkingsverbod. Dit verzoek is, conform het advies van de externe adviseur, afgewezen.

§ 1.10.3 Risico's verbonden partijen

Het waterschap kent negen verbonden partijen. Twee gemeenschappelijke regelingen voldoen niet aan de criteria van verbonden partij. Het zijn zogenaamde centrumregelingen zonder eigenstandige organisatie. In hoofdstuk 5 worden de ontwikkelingen bij de verbonden partijen weergegeven, inclusief de centrumregelingen muskusrattenbestrijding en De Dommel-Brabantse Delta.

Deelname in verbonden partijen brengt risico's en verplichte uitgaven met zich mee, waar het waterschap slechts gedeeltelijk op kan sturen. Ongeveer 27% van de directe kosten van het waterschap gaat om in deze verbonden partijen, dat is circa 11% van de totale begroting. Het is een gecompliceerd speelveld: de verbonden partijen zijn zelfstandig, maar ook verweven met het waterschap. Het algemeen bestuur heeft bevoegdheden inzake het oprichten van en deelnemen in verbonden partijen. De verbonden partijen zijn – na instemming van het algemeen bestuur – aangegaan door het dagelijks bestuur. Daarom is het dagelijks bestuur primair verantwoordelijk voor het aansturen van de verbonden partijen en het behartigen van het belang van het waterschap (zowel het eigenaarsbelang als het klantbelang).

Per verbonden partij is een rollenscheiding doorgevoerd tussen de eigenaars/deelnemersrol en de klantrol van het waterschap. Deze rollen worden per verbonden partij bij verschillende procesmanagers belegd, om de bestuurlijk vertegenwoordiger en het bestuur optimaal te kunnen adviseren. Een goede afstemming van de planning- en controlcyclus van verbonden partijen op die van het waterschap is nodig, maar niet altijd mogelijk. Zowel bij het waterschap als bij de verbonden partijen is toenemende aandacht voor risicomanagement. Primair doel is om beter in control te kunnen zijn. Secundair gaat het ook om het weerstandsvermogen. Vaak zijn er afspraken dat verbonden partijen geen of nauwelijks eigen weerstandsvermogen vormen. Het waterschap dient bij de bepaling van het weerstandsvermogen ook de belangrijkste risico's ten aanzien van de verbonden partijen te beschouwen. Dit vereist een goede afstemming.

Bij SNB spelen op dit moment ontwikkelingen die relevant zijn om in deze risicoparagraaf te benoemen:

Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

Waterschap Brabantse Delta is voor 22,6% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). SNB verwerkt zuiveringsslib in een slibverbrandingsinstallatie (SVI). SNB is een naamloze vennootschap, wat inhoudt dat de aansprakelijkheid van de aandeelhouders in beginsel beperkt is tot hun verplichting om de door hen gehouden aandelen vol te storten.

SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk (inclusief milieu) verantwoorde bedrijfsvoering.

Veranderde slibmarkt

In de komende jaren wordt door de waterschappen een afname van de slibproductie verwacht door de ombouw van zuiveringen tot energie- en grondstoffenfabrieken, waardoor een onderbezetting van de SVI dreigt. Onderbezetting van de SVI leidt tot hogere verwerkingskosten voor de aandeelhouders. In de afgelopen jaren is dit risico sterk afgenomen door het afsluiten van nieuwe slibverwerkingscontracten. Hierdoor is er op dit moment geen sprake van onderbezetting.

Hiertegenover staat dat in Nederland een gebrek aan verwerkingscapaciteit blijft bestaan, zoals de afgelopen jaren het geval was. Dit is het geval als de energie- en grondstoffenfabrieken niet het gewenste rendement halen, maar ook door de ontwikkelingen in Duitsland, zoals eerder beschreven. Voorts zijn er problemen bij de verwerking van slib in Nederland. Als dit zich voordoet in combinatie met onverwachte verstoringen (calamiteiten, wijziging in slibprognoses, etc.) dreigt de situatie dat onvoldoende zuiveringsslib verwerkt kan worden, wat kan leiden tot ongezuiverd lozen van rioolwater. SNB tracht met de Provincie en branchegeenoten hierover afspraken te maken. SNB overweegt om verwerkingscapaciteit vrij te houden, om eventuele calamiteiten te kunnen opvullen. Daarnaast is extra opslagcapaciteit benodigd.

Terugwinnen van grondstoffen

Terugwinnen van grondstoffen op de zuivering heeft (mogelijk) gevolgen voor de verduurzamingsstrategie van SNB ten aanzien van de slibeindverwerking. Terugwinnen van grondstoffen is een belangrijk onderdeel om te komen tot een verdere verduurzaming van de totale afvalwaterketen. In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. SNB tracht deze afstemming met haar aandeelhouders te vinden. Dit is nodig om (toekomstige) grondstoffenterugwinning veilig te stellen. Een positieve ontwikkeling in deze is de toenemende interesse vanuit de markt om technologie te ontwikkelen voor de terugwinning van grondstoffen uit afval. Hiertegenover staat dat de business cases nog niet het gewenste rendement opleveren.

Continuïteit en beschikbaarheid slibverbrandingsinstallatie

In 2018 is een versterkte ontwikkeling zichtbaar van gebrek aan gekwalificeerd personeel bij toeleveranciers van SNB, vooral op technisch vlak. Dit kan mogelijk gevolgen hebben op het gebied van afnemende kwaliteit van onderhoud aan de installatie en langere stilstand bij onderhoud en storingen. SNB is hierover voortdurend in overleg met de leveranciers en er wordt ook afstemming gezocht met andere bedrijven, om onderhoudsperioden beter op elkaar af te stemmen.

Wijziging in fiscale wetgeving

Wijzigingen en toepassing van fiscale wetgeving kunnen van redelijke invloed zijn op het resultaat van de slibeindverwerking. In het regeerakkoord wordt aangegeven dat de vrijstelling voor de afvalstoffenbelasting vervalt voor de verwerking van zuiveringsslib. Inmiddels is er nader duiding dat dit waarschijnlijk niet geldt voor mono-verbrandingsinstallatie. Evenwel is het niet ondenkbaar dat in de toekomst alsnog afvalstoffenbelasting geheven gaat worden.

Wijziging in milieuwetgeving

De nieuwe BREF bevat een verplichting tot het installeren van continue kwikmeting. Details met betrekking tot de mogelijkheid tot ontheffing van deze verplichting zijn nog niet bekend. Geschatte investering is circa € 0,5 miljoen.

De provincie heeft SNB ambtshalve een nieuwe energievergunning opgelegd. Het energieverbruik dient in detail te worden gemonitord en mogelijke investeringen die leiden tot energiebesparingen en die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend, dienen te worden uitgevoerd. SNB heeft in de afgelopen jaren reeds veel gedaan aan het verlagen van het energieverbruik. Welke gevolgen deze nieuwe vergunningseis heeft, zal duidelijk worden eind 2019.

§ 1.11 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van het waterschap is het vermogen om onvoorziene financiële tegenslagen op te vangen, rekening houdend met de risico's die het waterschap loopt. Waterschap Brabantse Delta beoordeelt ieder jaar opnieuw de kansen en de gevolgen van de belangrijkste risico's en vergelijkt de risico's met de norm voor het weerstandsvermogen. Het is van belang hier te benoemen dat het gaat om de restrisico's na het treffen van beheersmaatregelen. Alles wat is afgedekt door beheersmaatregelen (zoals verzekeringen) vormt geen (rest)risico meer. Op deze manier houdt het waterschap zicht op de benodigde weerstandscapaciteit en voldoet het aan de verplichting uit de Waterschapswet. De Waterschapswet verlangt namelijk van waterschappen dat zij inzicht hebben in hun risico's en de financiële middelen om deze risico's af te kunnen dekken.

Waterschap Brabantse Delta is continue in ontwikkeling evenals haar omgeving. Zowel bestuurlijk als ambtelijk wordt grote waarde gehecht aan een goede invulling van risicomanagement. Er gebeurt al veel op dit terrein: in projecten, in processen, bij de toepassing van asset management en bij de jaarlijkse risicoanalyse ten behoeve van de beoordeling van het weerstandsvermogen.

In 2019 heeft een risicoanalyse (inventarisatie en kwantificeren van de risico's) plaatsgevonden om te beoordelen of de omvang van reserves voldoende is. Uit het rapport is gebleken dat het weerstandsvermogen in 2020 'uitstekend' is.

Algemene reserves/calamiteitenreserves

Het waterschap hanteert per taak een algemene/calamiteitenreserve. De norm voor het weerstandsvermogen (1,2 x omvang bekende risico's) is steeds beschikbaar als algemene bufferruimte voor calamiteiten/risico's. De norm voor de algemene reserve/calamiteitenreserve is als volgt:

Risico's x factor 1,2 x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene en calamiteiten-reserve watersysteembeheer	1.332	1.356	1.380	1.392	1.428	1.464	1.512	1.548	1.620	1.668
Algemene en calamiteiten-reserve zuiveringsbeheer	3.384	3.420	3.492	3.576	3.648	3.708	3.804	3.900	3.972	4.068

Het verloop van de weerstandscapaciteit in 2020 is als volgt:

Verloop weerstandscapaciteit 2020 (bedragen x € 1.000)	1-1-2020	31-12-2020
Algemene/calamiteitenreserve Watersysteembeheer	707	731
Algemene/calamiteitenreserve Zuiveringsbeheer	2.759	2.795
Algemene reserve/wachtgeld Watersysteembeheer	625	625
Algemene reserve/wachtgeld Zuiveringsbeheer	625	625
Totaal algemene/calamiteitenreserve	4.716	4.776
Egalisatiereserve Watersysteembeheer	6.364	1.785
Egalisatiereserve Zuiveringsbeheer	1.969	648
Totaal egalisatiereserve	8.333	2.433
Bestemmingsreserve DFB Watersysteembeheer	2.051	1.504
Bestemmingsreserve DFB Zuiveringsbeheer	2.822	3.279
Totaal bestemmingsreserve	4.874	4.784
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	17.923	11.993

De risico's zijn uitgesplitst naar Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer omdat de kosten grotendeels direct samenhangen met de taken en ook de reserves aan de taken gekoppeld zijn.

Het weerstandsvermogen per 31 december 2020 bedraagt:

Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Begroting 2020
Weerstandscapaciteit	7.461	4.645
Risico omvang	1.110	1.130
Weerstandsvermogen	6,7	4,1

Zuiveringsbeheer (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Begroting 2020
Weerstandscapaciteit	8.289	7.347
Risico omvang	2.810	2.850
Weerstandsvermogen	2,9	2,6

Het weerstandsvermogen is beoordeeld op basis van het beoordelingsmodel van de Universiteit Twente. Een weerstandsvermogen tussen 1 en 1,4 wordt als ruim voldoende beschouwd en een weerstandsvermogen boven de 2 als uitstekend.

§ 1.12 Financiering

Algemeen

Met financiering wordt bedoeld het uitzetten en/of het aantrekken van gelden. In de wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) zijn de kaders gesteld waaraan het treasurybeleid moet voldoen. Het accent ligt daarbij op het onberispelijk en behoedzaam uitvoeren van het financieringsbeleid, het inzetten van de beschikbare instrumenten ten behoeve van het publieke belang en een voorzichtige toepassing van beleggingsinstrumenten en afgeleide financiële instrumenten. In verband met de vereisten van de Wet FIDO zijn er twee instrumenten op het gebied van treasury: het treasurystatuut en de jaarlijks financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Het treasurystatuut bevat het beleidskader waarbinnen de treasuryfunctie rechtmatig kan worden uitgevoerd. De treasuryfunctie omvat het beheeren van de financiële vermogenswaarden, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's en het afleggen van transparante verantwoording hierover.

Rentevisie en financieringsbehoefte

Om investeringen te kunnen financieren trekt het waterschap geld aan op de geld- en kapitaalmarkt. Het is van groot belang de ontwikkelingen te volgen en alert te reageren daar waar nodig. De rente op de leningen werkt door in de kapitaallasten.

De keuze voor de wijze van financiering (kort of lang geld, fixe of lineair) wordt bepaald op basis van de verwachte rente per type en looptijd lening en de huidige leningenportefeuille. Hierbij wordt gestreefd naar een optimum tussen lage lasten, vervalkalender (gelijke spreiding en hoogte aflossingen) en afstemming op de meerjarige financieringsbehoefte.

In de Begroting 2020 is op basis van actuele inschattingen van financiële instellingen voor 2020 een rentepercentage opgenomen van 1,25%. Voor het omvangrijke project AWP 2.0 worden de tijdelijke, extra investeringsbedragen (periode 2019-2021) specifiek lineair gefinancierd op basis van de looptijd van de componenten van de investering. Dit is mogelijk tegen lagere rentepercentages. De verwachte financieringsbehoefte voor 2020 bedraagt € 47.500.000.

Kasgeldlimiet ter beperking van het renterisico op korte financiering (< 1 jaar)

Het aantrekken van kort geld geschiedt in de vorm van rekeningcourant krediet en eventuele kasgeldleningen. De kasgeldlimiet is de grens waarbinnen decentrale overheden hun activiteiten met kortlopende middelen mogen financieren in 1 jaar. Elk kalenderkwartaal wordt het gemiddelde van de kortlopende middelen getoetst aan de kasgeldlimiet. Voor waterschappen is de wettelijk vastgestelde limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Voor 2020 bedraagt de kasgeldlimiet voor het waterschap € 36,36 miljoen (23% van € 158,1 miljoen).

Renterisiconorm ter beperking van het renterisico op lange financiering (> 1 jaar)

Het bedrag aan aflossingen en het bedrag van leningen dat in aanmerking komt voor renteherziening mag in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden. Voor waterschappen is in de wettelijke norm bepaald dat 30% van het begrotingstotaal opnieuw afgesloten mag worden. Voor 2020 bedraagt de renterisiconorm voor het waterschap € 47,43 miljoen (30% van € 158,1 miljoen). Voor 2020 blijft het bedrag aan aflossingen en het bedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening (€ 14,2 miljoen) ruimschoots onder de norm.

§ 1.13 Wet Hof en EMU-saldo

Binnen de Europese Unie zijn het EMU-saldo en de EMU-schuld de belangrijkste indicatoren voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. EU-lidstaten mogen een begrotingstekort van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP) hebben en een maximale overheidsschuld van 60% BBP. Voor 2020 is de verwachting dat de collectieve sector in Nederland uitkomt op een EMU-saldo van 0,3% BBP en een EMU-schuld van 47,6% BBP (bron: Macro Economische Verkenning 2020, CBP, september 2019). Dit is dus ruimschoots binnen de norm.

Op 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het Nederlandse EMU-saldo in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is als volgt onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. De ruimte voor de waterschappen leidt met de meeste recente raming van het BBP en de vastgestelde verdeelsleutel 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar' tot EMU-referentiewaarden 2020 voor de waterschappen. Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft.

Bij het niet nakomen van de afspraken bestaat de mogelijkheid om maatregelen op te leggen aan de decentrale overheden, zoals het faseren van investeringen. Dit correctiemechanisme treedt alleen in werking als decentrale overheden gezamenlijk het EMU-saldo meerjarig overschrijden en pas nadat op basis van bestuurlijk overleg is geprobeerd tot een verbetering van het EMU-saldo te komen. De EMU-referentiewaarde 2020 voor waterschap Brabantse Delta bedraagt € 20 miljoen. Het begrote EMU-saldo 2020 is als volgt berekend:

Berekening EMU saldo vanuit exploitatiesaldo (bedragen x € 1.000)		2020
	Exploitatiesaldo Begroting 2020	-5.930
	<i>Invloed investeringen (Staat van Activa / IP):</i>	
-/-	Bruto Investeringsuitgaven MVA en IMVA	-80.590
+	Investeringsubsidies MVA en IMVA	10.050
+	Afschrijvingen	38.633
	<i>Invloed voorzieningen (Staat van Reserves en Voorzieningen):</i>	
+	Toevoegingen ten laste van exploitatie	73
-/-	Onttrekkingen ten laste van exploitatie	-136
-/-	Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-277
	EMU saldo Begroting 2020 Waterschap Brabantse Delta	-38.178
	EMU saldo Waterschapshuis (4,5% van 1.000)	
	EMU saldo Aquon (12% van -/- € 100.000)	-12
	EMU saldo BWB (22% van -/- € 311.000)	-70
	EMU saldo WBD inclusief verbonden partijen	-38.260
	EMU referentiewaarde 2020 WBD	-20.000
	Verschil (+ is positief, -/- is negatief)	-18.260

In de onderhandelingen over de EMU ruimte is ervan uitgegaan dat de afgesproken 0,4% voldoende moet zijn voor alle noodzakelijke investeringen van de decentrale overheden. De verwachte overschrijding van het EMU-saldo in 2020 door waterschap Brabantse Delta is dus vooralsnog geen reden tot zorg.

§ 1.14 Bijlagen

Uitvoeringsinformatie

In de bijlagen I tot en met V is de volgende uitvoeringsinformatie opgenomen:

- De staat van reserves en voorzieningen (bijlage I);
- De BBP-productenlijsten met de raming van de netto-kosten naar beleids- en beheerproducten en de toerekening van de netto-kosten aan de taken (bijlage II);
- De gecompriëerde staat van activa (bijlage III);
- De gecompriëerde staat van geldleningen (bijlage IV);
- Principes waarmee de kosten en opbrengsten aan de beheerproducten zijn toegerekend (bijlage V).

Begroting 2020 Gemeenschappelijke regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

Het waterschap Brabantse Delta is uitvoerder van de gemeenschappelijke regeling muskusrattenbestrijding Noord-Brabant. In de regeling is bepaald dat de benodigde posten voor de lasten en baten worden opgenomen in de Begroting van waterschap Brabantse Delta. De Begroting muskusrattenbestrijding 2020 is verantwoord bij het ondersteunende programma Muskusrattenbestrijding.

De netto kosten zijn voor 2020 geraamd op € 2.511.000. Dit resulteert in een bijdrage van € 837.000 per waterschap. Door de besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel is inmiddels ingestemd met de Begroting 2020. Voor de volledige Begroting van de gemeenschappelijke regeling wordt verwezen naar bijlage VI.

Hoofdstuk 2: Programmaplannen

§ 2.1 Totaal netto lasten en dekkingsmiddelen per programma

Het verwachte bedrijfsresultaat van de voorliggende Begroting 2020 is € 5.930.000 negatief. Voor de dekking van het bedrijfsresultaat 2020 zie § 1.4.1 Bedrijfsresultaat exploitatie 2020. De netto lasten per programma zijn de te dekken lasten, oftewel de bruto lasten van het programma, verminderd met de overige opbrengsten, niet zijnde belastingopbrengsten.

Netto lasten per programma en dekkingsmiddelen (alle bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil t.o.v. begroting 19
Netto lasten				
1000 - Planvorming	6.076	6.719	7.617	+898
2000 - Waterkeringen	13.018	15.366	15.443	+78
3000 - Watersystemen	34.228	34.519	35.330	+811
4000 - Zuiveringstechn. werken	56.921	57.759	58.567	+808
5000 - Vaarwegen en havens	2.020	2.383	2.604	+221
6000 - Regulering	3.731	4.162	5.846	+1.684
6500 - Handhaving	6.423	6.343	5.772	-571
7000 - Heffing en invordering	5.666	5.691	5.823	+132
8000 - Bestuur en communicatie	4.776	5.354	5.688	+334
9000 - Overige dekkingsmiddelen	132	-	-900	-900
Totaal netto lasten	132.990	138.295	141.789	+3.494
Opbrengst waterschapsbelastingen				
Omslag watersysteem gebouwd	-39.086	-37.222	-39.047	-1.824
Omslag watersysteem ongebouwd	-5.020	-5.291	-5.886	-595
Omslag watersysteem wegen	-1.518	-2.205	-1.977	+228
Omslag watersysteem ingezetenen	-18.568	-19.220	-20.162	-942
Omslag watersysteem natuurterrein	-125	-128	-134	-6
Omslag verontreinigingsheffing	-254	-277	-313	-36
Omslag ws voorgaande jaren	-422	-	-	-
Zuiveringsheffing bedrijven	-19.263	-20.978	-20.852	+126
Zuiveringsheffing huishoudens	-41.372	-43.488	-45.990	-2.502
Omslag zuivering voorgaande jaren	-144	-	-	-
Totaal waterschapsbelastingen	-125.773	-128.809	-134.361	-5.552
Bijdrage provincie				
Bijdrage provincie	-1.241	-1.364	-1.498	-133
Onttrekking egal.reserve CBL	-469	-	-	-
Totaal dekking	-127.483	-130.173	-135.859	-5.686
Resultaat	+5.507	+8.122	+5.930	-2.192

(+ = nadelig / - = voordelig)

§ 2.2 Programmaplannen

De programmaplannen bevatten het te realiseren beleid van het waterschap voor het begrotingsjaar 2020 en bieden inzicht in de doelstellingen per programma, de beoogde effecten en de wijze waarop gestreefd wordt die effecten te bereiken. Tevens worden per programma de begrote netto lasten en prestatie indicatoren weergegeven. De belangrijkste financiële afwijkingen ten opzichte van Jaarplan 2019 worden inhoudelijk kort toegelicht.

Programma 1000 – Planvorming

Programmabeheerder: M.J. van Overveld

Doelstelling programma	
Dit programma gaat over de beleidsvorming: het opstellen van plannen die impact hebben op allerlei andere uitvoeringsprogramma's van het waterschap. Te denken valt aan beleidsplannen, gebiedsplannen, calamiteitszorg en peilbesluiten. Vaak worden plannen gezamenlijk met anderen vormgegeven en soms helpt het waterschap plannen van anderen sterker te maken.	

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Algemeen	
Uitwerken innovatieagenda	Doelstelling en beoogde effecten: Met de innovatiestrategie en innovatieagenda proactief richting geven aan het innovatieproces.
	Plan van aanpak: Innovatie te bevorderen door het inzetten van instrumenten als het innovatieplatform en campagnes.
Opstellen waterkwaliteitsprogramma 2020-2027	Doelstelling en beoogde effecten: Opstellen van een meerjarig waterkwaliteitsprogramma gericht op het halen van de doelen voor de KRW waterlichamen en de overige wateren. In dit programma wordt de samenhang gezocht met andere wateropgaven en de klimaatagenda.
	Plan van aanpak: Maatregel scenario's opstellen en aan het Algemeen Bestuur voorleggen, op basis van de kennis en aanbevelingen uit de watersysteem analyses en KRW verkennen. In het programma de koppeling maken met de opgaven voor klimaatadaptatie, wateroverlast, droogte, waterketen en waterveiligheid.
Samen werken	
Opstellen waterbeheerprogramma 2022-2027	Doelstelling en beoogde effecten: Samen met onze omgeving een waterbeheerprogramma 2022 – 2027 te ontwikkelen dat intern en extern inzicht geeft in het werk van het waterschap. Onder andere door ambities op het vlak van onze kerntaken en op integrale thema's als duurzaamheid op te stellen en te vertalen. Een programma dat tevens aansluit bij de organisatiestructuur van Buiten Gewoon Doen.
	Plan van aanpak: In 2019 is het plan van aanpak vastgesteld en is de projectgroep gestart. Om tot een waterbeheerprogramma te komen wordt met externen een participatietraject in 4 fasen doorlopen. Ook loopt een intern traject om tot een gedegen programma te komen.
Opstellen samenwerkingsagenda Vlaanderen	Doelstelling en beoogde effecten: Met de Vlaamse partners een samenwerkingsagenda opstellen conform de door het algemeen bestuur vastgestelde aanpak waarbij aangesloten wordt op de prioriteiten en capaciteit in Vlaanderen. Hiervoor verkennen we kansen op vijf hoofdthema's: investeren in relaties, verbeteren waterkwaliteit, aanpak waterschaarste-droogte, klimaatadaptatie en energietransitie.
	Plan van aanpak: Met de Nederlandse partners in het Maas stroomgebied (Rijk en regio) en de Vlaamse waterbeheerders ontwikkelen we 'samenwerkingsfiches' voor de KRW waterlichamen in het grensgebied met de provincie Antwerpen. Afspraken die daaruit voortkomen nemen we op in het ontwerp waterbeheerprogramma 2022-2027. We zetten ook in op het opnemen van die afspraken in het Vlaamse ontwerp stroomgebiedbeheerplan Maas 2022-2027. In het Grenswateroverleg Molenbeek-Mark is de Nederlandse inzet het overeenkomen van een concrete, operationele samenwerkingsagenda. We verkennen daarbij kansen voor nieuwe Europese subsidieprojecten.

Energietransitie	Doelstelling en beoogde effecten: Positie als versterkende overheid innemen om transitie te versnellen
	Plan van aanpak: - Procesleiding voor opstellen Regionale energiestrategie (RES) in West Brabant - Participeren als waterschap in de REKS 2030 Hart van Brabant - Gemeenten ondersteunen met programmatische aanpak
Duurzaam zijn	
Duurzaamheid	Doelstelling en beoogde effecten: Duurzaamheid speelt een belangrijke rol in de werkzaamheden van waterschap Brabantse Delta. Hiervoor zijn onder andere op vlak van energie en grondstoffen ambities geformuleerd. Daarnaast zijn er ook externe akkoorden afgesloten en geldt op dit vlak hogere wetgeving. Waterschap Brabantse Delta wil de eigen ambities realiseren en tegelijkertijd voldoen aan afspraken en wetgeving.
	Plan van aanpak: In 2019 is gestart met de ontwikkeling van een programma duurzaamheid. 2020 staat in het teken van het verder uitwerken van het programma en het realiseren van activiteiten.
Aquathermie en Thermische Energie uit Oppervlaktewater	Doelstelling en beoogde effecten: Het waterschap heeft voldoende informatie beschikbaar om zijn rol in de aquathermie (als leverancier van voldoende water van goede kwaliteit) en als bevoegd gezag (vergunning verlenend voor onttrekkingen t.b.v. aquathermie) adequaat te kunnen invullen.
	Plan van aanpak: - Regionale strategie ontwikkelen en participeren in lokale initiatieven m.b.t. Aquathermie en Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) in het bijzonder - Randvoorwaarden ontwikkelen waaraan onttrekkingen en lozingen moeten voldoen - Uitvoeren onderzoek welke wateren in principe in aanmerking komen voor TEO en welke positie TEO inneemt in de verdringingsreeks m.b.t. watertekort.
Digitaal doen	
Toegankelijkheid en transparantie in beleid	Doelstelling en beoogde effecten: Waterschapsbeleid is eenvoudig toegankelijk voor alle gebruikers
	Plan van aanpak: - De beleidswijzer op spraakwater wordt geactualiseerd. - Samen met een communicatieadviseur wordt de wijze van ontsluiting van beleid tegen het licht gehouden en aangepast naar de wensen van de tijd.

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
(Aantal afgeronde) Watersysteemanalyses	8*	6	N.v.t.
Integrale zuiveringsplannen	n.v.t.	2	n.v.t.
Uitgegeven subsidie buurtwaternatuurfonds	€ 40.000	€ 40.000	€60.000

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	6.076	6.719	7.617
Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 898 hoger. Hiervan is € 223 te verklaren door hogere advieskosten, voornamelijk voor het programma droogte, aquathermie, innovatie en waterketenanalyse. Een bedrag van € 248 wordt veroorzaakt door een toename van bijdragen aan projecten van derden. De kapitaallasten zijn € 200 hoger door nieuwe kapitaallasten als gevolg van investeringen die in 2020 in gebruik genomen worden. De afdelingskosten zijn € 100 hoger door de reguliere ontwikkeling van personeelslasten. Door de hogere lasten op dit beleidsveld, zijn ook de overige doorrekeningen hoger (€ 127).			

Programma 2000 – Aanleg en Onderhoud Keringen

Programmabeheerder: L. Nooteboom

Doelstelling programma

Dit programma gaat over de zorg voor waterveiligheid in het beheergebied, vanuit de primaire en regionale keringen. Het gaat hier om zowel preventie (sterke keringen) als om gevolgbepijking bij mogelijk falen van de kering. In dit programma worden ook overige keringen meegenomen, die soms het voorkomen van lokale wateroverlast als doel hebben.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak

Algemeen

Eerste ronde beoordeling primaire keringen	Doelstelling en beoogde effecten: Inzicht in de veiligheid en risico's op overstromingen door buitenwater van ons beheersgebied eind 2022, op grond van de nieuwe normen en beoordelingssystematiek
	Plan van aanpak: De primaire keringen zijn (wettelijk) verdeeld in 8 normtrajecten. De beoordelingsresultaten van dijktraject 34-2 zijn gereed en de toezichthouder (het Rijk: ILT) heeft hiermee ingestemd. De beoordeling van dijktrajecten 34-1, 34a-1, 35-2 en 35-1 worden in 2020 afgerond. Daarmee zijn fase 2 en 3 afgerond. Het uitvoeringskrediet van fase 4 (dijktrajecten 34-3, 34-4 en 34-5) wordt in Q1 van 2020 aangevraagd. Vervolgens wordt gestart met de beoordeling van de dijktrajecten 34-3, 34-4 en 34-5.
Project verbetering Geertruidenberg-Amertak	Doelstelling en beoogde effecten: Verbetering van 7,52 km primaire kering die bij de laatste toets-ronde is afgekeurd.
	Plan van aanpak: In 2017 en 2018 zijn nieuwe (hogere) hydraulische randvoorwaarden door het ministerie geleverd. Vanwege de hogere hydraulische randvoorwaarden is het de verwachting dat er meer dijktrajecten in het achterliggende watersysteem zullen worden afgekeurd in 2019/2020, dat was reden om de aanpak van het project te herijken. Er wordt een studie uitgevoerd om op basis van deze nieuwe informatie een optimale oplossing voor het borgen van de waterveiligheid in het gebied Wilhelminakanaal-Amer-Donge te vinden. Dit kan een dijkversterking betreffen, maar ook een keuze voor dynamische keermiddelen. In 2019 is het plan van aanpak opgesteld voor de planfase van project GEA, incl. een voorverkenningstudie naar een optimale oplossing voor het gehele watersysteem. Het voorkeursalternatief wordt de periode 2020-2023 verder uitgewerkt in Projectplannen Waterwet.
Project verbetering regionale keringen	Doelstelling en beoogde effecten: Verbeteren van ca. 50 km regionale kering die bij de toetsing zijn afgekeurd (op provinciale T100 norm) en ca. 800 meter die zijn afgekeurd op de norm bij inzet Volkerak Zoommeer als waterberging.
	Plan van aanpak: In deelgebied Midden heeft de juridische verankering van de aanleg van de keermiddelen met gemalen aan de monding van de Laaksche Vaart en Leursche Haven plaats gevonden met het doorlopen van de projectplan Waterwet procedure. Hieraan opvolgend is de uitvoering gestart. De realisatie deelgebied Midden is gestart en vordert volgens planning. Voor deelgebied Mark, Dintel en Vliet worden in kwartaal 1 2020 de voorkeursalternatieven van de gemeente Drimmelen vastgesteld. Op verzoek van de gemeente Drimmelen wordt een extra voorkeursalternatief uitgewerkt om tot een gedragen oplossing te komen. De aanvraag van het uitvoeringskrediet zal in 2020 plaatsvinden.
Project verbetering Willemstad-Noordschans	Doelstelling en beoogde effecten: Verbetering van de 9,2 Km primaire kering die zijn afgekeurd in LBO1.
	Plan van aanpak: In 2019 is dit traject aangemeld bij het HBWP. In 2019 is gestart met het opstellen van de ingangstoets, als eerste stap in het HBWP proces. In 2020 wordt de scope van het project in meer detail bepaald. Hierna zal de verkenningfase van het project starten.

Maatregelen naar aanleiding tweede ronde toetsing regionale keringen	Doelstelling en beoogde effecten: Eind 2019 is de tweede ronde toetsing regionale keringen afgerond. Op basis hiervan is een gedeelte van de keringen afgekeurd. Het doel van dit project is het definiëren en uitvoeren van maatregelen deze keringen weer goed te kunnen keuren. Plan van aanpak: De knelpunten die uit de toetsing komen worden geïnventariseerd en voor deze knelpunten worden maatregelen gedefinieerd. Dit zijn met name onderhoudsmaatregelen en handavingsmaatregelen (bijvoorbeeld door de koppeling met SODO).
Plaagsoortenbeheer	Doelstelling en beoogde effecten: Maatregelen bepalen en programmeren die voorkomen dat plaagsoorten en specifiek de bever een bedreiging vormen voor de waterveiligheid. Plan van aanpak: Op basis van een impactanalyse worden maatregelen gedefinieerd. Deze maatregelen worden vervolgens geprioriteerd en geprogrammeerd. Indien nodig wordt er aanvullend beleid opgesteld. * Beleidsvorming (incl. impactanalyse) over plaagsoorten * Prioriteitenbepaling en programmering bestrijding
Samen werken	
Harde veiligheid met een zacht randje	Doelstelling en beoogde effecten: Ontwikkelingen als de participatiesamenleving, veranderende regelgeving, goed georganiseerde burgerinitiatieven en klimaatveranderingen leiden tot een veranderende rol van overheden. Dit pleit voor een visie op de waterveiligheid in een brede context. Het waterschap kan en wil bijdragen aan de vormgeving van het landschap en de leefomgeving, door duurzame en natuurlijke inrichting en door het faciliteren van wensen van de omgeving in bijvoorbeeld dijkversterkingsprojecten. Het doel van dit project is het ontwikkelen van handvatten om dit concreet vorm te geven. Plan van aanpak: In 2018 en 2019 zijn de eerste stappen genomen voor het implementeren van dit gedachtegoed. In 2020 wordt een visie op waterveiligheid ontwikkeld, waarin handvatten zijn opgenomen om samen met partners invulling te geven aan (ruimtelijke) ambities.
Beheeroverdracht met Rijkswaterstaat van de Drongelens kanaaldijk	Doelstelling en beoogde effecten: De verantwoordelijkheid nemen voor de waterveiligheid in ons gebied door het in beheer en eigendom krijgen van de kering aan de westzijde van het Drongelens kanaal. Plan van aanpak: Naar aanleiding van het project 'Aanpassen Waterhuishouding Waalwijk' worden gesprekken gevoerd met Rijkswaterstaat over de overdracht van beheer en eigendom van voor ons relevante objecten. In het eerste kwartaal van 2020 wordt een intentieovereenkomst en conceptovereenkomst opgesteld voor de overdracht van de Drongelens kanaaldijk.
Duurzaam zijn	
Opwekken van duurzame energie op de kering	Doelstelling en beoogde effecten: Het opstellen van een visie voor het opwekken van groene energie (zonnepanelen en windmolens) op of bij waterkeringen. Op basis van een inventarisatie van de mogelijkheden wordt beleid opgesteld ter facilitering van verzoeken van derden. Plan van aanpak: In het laatste kwartaal van 2019 is een bureaustudie uitgevoerd naar de technische mogelijkheden om de waterkeringen (en de omliggende zones) te benutten voor de opwekking van duurzame energie. In het eerste kwartaal van 2020 zal op basis van deze bureaustudie een ruimtelijke visie en redeneerlijn volgen, gekoppeld aan het programma duurzaamheid.
Digitaal doen	
Het gebruik van data en data science bij het asset management van keringen	Doelstelling en beoogde effecten: Visie op het gebruik van data science voor het asset management van keringen. Plan van aanpak: Om een visie op het gebruik van data science te ontwikkelen zal een inventarisatie gemaakt worden van de mogelijkheden op het gebied van data science en mogelijke behoeftes vanuit het asset management van keringen. Op basis hiervan wordt bepaald welke bijdrage data science kan leveren aan dergelijk asset management en zullen concrete aanbevelingen hiertoe gedaan worden.

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
% km afgekeurde primaire keringen	8	0,8	12,9*
% waarnemingen uit inspectie met hoog risico tijdig opgelost.	100	100	100
* Naar aanleiding van de eerste ronde toetsing primaire keringen aan de nieuwe normen en beoordelingssystematiek is op dit moment in totaal 18,4 km afgekeurd van de totaal 143 km primaire keringen (12,9%).			

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	13.018	15.366	15.443
Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 80 hoger, waarvan € 50 door hogere advieskosten. Het restant bestaat uit diverse kleine verschillen.			

Programma 3000 – Inrichting en Onderhoud Watersystemen

Programmabeheerder: L. Nooteboom

Doelstelling programma

Dit programma gaat over het ontwikkelen, beheren en onderhouden van het oppervlaktewater- en het ondiepe grondwatersysteem, inclusief waterbodems, oevers en kunstwerken. Het doel is om te voldoen aan lokale en regionale wateropgaven in zowel droge als natte situaties en te zorgen dat het water van geschikte kwaliteit is.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak

Algemeen

Voldoende water	Doelstelling en beoogde effecten: Zorgen voor een goede balans tussen vraag en aanbod van water tijdens droogte en voor voldoende waterafvoer/berging bij wateroverschot.
	Plan van aanpak: Op basis van regionaal afgesproken strategieën komen tot: - Programmeren van maatregelen wateroverlast en droogte; - Start uitvoering maatregelen in het kader van droogtebestrijding; - Knelpunten qua wateraf- en -aanvoer vanuit AOWW benoemen en maatregelen programmeren
Plaagsoortenbeheer	Doelstelling en beoogde effecten: Maatregelen bepalen, programmeren en uitvoeren die voorkomen dat plaagsoorten (exoten zoals de Japanse duizendknoop en de rivierkreeft) een bedreiging vormen voor het watersysteem en/of de waterkeringen
	Plan van aanpak: - Beleidsvorming (incl. impactanalyse) over plaagsoorten - Prioriteitenbepaling en programmering bestrijding

Samenwerking

Watermanagementplan (WMP)	Doelstelling en beoogde effecten: Samen met de verschillende waterpartners op het haven- en industrieterrein Moerdijk zorgen voor een duurzaam en toekomstbestendig watersysteem
	Plan van aanpak: - Vaststellen actieplan waterhuishouding haven- en industrieterrein Moerdijk; - Verbeteren afvoer(richtingen) en bergingscapaciteit van het watersysteem; - Creëren van mogelijkheden tot compartimentering in openbaar gebied; - Inrichten groenblauwe zone A17.
Samenwerking Waterketen West-Brabant (gezamenlijk maaibestek)	Doelstelling en beoogde effecten: Uitbreiding samenwerkende partijen (naast gemeenten) met het Havenbedrijf Moerdijk en natuurbeherende organisaties.
	Plan van aanpak: - Overleg met Havenbedrijf Moerdijk - Vaststellen samenwerkingsovereenkomst - Uitvoerend inbedden in onderhoudsbestekken waterschap
Vlaanderen	Doelstelling en beoogde effecten: Samen met Vlaamse partners de strategie voor een samenwerkingsagenda vertalen naar een maatregelenpakket voor de grensvormende en grensoverschrijdende waterlichamen voor de periode 2020-2027.
	Plan van aanpak: - Programmeren van projecten waar er zich kansen voordoen en daarbij verkennen van kansen voor nieuwe Europese subsidies. - In het Vlaams-Nederlandse gebiedsproces voor het Merkske inzetten op afspraken over uit te voeren maatregelen. - Continueren van het jaarlijks overleg over onderhoud van de waterlopen in het grensgebied. - Via het Interreg 2 Zeeën project PROWATER samenwerkingskansen voor het Markdal verkennen.

Aanpak blauwalg	Doelstelling en beoogde effecten: Samen met gemeenten uitvoeren van onderzoek naar structurele blauwalglocaties en voorbereiden van lokale maatregelen
	Plan van aanpak: Op basis van prioriteringsmethodiek: - Monitoring, probleemanalyse en formuleren aanpak probleemlocaties blauwalgen - Benoemen en programmeren projecten - Uitvoerenmaatregelen
Baggeren	Doelstelling en beoogde effecten: Het baggeren van waterlopen in Tilburg, Breda, BoZ, Geertruidenberg, Moerdijk en Steenberg en de vaarweg Dintel teneinde een goede waterkwaliteit en voldoende water aan- en afvoer te kunnen garanderen. Daarnaast het voorbereiden van baggerwerken in de gemeenten Breda, Dongen, Moerdijk Steenberg en Waalwijk, krek en beken landelijk gebied, zandvang Bieberg en inhaalslag vaarwegen.
	Plan van aanpak: Momenteel liggen veel baggerwerkzaamheden stil vanwege afzetproblemen door verontreiniging (PFAS) en exoten. Dit heeft een grote impact op de realisatie van de doelstellingen. Op basis van de actuele beleidsontwikkelingen op het gebied van baggerverwerking/afzet wordt de uitvoeringsstrategie herzien.
Duurzaamheid	
Hergebruik grondstoffen	Doelstelling en beoogde effecten: Binnen het onderhoudsproces vrijkomende bagger hergebruiken.
	Plan van aanpak: - Vanwege de PFAS-problematiek de mogelijkheid onderzoeken tot het gebruik van weilanddepots teneinde de voortgang van de baggerwerkzaamheden te kunnen waarborgen - De uitslag van dit onderzoek implementeren binnen geplande bestaande baggerprojecten
Klimaat	Doelstelling en beoogde effecten: Inzicht krijgen in de uitstoot van broeikasgassen uit oppervlaktewatersystemen.
	Plan van aanpak: Nader onderzoek naar de impact van de uitstoot van broeikasgassen vanuit oppervlaktewater (bagger). Daarbij wordt aangesloten bij landelijke initiatieven om te komen tot een emissiebepaling uit oppervlaktewateren voor het beheergebied van Brabantse Delta.
Energie neutraal	Doelstelling en beoogde effecten: Het waterschap is energieneutraal in 2025.
	Plan van aanpak: Voor de realisatie van 'energie neutraal in 2025' wordt gekeken naar technische (duurzame energieopwekking) en organisatorische (slim peilbeheer) maatregelen en wordt gemonitord op het effect daarvan.
Digitalisering	
Databeheer	Doelstelling en beoogde effecten: Op orde brengen data alle watersysteemobjecten.
	Plan van aanpak: - In beeld brengen ontbrekende gegevens diverse objectsoorten - Uitzetten verzamelen gegevens en vastleggen in OBS (onderhoudsbeheerssysteem) of een ander beheerssysteem.

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Inrichtingsmaatregelen:			
- Ecologische verbindingzones	11,2 km	15 km	15 km
- Beek- en kreekherstel (BHS)	9,2 km	8 km	8 km
- NNP (incl. N2000/PAS)	0 ha	50 ha	0 ha*
- Vismigratieknelpunten	0 st	3 st	3 st

*Prognose is onderdeel van project Westelijke Langstraat dat in zijn geheel wordt afgerond eind 2021. Op dit moment wordt gewerkt aan het aantal natuurparels (NNP) (zoals westelijke Langstraat, Noordrand midden, Oudland-haltsters laag). De afronding van deze projecten ligt na 2020 daarom is de verwachte realisatie nul.

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	34.228	34.519	35.330

Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 811 hoger. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere directe lasten op het gebied van baggeren (€ 224), maaierwerkzaamheden (€ 202) en onderhoud instrumenten voor monitoring (€ 148). Hierna resteert in de directe lasten nog een verschil van 257 door diverse kleinere oorzaken. Hogere afdelingskosten (€ 269) en overige doorrekeningen (€ 215) vallen weg tegen lagere kapitaallasten als gevolg van lagere rentelasten door de herstructurering van de geldleningen (€ 504).

Programma 4000 – Bouw en Exploitatie Zuiveringstechnische Werken

Programmabeheerder: L. Nooteboom

Doelstelling programma

Het doel van dit programma is bijdragen aan schoon water en gezonde natuur, door het aangeboden afvalwater duurzaam, efficiënt en effectief af te nemen uit de gemeentelijke riolering, te zuiveren en weer af te voeren naar het oppervlaktewater. Hierbij komt slib vrij, dat na verwerking wordt afgevoerd naar de Slibverwerkingsinstallatie Noord-Brabant (SNB).

Algemeen

Betrouwbaar in de basis	Doelstelling en beoogde effecten: Het primaire doel is het effectief en efficiënt uitvoeren van de kerntaak, d.w.z. het voldoen aan wet -en regelgeving zoals de zorgplicht, alle gebieds- en individuele vergunningseisen, de afgesproken afnameverplichtingen en het op niveau houden van de veiligheid, betrouwbaarheid en beschikbaarheid van de installaties tegen zo laag mogelijke kosten. Hierbij moeten we flexibel in kunnen spelen op maatschappelijke en technische ontwikkelingen om komende jaren tegemoet te kunnen komen aan de wensen van burgers, bedrijven en het milieu in ons beheergebied. Het uiteindelijk beoogd effect is om zowel voor nu als de lange termijn waarde te realiseren voor de burgers, bedrijven en milieu van West-Brabant met een optimale balans tussen prestaties, risico's en kosten. Plan van aanpak • Dit vergt een programmatische aanpak van projectplanning en -realisatie. Uitgangspunt hierbij zijn de doelstellingen en lange termijn visie van het waterschap. In 2020 wordt de Lange termijn Asset Planning (LTAP) verder uitgewerkt, waarmee het strategisch beeld van de te verwachten investeringen/budgetten verder aangescherpt wordt. Hierbij worden de assets van Waterketen en -systeem integraal beschouwd. Door naast technische levensduur ook maatschappelijke en economische levensduur mee te nemen krijgen ook maatschappelijke ontwikkelingen, innovaties en financiële uitgangspunten een plek in de strategische planning. • Door middel van inventarisatie van de risico's op zowel asset als assetsysteemniveau en door middel van het opstellen van heldere eenduidige besluitvormingscriteria en besluitvormingsmethodiek(en) worden afgewogen beslissingen genomen. Dit levert een prioritering in de programmering en een volume aan projecten welke effectief ten uitvoer gebracht worden. • Meer risico-gestuurd bedienen en onderhouden zorgt voor het efficiënter benutten van mensen en middelen, met focus op het bewust managen van geaccepteerde risico's voor proces continuïteit en budgetoverschrijdingen. Alle processen in het onderhoudsproces worden tegen het licht gehouden, waar nodig verbeterd, en geborgd. Hiermee wordt de kerntaak effectief en efficiënt uitgevoerd en voor nu en voor de lange termijn optimale waarde gerealiseerd. • Maatregelen Afvalwaterpersleiding Moerdijk-Bath (AWP2.0): Door het vernieuwen van de persstations en het vergroten van de capaciteit van de AWP wordt de betrouwbaarheid van het afvalwatertransport vergroot en is het systeem in staat om de afgesproken afvalwaterhoeveelheden te verwerken.
Slib verwerken	Doelstelling en beoogde effecten: Het nakomen van afspraken die gemaakt zijn met de aandeelhouders van SNB. Plan van aanpak: • realisatie van de eigen slibprognoses en deze afstemmen met overige aandeelhouders, ondersteund door een speciaal daarvoor ingerichte omgeving binnen het pakket Z-info. • restcapaciteit inzetten om ongegist slib van aandeelhouders te vergisten en ontwateren. • Intensieve afstemming met de SNB en de overige aandeelhouders over het verminderen van de kwetsbaarheid tegen uitval door het treffen van de juiste beheersmaatregelen in de gehele slibketen.

Monitoring	Doelstelling en beoogde effecten: Kunnen beoordelen of, in het beleid vastgelegde, doelstellingen bereikt worden.
	Plan van aanpak: • Vanuit de organisatiedoelstellingen vertaling maken naar assetmanagementdoelstellingen. • Tot nu zijn de prestatie-indicatoren (KPI's) uit dit programma gerelateerd aan (afval-)water, maar daar worden KPI's voor de aanvullende doelen aan toegevoegd, te beginnen met afname van het energie- en grondstoffenverbruik. • Daarnaast wordt gewerkt aan het ontwikkelen van KPI's aangaande veiligheid. • Dit alles inzichtelijk rapporteren via op maat dashboards/rapporten.
Waterketenvisie	Doelstelling en beoogde effecten: Anticiperen op ontwikkelingen en de uitvoering van de zuiveringstaak daar op aanpassen.
	Plan van aanpak: Er wordt samen met het Algemeen Bestuur een visietraject opgesteld, genaamd de expeditie.
Schoner effluent	Doelstelling en beoogde effecten: Een gezonde leefomgeving zonder schade door te hoge concentraties nutriënten en microverontreinigingen in het oppervlaktewater.
	Plan van aanpak: De waterkwaliteit in het oppervlaktewater wordt mede bepaald door geloosd effluent. Uit de watersysteemanalyses (WSA's) zal blijken welke rwzi's voor aanvullende zuivering in aanmerking komen, en of het dan aanvullende nutriëntenverwijdering en/of end-of-pipe microverontreinigingen-verwijdering betreft. Binnen het programma microverontreinigingen werkt het waterschap samen met partners, waaronder het ministerie van IenW, aan een aanpak waarbij iedereen zijn steentje bijdraagt. Onderwerpen variëren van bewustwording, preventie, kosten(her)verdeling en onderzoek, tot end-of-pipe zuivering.
Samenwerking	
Samenwerken met gemeenten en drinkwaterbedrijven	Doelstelling en beoogde effecten: Samen de huidige infrastructuur optimaal benutten en de uitdagingen van de toekomst aangaan.
	Plan van aanpak: Binnen de waterkringen structureel werken aan thema's van nu en de toekomst, zoals klimaatadaptatie, circulaire economie en een gemeenschappelijke investeringsagenda.
Samenwerken met bedrijven	Doelstelling en beoogde effecten: Samen de huidige infrastructuur optimaal benutten en de uitdagingen van de toekomst aangaan.
	Plan van aanpak: Naast gemeenten zijn (grote) lozende bedrijven belangrijke partners in de afvalwaterketen. We stellen ons open voor initiatieven om maatschappelijke meerwaarde te creëren. Regelmatig benaderen bedrijven het waterschap om capaciteitsvraagstukken op te lossen (aanhaken/afhaken) of duurzaamheidskansen te benutten in de afvalwaterketen. In navolging van de ketensamenwerking met gemeenten ontwikkelen we structurele en constructieve contacten, te beginnen met de grote lozers.
Samen omgaan met klimaatverandering	Doelstelling en beoogde effecten: Intensievere buien en langere perioden van droogte maakt anders omgaan met hemelwater noodzakelijk.
	Plan van aanpak: Samen met partners in de regio strategieën ontwikkelen voor meer lokaal vasthouden en minder afvoeren van hemelwater via de keten.
Samen kennis ontwikkelen	Doelstelling en beoogde effecten: Samen nieuwe kennis ontwikkelen die nodig is voor de nieuwe opgaven om de kosten en risico's te verlagen.
	Plan van aanpak: Binnen verschillende samenwerkingsverbanden, landelijk en regionaal, wordt kennis ontwikkeld en gedeeld en worden kosten en risico's verdeeld over de verschillende partijen. Voorbeelden zijn 'Winnend samenwerken' en de Energie- en Grondstoffenfabriek (EFGF) waarin we kiezen voor actief bijdragen aan de thema's bioplastics en fosfaatterugwinning en leren van anderen op andere thema's. Samen met kennisinstellingen en bedrijven (technologie-leveranciers), binnen de 'gouden driehoek' samen duurzame technologie ontwikkelen. Dit komt bij elkaar in de Innovatiefabriek op de rwzi Nieuwveer.

Duurzaamheid	
Verminderen energieverbruik	Doelstelling en beoogde effecten: Het waterschap streeft naar energieneutraliteit in 2025. Hiervoor is nodig het toepassen, ontwikkelen en testen van betaalbare innovatieve technologieën die leiden tot verduurzaming door energiebesparing of –productie. Plan van aanpak: Vanuit het programma duurzaamheid zal er in 2020 worden gewerkt vanuit de roadmap energie. Om te komen tot energieneutraliteit zal er in 2019 en 2020 verder worden ingezet op energiebesparing naast het optimaliseren van duurzame energie opwekking (biogasopbrengst). Op de rwzi Nieuwveer zal in 2020 de gisting omgebouwd worden naar thermofiel, zodat de gasopbrengst naar verwachting zal toenemen. Er wordt verkend of de “ruimte” die hierdoor ontstaat in het vergistingsproces kan worden ingezet voor het aanvullend verwerken van reststromen. Tot slot zijn er de ontwikkelingen met een meer innovatief karakter, zoals koude anammox t.b.v. energiezuinige stikstofverwijdering. Hiervan zijn de uitkomsten sterk bepalend voor de haalbaarheid van de energie-neutrale of –producerende rwzi Nieuwveer. Gezien de resultaten van 2019 zal worden besloten of met annamox wordt doorgegaan. Vanuit het Winnend Samenwerken-verband, wordt de inkoop van Duurzame Energie in 2020 Europees aanbesteed. Er wordt sterk ingezet op de inkoop van Nederlandse Windenergie uit de regio om zo de ontwikkeling van duurzame nieuw te ontwikkelen energiebronnen te stimuleren. Voor wind en zonne-energie op eigen terreinen voor gebruik door derden zal het waterschap zich constructief blijven opstellen.
Verminderen uitstoot broeikasgassen	Doelstelling en beoogde effecten: het probleem in kaart brengen. Plan van aanpak: Naast CO₂ stoten onze installaties andere broeikasgassen uit, zoals methaan en lachgas. De grootte en impact hier van zijn nog onbekend. We sluiten daarom aan bij landelijke initiatieven om te komen tot een emissiebegrenzing uit rwzi's. Hiervoor wordt een zogenaamde Material Flow Analyses (MFA) gecombineerd met een impactanalyse opgesteld. Vanuit hier worden concrete maatregelen gedefinieerd.
Verminderen grondstoffenverbruik	Doelstelling en beoogde effecten: Het waterschap streeft naar grondstoffenneutraliteit in 2050. Hiervoor is nodig het toepassen, ontwikkelen en testen van betaalbare innovatieve technologieën die leiden tot minder verbruik of hergebruik van grondstoffen en/of water door kringloopsluiting. Plan van aanpak: De inzet is minder verbruik van grondstoffen (polymeren en metaalzouten) in het zuiveringsproces. Daartoe gaan we: • de markt uitdagen, in winnend Samenwerken-verband, om over te schakelen op ontwikkeling van biobased polymeren; • werken aan terugwinning en hergebruik van ijzer door te werken aan de ontwikkeling van technologie voor de terugwinning van ijzerfosfaat (vivianiet) uit ons slib. De kracht van dit concept is dat zowel ijzer als fosfaat wordt teruggewonnen, het fosfaatgehalte in het effluent verder daalt en de hoeveelheid slib voor eindverwerking bij SNB fors afneemt. • samen met drinkwaterbedrijven en een leverancier onderzoek doen naar hergebruik van aluminium uit drinkwaterslib. • zelf een waardevolle grondstof uit afvalwater produceren: daarvoor werken we aan de ontwikkeling van technologie voor de productie van bioplastisch (PHA) uit ons slib.
Programma Klimaat en duurzaamheid waterketen	Doelstelling en beoogde effecten: Realisatie van de duurzaamheidsdoelen. Plan van aanpak: Het programma duurzaamheid zal specifiek voor de waterketen uitgewerkt worden in een plan van aanpak.

Digitaliseren	
Uniforme PA (procesautomatisering)	Doelstelling en beoogde effecten: Uniforme PA is essentieel voor een efficiëntere maar vooral kwalitatief betere procesvoering. Plan van aanpak: Er is een PA/PI-meerjarenplan, opgesteld inclusief een implementatieplan met daarin de noodzakelijke investering. Het implementatieplan zal organisatie breed uitgerold worden.
Verkeerstoren	Doelstelling en beoogde effecten: Voor de doorontwikkeling van de verkeerstoren wordt een visie en een ontwikkeltraject uitgewerkt teneinde toekomstbestendig, efficiënt en flexibel te kunnen zijn. Plan van aanpak: De basis voor de doorontwikkeling is de integratie van watersysteem en waterketen. Tevens wordt onderzocht of en hoe de behoeften van onze water- en ketenpartners meegenomen kunnen worden.
Centrale PA - deelproject 9 AWP 2.0	Doelstelling en beoogde effecten: Vernieuwing centrale PA, welke invulling geeft aan eisen op operationeel, tactisch en strategisch niveau. Plan van aanpak: Komen tot een passende oplossing in lijn met het PA/PI beleid.

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Voldoen aan lozingseisen (vergunningen)	99,8%	99%	99%
Voldoen aan de afnameafspraken	97%	97%	* 97%
Zuiveringsprestatie afvalwater	84%	81%	81%
Stikstof verwijderingsrendement	80%	77%	77%
Fosfaat verwijderingsrendement	79%	76%	76%
Energieneutraliteit **	n.v.t.	40%	*** 50%
Grondstoffenverbruik ****	n.v.t.	100%	100%
Ad *) In 2020 wordt de leidingcapaciteit AWP vergroot en wordt PS-Roosendaal vergroot. In 2021 wordt PS-Bergen op Zoom vergroot. Wanneer deze 3 knelpunten opgelost zijn wordt gebied breed voor > 99% aan de afgesproken afnamecapaciteiten voldaan. Ad **) In dit getal zit nu nog energie opwekking d.m.v. eigen bronnen (biogas op RWZI) en de energieopbrengsten van derden op ons terrein. Echter is er discussie binnen UvW of de opbrengsten van derden in de toekomst nog mogen worden meegenomen. Feitelijk komen de opbrengsten op 2 balansen te staan. Die van ons als waterschap en op de balans van de daadwerkelijke ontvanger van de geleverde energie. Ad ***) Om in 2025 energieneutraal te zijn is jaarlijks stijging van 10% noodzakelijk: 2021 - 60%, 2022 - 70%, 2023 - 80%, 2024 - 90% en 2025 - 100%. Ad ****) Om in 2050 grondstoffenneutraal te worden is planvorming nodig, waaronder ook invulling geven aan monitoring. Doelstelling voor 2020 is een heldere KPI definiëren.			

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	56.921	57.759	58.567
De netto lasten zijn € 808 hoger dan in het Jaarplan 2019. De <u>netto directe kosten</u> zijn € 503 lager: - Op basis van tariefafspraken, vastgelegd in gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta, zuivert De Dommel in Tilburg afvalwater dat afkomstig is uit het beheersgebied van Brabantse Delta. Voor 2020 is de verwachte bijdrage die Brabantse Delta daarvoor aan De Dommel betaalt € 438 lager dan in de Begroting 2019 is opgenomen. De verwachting is dat er minder vervuilingseenheden aangeleverd worden. De Dommel brengt deze vervuilingseenheden in rekening bij Brabantse Delta, die vervolgens de belastingaanslagen oplegt. Hierdoor ontstaat er ook een extra belastingopbrengst op programma 9000. - Er is in 2020 een bezuiniging doorgevoerd op de advieskosten en kleine projecten van € 250. - De kosten van slibverbranding (bijdrage SNB) zijn naar verwachting € 275 lager. - Als gevolg van een prijsstijging hoger dan inflatie zijn de kosten voor chemicaliën € 145 hoger. - De overige verschillen worden veroorzaakt door kleinere bijstellingen en het doorvoeren van 2% inflatie op alle overige, met name onderhoudsposten (€ 315). De <u>afdelingskosten</u> zijn € 572 hoger: - De in 2019 opgenomen tegenraming op nieuwe vacatures als gevolg van het verbeterplan 'Water van Waarde' is komen te vervallen. De vacatures zijn in de loop van 2020 ingevuld (+€ 290). - De salariskosten zijn gebaseerd op de toegestane formatie en huidige bezetting en verhoogd met de verwachte loonstijging als gevolg van cao-afspraken en de autonome loonstijging: het jaarlijkse opslagpercentage afhankelijk van de beoordelingen (+€ 282). De <u>kapitaallasten</u> zijn € 206 hoger. Er is sprake van een rentevoordeel (€ 650) als gevolg van de lage rentestand en hogere afschrijvingslasten (€ 856) als gevolg van het in gebruik nemen van nieuwe projecten, waarvan deelproject "AWP 2.0 – Revisie persstation Bergen op Zoom" en "Rwzi Nieuwveer slijtdelen tussenbezinktank" de grootste zijn. De <u>overige doorrekeningen</u> zijn € 534 hoger als gevolg van hogere kosten bij het programma Bedrijfsvoering (zie de verklaring aldaar).			

Programma 5000 – Inrichting en Nautisch Onderhoud Vaarwegen en Havens

Programmabeheerder: L. Nooteboom

Doelstelling programma

Dit programma gaat over veilige en goed bevaarbare vaarwegen en havens, voor zowel beroeps- als recreatievaart. Beroepsvaart en watergebonden bedrijven verlangen met name een betrouwbare en vlotte afwikkeling van het goederenvervoer. Voor recreatievaart is aantrekkelijkheid op en bij het water en in havens belangrijk.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak

Algemeen

Inhaalslag baggeren	Doelstelling en beoogde effecten: Terugbrengen van de achterstand in het baggeren van de vaarwegen
	Plan van aanpak: Voorbereiding baggerwerken door kwalitatieve en kwantitatieve metingen van de bagger

Samenwerking

Visie op de vaarwegen	Doelstelling en beoogde effecten: Onder regie van de provincie Noord-Brabant wordt een visie op de vaarwegen opgesteld. De bestuursopdracht wordt op dit moment voorbereid, waarna de visie naar verwachting vanaf 2020 zal worden vormgegeven. In deze visie wordt het huidige vaarwegenstelsel geprojecteerd op verschillende toekomstige ontwikkelingen, zoals scheepvaartontwikkelingen waterkwaliteitseisen, maar ook ruimtelijk economische ontwikkelingen. Het waterschap, maar ook betrokken gemeenten in de Regio West-Brabant, zullen bijdragen aan deze visie.
	Plan van aanpak: Actieve participatie en (inhoudelijke) bijdrage leveren in het regio-proces.
Samenwerking andere vaarwegbeheerders	Doelstelling en beoogde effecten: Samenwerken met andere vaarweg- en nautisch beheerders in of grenzend aan het beheergebied van Brabantse Delta.
	Plan van aanpak: Aandacht voor vaarwegentaken in overleggen met partners die ook een scheepvaart-taak hebben, bijvoorbeeld Rijkswaterstaat. Verkennen van samenwerkingsmogelijkheden bij uitvoering van taken.

Duurzaamheid

Duurzaam GWW	Doelstelling en beoogde effecten: Duurzame aanbesteding en uitvoering van werken
	Plan van aanpak: In projecten wordt gewerkt volgens de afspraken over duurzame grond-, weg- en waterbouw, onder ander in het project "Inhaalslag baggeren"

Digitalisering

Basis op orde	Doelstelling en beoogde effecten: Basisdata op orde brengen m.b.t. legger en OBS
	Plan van aanpak: - In beeld brengen ontbrekende gegevens - Uitzetten verzamelen gegevens en vastleggen in OBS

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	2.020	2.383	2.604
Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 221 hoger. Enerzijds door nieuwe afschrijvingslasten op investeringen die in 2020 in gebruik worden genomen (€ 96), anderzijds door hogere kosten voor onderhoud aan gebouwen (€ 95). Het restant wordt veroorzaakt door diverse kleine verschillen.			

Programma 6000 - Regulering

Programmabeheerders: M.J. van Overveld

Doelstelling programma	
Vergunningverlening Keur:	Het door middel van eigen regelgeving en ontheffingsverlening in stand houden van veilige waterkeringen, van de water aan -en afvoerfunctie van de oppervlaktewateren en het realiseren van een goed beheer daarvan.
Beheersen van lozingen:	Het door middel van vergunningverlening, alsmede goedkeuring van gemeentelijke rioleringsplannen en stimuleren van derden in de aanpak van diffuse emissies beheersen van lozingen van afvalwater met het oog op het bereiken of behouden van een goede oppervlaktewaterkwaliteit en de doelmatige werking van zuiveringstechnische werken.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Samenwerken	
Optimalisatie VTH-domein	Doelstelling en beoogde effecten: De samenwerking met andere waterbeheerders en overheden is een continue proces. Doel is om de middelen zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten en de kwaliteit van uitvoering in het VTH-domein continu te verbeteren. Plan van aanpak: Hierbij moet gedacht worden aan onderlinge benchmark, gezamenlijke inkoop (zoals Powerbrowser), samenwerking rondom vergunningenzaken. Maar ook het afstemmen van de bedrijfsprocessen vanuit een ketenbenadering.
Klaar voor de Omgevingswet	Doelstelling en beoogde effecten: Samenwerking omgevingsdienst en gemeenten ten behoeve van de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1-1-2021) Plan van aanpak: Opzetten van een compact team ter voorbereiding van intake, omgevingstafel en coördinatie met gemeenten.
Duurzaamheid	
Gedachtegoed Omgevingswet omarmen	Doelstelling en beoogde effecten: Gevolg geven aan de (verbeter)doelen van de nieuwe Omgevingswet; wonen, werken en recreëren in een veilige en duurzame leefomgeving met ruimte voor initiatieven. Onder andere door te denken en handelen vanuit de mogelijkheden (ja, mits in plaats van nee, tenzij). Dit vanuit een integrale benadering en belangenafweging. Plan van aanpak: In 2020 wordt gewaarborgd dat besluitvormingsprocessen helder, duidelijk en transparant zijn. De kwaliteitsborging van de taken vindt plaats op basis van de landelijk afgesproken kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving.
Digitalisering	
Omgevingsloket is hét digitale loket voor burgers en bedrijven	Doelstelling en beoogde effecten: De dienstverlening wordt doorontwikkeld vanuit het principe van één-overheid. Het nieuwe landelijke Omgevingsloket (DSO-LV) wordt hét digitale loket van de overheid voor burgers en bedrijven als het gaat om de oriëntatie en informatie over de fysieke leefomgeving en het aanvragen van vergunningen en het melden van activiteiten. Plan van aanpak: De regels uit de Keur worden in begrijpelijke taal opgesteld en getoond in het nieuwe Omgevingsloket. Eigen (zaak)systemen en bedrijfsprocessen worden afgestemd en waar mogelijk geïntegreerd met het DSO.
Werkende samenwerkingsvoorziening	Doelstelling en beoogde effecten: Naast het DSO wordt ook een samenwerkingsvoorziening ontwikkeld voor de uitwisseling tussen aanvrager en meerdere betrokken overheden Plan van aanpak: In 2020 worden de eigen systemen afgestemd op de samenwerkingsvoorziening en worden medewerkers opgeleid om daar mee om te gaan.

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Aantal afgeronde procedures	608	500	500
Afgeronde procedures binnen termijn	96%	95%	95%
Afgeronde procedures binnen 5 weken	47%	40%	50%
Aantal afgewikkelde meldingen	1092	600	600

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Project Sloten, oevers en dijken op orde (SODO)			
Opgeloste handhavingszaken	300	300	200

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Vergunningen	3.731	4.162	5.846

Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 1.684 hoger. De voornaamste oorzaken zijn de hogere directe lasten voor het oplossen van keurovertredingen in het kader van Sloten, Oevers, Dijken op Orde (SODO) € 900, kosten voor de invoering van de omgevingswet (€ 187) en een hogere bijdrage aan gemeenschappelijke projecten (€ 145). De afdelingskosten zijn € 275 hoger, voornamelijk door inhuur voor de implementatie van de omgevingswet. Het restant wordt veroorzaakt door hogere doorrekeningen (€ 199), lagere kapitaallasten (94) en kleine verschillen.

Programmaplan 6500 – Toezicht en Handhaving

Programmabeheerders: M.J. van Overveld

Doelstelling programma

Het doel van dit programma is om mensen en middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten wanneer het gaat om toezicht op de naleving van wetten, opsporing en sanctionerend optreden. Zo draagt het programma eraan bij dat het waterschap voldoet aan:

- kwantitatieve doelstellingen om het watersysteem naar behoren te laten functioneren.
- kwalitatieve doelstellingen om zo het watersysteem naar behoren te laten functioneren én de doelmatige werking van de rwzi's te beschermen.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak

Samenwerking

SODO

Doelstelling en beoogde effecten:

Sloten, oevers en dijken op orde focust zich qua handhaving op overtredingen die significante invloed hebben op de aan- en afvoer van water of de waterveiligheid. Deze overtredingen dienen door de overtreeders te worden beëindigd.

Plan van aanpak:

Projectmedewerkers zorgen hiervoor door (waar nodig) handhavend op te treden. Ook in 2020 gaat het waterschap deze onderkende handhavingszaken oplossen conform de aanpak zoals dit in de voorgaande twee uitvoeringsjaren is gehanteerd.

Samenwerken

Doelstelling en beoogde effecten:

Het versterken van de samenwerking met andere waterbeheerders en overheden, om zo effectief en efficiënt mogelijk bij te dragen aan een schone en veilige leefomgeving en inzet van personele capaciteit.

Plan van aanpak:

Er vindt landelijk en regionaal plaats met partners zoals RWS, Omgevingsdienst, Veiligheidsregio en vele andere waterschappen.

Duurzaamheid

Omgevingswet

Doelstelling en beoogde effecten:

Gevolg geven aan de implicaties van de Omgevingswet (2021) voor de fysieke leefomgeving. Het ontwikkelen van benodigde competenties van medewerkers en het aanpassen van processen en werkwijzen binnen dit programma, om uitvoering te geven aan de doelen van de Omgevingswet.

Plan van aanpak:

Implementatie van de Omgevingswet betreft een langere periode (tot 2021). Voor 2020 wordt gefocust op:

- De afdeling Handhaving levert een bijdrage aan het implementatietraject van de Omgevingswet binnen het waterschap.
- Uitvoering geven aan "Toekomstbestendig handhaven".
- Cursus Omgevingswet. Te denken valt aan een cursus gericht op kennis van het nieuwe wettelijk kader en het nieuwe handelen vanuit de mogelijkheden en samenwerking.

Realiseren van het Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) 2020

Doelstelling en beoogde effecten:

Bewaken en verbeteren van het naleefgedrag van wet- en regelgeving ten behoeve van de waterschapsdoelen.

Plan van aanpak:

- Uitvoeren van het handhavingsuitvoeringsprogramma 2020
- Versterken van samenwerking en doelgroep benaderingen met de relevante(uitvoerings) partners

Digitalisering

Versterken informatie uitwisseling toezicht en handhaving.

Doelstelling en beoogde effecten:

Het structureel versterken van de informatie uitwisseling tussen handhavingspartijen in Midden- en West-Brabant om integraal nog beter de juiste interventies op de juiste doelgroep in te kunnen zetten.

	Plan van aanpak: Het nastreven van eenduidige werkwijzen en begrippen t.b.v. effectieve en efficiënte verwerking van handavingsinformatie. - De lopende samenwerkingen vanuit het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht en lokale samenwerkingen, zoals de omgevingsdienst en strafrechtelijke partners, versterken en verdiepen. Dit in afstemming met de Brabantse waterschappen. - In 2020 de mogelijkheden tot samenwerking/samen versterking met de OMWB aangaande de uitvoering van toezicht onderzocht hebben. - Een start gemaakt hebben met een gezamenlijke risicoprioritering met de OMWB.
--	---

Prestatie indicatoren	Rekening 2018		Jaarplan 2019		Jaarplan 2020	
Beleidsthema	aantal 1 ^e controles / naleefgedrag		aantal 1 ^e controles/ naleefgedrag		aantal uren/ naleefgedrag	
Waterkwaliteit	2.642	91%	2.800	90%	22.050	90%
Waterveiligheid	523	96%	225	90%	2.850	90%
Waterkwantiteit (Schouw)	7.754	80%	6.300	90%	850	90%
Waterkwantiteit (Overig)	957	90%	475	90%	5.300	90%
Vaarwegbeheer	14	100%	10	90%	350	90%
Waterschapsheffingen	851	93%	775	90%	5.650	90%
Grondwaterbeheer	2.476	91%	2.500	90%	2.350	90%
Toelichting op de prestatie indicatoren Vanaf medio 2019 wordt er gerapporteerd op basis van uren (capaciteit) en niet meer op basis van aantallen controles.						

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totale netto lasten	6.423	6.343	5.772
Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de netto lasten € 571 lager. De <u>netto directe kosten</u> zijn € 776 lager: In 2019 was € 800 opgenomen voor SODO. Vanaf 1-1-2020 gaat het opdrachtgeverschap en het bijbehorende budget over naar Vergunningen (zie programmaplan 6000). De overige verschillen ten opzichte van de Begroting 2019 zijn per saldo € 24 voordelig. De <u>afdelingskosten</u> zijn verhoogd met de verwachte loonstijging als gevolg van cao-afspraken en de autonome loonstijging: het jaarlijkse opslagpercentage afhankelijk van de beoordelingen (+€ 112). De <u>overige doorrekeningen</u> zijn € 93 hoger als gevolg van hogere kosten bij het programma Bedrijfsvoering (zie de verklaring aldaar).			

Programma 7000 – Heffing en Invordering

Programmabeheerder: M.J. van Overveld

Doelstelling programma

Het programma Heffen en Invordering heeft als doelstelling het opleggen en invorderen van de waterschapsbelasting in het beheersgebied. Deze activiteiten zijn uitbesteed aan de Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB).

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	5.666	5.691	5.823
Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 132 nadelig. Voornaamste oorzaak is de hogere bijdrage aan de belasting samenwerking West Brabant (€ 90 nadelig).			

Programma 8000 – Bestuur en Externe Communicatie

Programmabeheerder: A. Meuleman

Doelstelling programma

Bestuur: Het zodanig besturen van het waterschap, dat rechtmatig en integer, doelgericht, doelmatig en meetbaar invulling gegeven wordt aan de wettelijke taak c.q. de organisatiedoelstellingen.

Bestuursondersteuning: Het optimaal ondersteunen van bestuurders en bestuursorganen, op grond waarvan bestuurlijke besluitvorming op efficiënte en effectieve wijze tot stand kan komen.

Beheer niet reglementair zaken: Het exploiteren van in principe afstootbare objecten, zaken en samenwerkingsvormen van het waterschap die geen functie (meer) vervullen voor de taken. Bijvoorbeeld pachtgronden, huurwoningen, cultuurhistorische objecten, voormalige kantoorpanden etc.

Externe communicatie: Substantieel bijdragen aan het realiseren van de organisatiedoelstellingen door het leveren van specifieke communicatieve expertise. Adequate communicatie is in staat tot duurzame beïnvloeding van kennis, houding en gedrag. Het unieke vermogen van communicatie is van belang voor de relatie met belastingplichtigen en samenwerkingspartners.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak

Bestuurlijke vernieuwing	Doelstelling en beoogde effecten: Het algemeen en dagelijks bestuur ondersteunen bij het verwezenlijken van de ambities op het gebied van bestuur en bestuurscultuur.
	Plan van aanpak: De commissie bestuurlijke vernieuwing zal op basis van eigen wensen en ideeën, in combinatie met de evaluatie van de vorige commissie, de basis leggen voor verdere ontwikkeling en implementatie.
Onderzoek naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid	Doelstelling en beoogde effecten: Onderzoek uitvoeren naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid.
	Plan van aanpak: De rekenkamercommissie voert voor het algemeen bestuur onderzoeken uit en stelt hiervoor jaarlijks een onderzoeksagenda op. Het algemeen bestuur kan daarbij ook onderwerpen aandragen en wordt geïnformeerd over de uiteindelijke keuze van onderwerpen en de resultaten. Verder kent het dagelijks bestuur een verplichting om periodiek een art. 109A-onderzoek (o.b.v. de Waterschapswet) uit te voeren. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur over het onderzoeksonderwerp van 2020 en de onderzoeksresultaten.
Vergroting bewustwording van watervraagstukken	Doelstelling en beoogde effecten: Tactisch-operationele vertaling van het educatieplan, in lijn met de communicatievisie.
	Plan van aanpak: Op basis van het educatieplan worden relevante acties in de praktijk gebracht zodat waterbewustzijn wordt vergroot. Hieronder valt ook het vernieuwen van de visie op en uitvoering van rondleidingen en bezoeken.
Communicatievisie	Doelstelling en beoogde effecten: Verdere implementatie van de communicatievisie 2018–2023, zoals vastgesteld door het AB in 2018.
	Plan van aanpak: Zorgen voor een planmatige vertaling op tactisch en operationeel niveau van de communicatievisie, waarbij relevante interne stakeholders (zowel bestuur als organisatie) worden betrokken vanuit de gedachte van het omgevingsgericht werken en de organisatieontwikkeling BGD.
Internationale samenwerking	Doelstelling en beoogde effecten: Internationale samenwerking vormgeven op basis van vastgesteld beleid.
	Plan van aanpak: Vertaling van het beleid naar concrete activiteiten in 2020 vindt gedurende dit jaar plaats en wordt via de managementletters gerapporteerd.

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	4.776	5.354	5.688
Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de netto lasten € 334 hoger. De <u>netto directe kosten</u> zijn € 110 hoger vanwege hogere bestuurdersvergoedingen en de inflatieverhoging van 2% voor 2020. De <u>afdelingskosten</u> zijn verhoogd met de verwachte loonstijging als gevolg van cao-afspraken en de autonome loonstijging: het jaarlijkse opslagpercentage afhankelijk van de beoordelingen (+€ 142). De <u>kapitaallasten</u> zijn € 52 lager doordat de uitgaven voor de verkiezingen 2019 lager waren dan verwacht bij de Begroting 2019. De <u>overige doorrekeningen</u> zijn € 134 hoger als gevolg van hogere kosten bij het programma Bedrijfsvoering (zie de verklaring aldaar).			

Programma 9000– Dekkingsmiddelen en Saldo

Programmabeheerder: M.J. van Overveld

Doelstelling programma

Dit programma betreft de planning en verantwoording van de dekkingsmiddelen, waaronder belastingopbrengsten (inclusief kwijtschelding en oninbaarverklaring), dividend en rente.

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Netto opbrengst Waterschapsbelastingen			
Opbrengst omslag gebouwd	39.086	37.222	39.047
Opbrengst omslag ongebouwd	5.020	5.291	5.886
Opbrengst omslag ongebouwd wegen	1.518	2.205	1.977
Opbrengst omslag ingezetenen	18.568	19.220	20.162
Opbrengst omslag natuurterreinen	125	128	134
Opbrengst verontreinigingsheffing	254	277	313
Opbrengst voorgaande jaren WS	422	n.v.t.	n.v.t.
<i>Totaal opbrengst Watersysteembeheer</i>	<i>64.994</i>	<i>64.343</i>	<i>67.519</i>
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	19.263	20.978	20.852
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	41.372	43.488	45.990
Opbrengst voorgaande jaren ZB	144	n.v.t.	n.v.t.
<i>Totaal opbrengst Zuiveringsbeheer</i>	<i>60.779</i>	<i>64.466</i>	<i>66.842</i>
Totale netto belastingopbrengst	125.773	128.809	134.361
Overige dekkingsmiddelen ¹⁾	337	0	900
Totaal dekkingsmiddelen ²⁾	126.109	128.809	135.261
Oninbaar/kwijtschelding uitgelicht:			
Kwijtschelding watersysteemheffing	1.248	1.274	1.361
Oninbaar watersysteemheffing	253	341	224
Kwijtschelding zuiveringsbeheer	2.244	2.393	2.549
Oninbaar zuiveringsbeheer	550	676	481
1) Dit betreft het saldo van de post Onvoorzien (+€ 500.000) en de verwachte opbrengst dividend NWB (-€ 1.400.000). 2) Naast de opbrengsten waterschapsbelastingen zijn in de cijfers ook de overige dekkingsmiddelen opgenomen, met uitzondering van de vergoeding van de provincie voor het vaarwegenbeheer, die rechtstreeks op de taak vaarwegenbeheer is verantwoord. Voor de verklaring van de verschillen in de waterschapsbelastingen zie paragraaf 5.2 "Verklaring per hoofdkosten en opbrengstsoort." Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de overige dekkingsmiddelen +€ 900 hoger: Dit betreft een verwachte hogere opbrengst dividend NWB.			

Ondersteunend programma 200/500 – Centraal Management en Concerncontrol

Programmabeheerder: A. Meuleman

Doelstelling programma

Centraal management: De activiteiten die betrekking hebben op het op centraal niveau leiding geven aan het ambtelijk apparaat alsmede de (secretariële) ondersteuning daarvan. Tot dit product behoren:

- Activiteiten van managementteam/directie;
- Representatie managementteam/directie;
- Directe ondersteuning managementteam/directie;
- Voorbereiding, begeleiding en uitvoering van vergaderingen management-team/directie).

Concerncontrol: Advisering en toetsing op systeemniveau op het gebied van doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid, adequate informatievoorziening, transparantie en risicomanagement.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak

Samenwerking bestuur en organisatie	Doelstelling en beoogde effecten: Een effectieve samenwerking tussen organisatie en bestuur.
	Plan van aanpak: Dit gebeurt enerzijds door continue bestuurlijke signalen op dat gebied tijdig op te pikken en te vertalen en anderzijds door op gezette tijden daarover specifieke afstemming te hebben met het bestuur (verwachtingen over en weer delen). Na de bestuursverkiezingen en navolgende inwerkperiode van 2019 wordt dit verder vormgegeven in 2020. Hierbij is ook specifieke aandacht voor bestuurscommunicatie.
Sturing organisatie	Doelstelling en beoogde effecten: Een zo efficiënt en effectief mogelijk functionerende organisatie.
	Plan van aanpak: Het directieteam (vanaf 1-1-2020 de programmadirectie) stuurt en faciliteert de organisatie om de afgesproken producten en diensten te kunnen leveren en daarbij de medewerkerstevredenheid te bevorderen. Naast de directe interactie tussen directieteam, management en medewerkers, wordt hier ook aandacht aan besteed bij organisatieontwikkeltrajecten, bijvoorbeeld rondom Buiten Gewoon Doen.
Concerncontrol	Doelstelling en beoogde effecten: Onafhankelijk toetsen van en adviseren over het richten en inrichten van de organisatie op systeemniveau.
	Plan van aanpak: Jaarlijks worden naast advisering aan de voorkant, ook onderzoeken op dit gebied uitgevoerd. Ook bij de implementatie van Buiten Gewoon Doen wordt beoordeeld of de afspraken/kaders voldoende bijdragen aan de transparantie, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid. Ook wordt daarbij beoordeeld of de informatievoorziening passend is en risico's inzichtelijk en aanvaardbaar zijn.

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	1.323	1.218	1.223

Ondersteunend programma 300/400 – Bedrijfsvoering

Programmabeheerder: M.J. van Overveld

Doelstelling programma	
Het programma biedt de organisatie ondersteuning en advies op het gebied van financiën, ICT, juridische zaken en vastgoed, facilitaire zaken, inkoop, mens, informatie en organisatie (MI&O) en ondersteunende werkzaamheden. Dit met als doel om de primaire taken van de organisatie zo soepel en efficiënt mogelijk te kunnen realiseren.	
Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Visie werken 2025 vertalen naar een plan van aanpak met maatregelen.	Doelstelling en beoogde effecten: De visie werken 2025 is vertaald naar een plan van aanpak inclusief investeringen voor de komende jaren om de vastgestelde doelen te realiseren. Het plan van aanpak draagt bij aan: • Een werkomgeving die aansluit bij de actuele in- en externe ontwikkelingen • De juiste middelen (o.a. IT) die nodig zijn om het werk uit te voeren • De juiste vaardigheden, houding en gedrag welke nodig zijn Plan van aanpak: In 2019 zijn de ambities m.b.t. werken in 2025 uitgewerkt. Een projectteam met een brede vertegenwoordiging uit de organisatie gaat deze ambities vertalen naar een plan van aanpak, inclusief uit te voeren maatregelen.
Ontwikkelen archiefbeleid m.b.t. beeldbank, collectiebeheersysteem en e-depot	Doelstelling en beoogde effecten: Om aan eisen van de archiefwet te voldoen moet ons archief goed ontsloten zijn. Een e-depot, collectiebeheersysteem en beeldbank moeten hier een bijdrage aan leveren. Plan van aanpak: In 2020 wordt vooronderzoek gedaan naar de oplossingsrichtingen en kosten van een e-depot, collectiebeheersysteem en beeldbank. De inzichten worden vertaald naar beleid, om vervolgens in 2021 e.v. te worden uitgevoerd.
Wegwerken bewerking achterstanden archief	Doelstelling en beoogde effecten: Wegwerken van de achterstanden in de bewerking van de archieven (o.a. van voormalige rechtsvoorgangers). De verwachting is dat dit project eind 2021 wordt afgerond. Plan van aanpak: Op basis van het archiefbewerkingplan de oude archieven ordenen, beschrijven en toegankelijk maken.
Modernisering IT-infrastructuur	Doelstelling en beoogde effecten: Uitvoering geven aan de maatregelen die zijn opgesteld voor de modernisering van onze IT-infrastructuur en IT-organisatie. Het uitvoeren van deze maatregelen draagt bij aan: • Hogere veiligheid • Hogere beschikbaarheid • Grotere flexibiliteit • Hogere schaalbaarheid • Betere beheersbaarheid • Een hoger gebruiksgemak Plan van aanpak: Uitvoering van de technische maatregelen die in 2018 zijn vastgesteld.
Realiseren duurzaamheidsdoelstellingen bedrijfsgebouwen en transport	Doelstelling en beoogde effecten: In 2019 zijn de plannen m.b.t. de verduurzaming van de bedrijfsgebouwen en transport vastgesteld. In 2020 e.v. worden de vastgestelde maatregelen uitgevoerd. De maatregelen leveren een bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen die door het bestuur zijn vastgesteld. Plan van aanpak: Uitvoering geven aan de maatregelen die in de roadmap verduurzaming bedrijfsgebouwen en transport door het bestuur zijn vastgesteld.
Ontwikkelen en implementeren visie datagedreven werken	Doelstelling en beoogde effecten: In 2020 is er een visie opgesteld met betrekking tot datagedreven werken en wordt deze doorvertaald naar producten en dashboards. Doel is het breder koppelen van data, wat tot effect heeft dat er meer en continu inzicht in gegevens beschikbaar is. Dit draagt bij aan betere sturing. Tevens wordt een

	andere techniek/presentatie van sturen en verantwoorden toegepast, welke meer aansluit op de behoefte en wensen van de gebruikers en omgeving. Plan van aanpak: In 2020 wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden die er zijn en passen binnen het IT-landschap van WBD. De inzichten worden doorvertaald naar de producten (inclusief houding en gedrag), waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van een geïntegreerd datasysteem.
Ontwikkelen visie op flexibilisering en wendbaarheid van het financiële beleid	Doelstelling en beoogde effecten: In 2020 wordt het financiële beleid herijkt. Doel is om te komen tot een meer flexibele begroting, ondersteuning van realisatie van de ambities en het wendbaar kunnen inspelen op ontwikkelingen en de veranderende omgeving. Plan van aanpak: Hiertoe wordt o.a.: - het activabeleid geactualiseerd; - een voorstel gedaan m.b.t. een verdere verduurzaming van het financiële beleid; - het reservebeleid en weerstandsvermogen herijkt; - meer gewerkt met businesscases, lifecycle costing en worden de mogelijkheden van (duurzaamheids-)subsidies en financiering d.m.v. revolving funds onderzocht.
Werken onder architectuur	Doelstelling en beoogde effecten: In 2020 wordt de enterprise architectuur verder uitgewerkt om vanuit inzicht en overzicht, in een snel veranderende omgeving, veranderingen in organisatie, processen en informatiebehoeften effectief vorm te kunnen geven. Plan van aanpak: Vanuit het beschrijven van de IST-situatie, overzicht en inzicht creëren. Vervolgens verbinding maken met data en technische infrastructuur. En van daaruit principes ontwikkelen, SOLL-situaties in beeld brengen.
Implementatie Omgevingswet	Doelstelling en beoogde effecten: (Digitale) informatie omtrent de fysieke leefomgeving is op één plek te vinden: het Omgevingsloket. Via dit loket kan iedereen zien wat mag en wat niet mag op basis van de regelgeving en kunnen vergunningsaanvragen en meldingen worden ingediend (ingangsdatum 1-1-2021). Plan van aanpak: Via 3 sporen wordt gewerkt aan de implementatie. 1. Kerninstrumenten (beleid, regelgeving en verordening) 2. Digitalisering (o.a. digitaal stelsel omgevingswet, zaakstelsel) 3. Anders werken (aanpassing processen, houding en gedrag)
Verbeteren risicomanagement	Doelstelling en beoogde effecten: Vaststellen en implementeren van risicomanagementbeleid. Het effect hiervan is een organisatie die kansen optimaal benut en geen onaanvaardbare risico's loopt. Plan van aanpak: Opnemen van risicomanagement in de principes van de organisatie. Ook wordt het risicomanagement uitgewerkt in het kwaliteitsmanagementsysteem. Met deze beide stappen wordt de basis gelegd voor de ontwikkeling van het risicomanagement in de processen. Kwaliteitsadviseurs gaan procesmanagers hierbij helpen.
Verbeteren kwaliteitsmanagement	Doelstelling en beoogde effecten: Het kwaliteitsmanagement eenvoudiger en beter uitlegbaar maken. De kennis hiervan in de organisatie vergroten. Het effect hiervan is een lerende organisatie die efficiënt en effectief haar doelen bereikt. Plan van aanpak: Met minder regels meer bereiken. Het managementsysteem wordt tot de essentie teruggebracht en makkelijker vindbaar gemaakt. De dialoog met directie, management en medewerkers wordt gestart. De doorontwikkeling van het managementsysteem wordt beter op de belanghebbende afgestemd.
Duurzame inzetbaarheid	Doelstelling en beoogde effecten: Een veerkrachtige organisatie in een snel veranderende omgeving vraagt om flexibele, gezonde en vitale medewerkers. Plan van aanpak: Speerpunten in 2020 zijn uitvoeringsplan vitaliteit, strategische personeelsplanning, arbeidsmarktcommunicatie en ziekteverzuimbeheersing.

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal netto kosten programma	21.795	24.936	26.422
Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de netto lasten € 1.486 hoger. De <u>netto directe kosten</u> zijn € 853 hoger: • De verwachte bijdrage aan Het Waterschapshuis is € 263 hoger. • Er is € 120 opgenomen voor een tweetal trainees, deze contracten lopen door vanuit 2019. • Een aantal posten voor ICT is vanwege prijsstijgingen en de benodigde kwaliteitsverbetering verhoogd: +€ 354. • Verder hebben er meerdere kleinere bijstellingen plaatsgevonden: +€ 116. De <u>afdelingskosten</u> zijn verhoogd met de verwachte loonstijging als gevolg van cao-afspraken en de autonome loonstijging: het jaarlijkse opslagpercentage afhankelijk van de beoordelingen. Daarnaast is er extra juridische inleen nodig voor de implementatie van de Omgevingswet (ontwikkeling waterschapsverordening) en extra inleen voor ICT-werkzaamheden op het gebied van informatieveiligheid en kwaliteitsverbetering van de infrastructuur. Totaal: +€ 1.002. De <u>kapitaallasten</u> zijn € 369 lager vanwege een rentevoordeel en doordat een tweetal projecten in 2019 volledig is afgeschreven (hier staan lagere opkomende kapitaallasten tegenover).			

Ondersteunend programma 600/800 – Ondersteuning Watersystemen

Programmabeheerder: A. Meuleman

Doelstelling programma
Dit programma bestaat uit de onderdelen muskusrattenbestrijding en geografische informatie (GEO). Het doel van dit programma is muskus- en beverratten te bestrijden om schade aan waterkeringen en waterlopen te voorkomen dan wel te minimaliseren en zo een bijdrage te leveren aan de veiligheid. Daarnaast biedt het programma de organisatie en derden ondersteuning door hen te voorzien van duidelijke, toegankelijke, volledige en betrouwbare geografische informatie.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Basisregistratie Grootschalige Topografie op orde	Doelstelling en beoogde effecten: Voldoen aan de verplichtingen als bronhouder van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en Basisregistratie Ondergrond (BRO). Plan van aanpak: WSBD is in 2020 klaar met de transitie naar de BGT conform de tot dan geldende eisen en verwerkt wijzigingen conform landelijke procesafspraken. Hetzelfde geldt voor de BRO voor de onderdelen die t/m 2020 van kracht zijn.
Legger is Omgevingswetproof	Doelstelling en beoogde effecten: De legger voldoet aan de eisen van de Omgevingswet en Digitaal Stelsel. Plan van aanpak: WSBD heeft de leggers geconverteerd naar de voor de Omgevingswet en DSO voorgeschreven formats vóór 1/1/2021. Dit traject wordt afgestemd met de eisen afkomstig uit de Waterschapsverordening.
Beverschade opsporen en voorkomen	Doelstelling en beoogde effecten: Om de graafschade van de Bever beter in beeld te krijgen moet komende jaren meer tijd worden gestoken in het opsporen daarvan waarmee wordt beoogd tijdig te kunnen ingrijpen en schade en daarmee risico te kunnen voorkomen. Plan van aanpak: Maandelijkse speuracties en afschotvergunning aanvragen.
Behalen landelijke MuRa-norm, nl. onder de 0,15 v/km	Doelstelling en beoogde effecten: Het verder verlagen van de vangsten naar onder de 0,15 vangsten per kilometer. Plan van aanpak: Bestrijdingsplan opstellen om te komen tot een gezamenlijke aanpak voor de bestrijding over eigen gebiedsgrenzen heen, zowel onderling als met de buur-bestrijdingsorganisatie 's, te beginnen bij Rivierenland voor bestrijdingsplan Maas.
Strategie Total Removal	Doelstelling en beoogde effecten: Uitvoeren van het landelijk besluit om te komen tot het terugdringen van de muskusrat tot aan de landsgrenzen. Plan van aanpak: Gezamenlijk met de landelijke beheerorganisaties wordt een plan van aanpak opgesteld om de landelijke doelstelling naar 'Total Removal' te kunnen bereiken.

Prestatie indicatoren	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Jaarvangst muskusrat	5.319	3.700	4.200
Jaarvangst beverrat	5	25	5
Vangsten per km waterloop muskusrat	0,23	0,15	0,18
Aantal velduren	25.847	28.000	28.000
Kosten schade herstel Dinteloord 1)	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000
1) genoemde kosten worden vergoed vanuit de Unie van waterschappen			

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Jaarplan 2019	Jaarplan 2020
Totaal Muskusrattenbestrijding	753	808	837
Totaal Geografische informatie	1.161	1.537	1.483
Muskusrattenbestrijding Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 29 hoger door hogere kosten van dienstauto's en personeelslasten. Geografische informatie Ten opzichte van jaarplan 2019 zijn de netto lasten € 54 lager door lagere kosten aankoop en bijhouden referentiebestanden.			

Hoofdstuk 3: Begroting ingedeeld naar taken

§ 3.1 Begroting 2020 Watersysteembeheer

Nr.	Begroting 2020 Watersysteembeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil Begroting 2019
	Netto lasten programma's				
1000	Planvorming	4.189	4.848	5.446	598
2000	Aanleg en onderhoud waterkeringen	13.018	15.366	15.443	78
3000	Inrichting en onderhoud watersystemen	34.228	34.519	35.330	811
5000	Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	1.169	1.399	1.526	127
6000	Regulering	2.896	3.212	4.627	1.415
6500	Toezicht en handhaving	4.852	4.161	3.791	-370
7000	Heffing en invordering	3.059	3.073	3.144	71
8000	Bestuur en communicatie	2.943	3.507	3.737	230
9000	Dekkingsmiddelen (incl. voordeel switch SNB)	62		-423	-423
	TOTAAL netto lasten programma's	66.416	70.084	72.621	2.537
	Opbrengst verontreinigingsheffing	-236	-277	-313	-36
	Mutaties reserves				
	Onttrekking CBL reserve (47%)	-220			
	TOTAAL te dekken netto lasten	65.960	69.807	72.308	2.501
	Opbrengst omslagen				
	Opbrengst omslagen	-64.336	-64.066	-67.206	-3.140
	Opbrengst omslagen voorgaande jaren	-421			
	TOTAAL omslagen	-64.758	-64.066	-67.206	-3.140
	Voorgestelde resultaatbestemming				
	Toevoeging bestemmingsreserve DFB	680	846	1.107	261
	Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-1.933	-1.792	-1.654	138
	Onttrekking algemene/calamiteitenreserve WS	-107			
	Toevoeging bestemmingsreserve PBB	119			
	Onttrekking (-) /toevoeging (+) egalisaties.	39	-4.795	-4.555	240
	TOTAAL dekking	-65.960	-69.807	-72.308	-2.501

Specificatie opbrengst Watersysteembeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil begroting
Totaal te dekken netto lasten Watersysteembeheer	65.960	68.861	71.761	2.900
splitsing over belanghebbenden:				
ingezetenen 2019: 30% (2018: 29,4%)	19.392	20.658	21.528	870
gebouwd 2019: 58,1% (2018: 59,6%)	39.312	40.008	41.693	1.685
natuur 2019: 0,2% (2018: 0,2%)	132	138	144	6
ongebouwd 2019: 11,7% (2018: 10,8%)	7.124	8.057	8.396	339

Uitwerking per onderdeel:

Ingezetenen

Totaal netto lasten ingezetenen	19.392	20.658	21.528	870
- aantal bruto ingezetenen	348.652	350.735	353.890	3.155
- oninbaar	2.586	3.454	2.123	-1.331
- kwijtschelding	21.669	21.302	22.051	749
- aantal netto ingezetenen	324.397	325.979	329.716	3.737
- lasten per ingezetene	59,78	60,32	65,29	4,97
omslag per ingezetene	57,24	58,96	61,15	2,19
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		+3,0%	+3,7%	+0,7%
- opbrengst omslag totaal	18.568	19.220	20.162	942
- onttrekking egaliseringsreserve	-824	-1.439	-1.367	-72

Gebouwd Het tarief voor gebouwd is een % van de WOZ-waarde (voor 2020 is dit 0,0332% t.o.v. 0,0336% voor 2019)

Totaal netto lasten gebouwd	39.312	40.008	41.693	1.685
- eenheid economische waarde (x2.500) (x1.000)	42.323	44.519	47.095	2.576
- oninbaar	106	150	102	-48
- kwijtschelding	8	21	15	-6
- aantal netto econ.waarde	42.209	44.348	46.978	2.630
- lasten p/eenh. econ.waarde (o.b.v. econ.w. x2.500)	0,93	0,90	0,89	-0,01
omslag p/eenh. econ.waarde (o.b.v. ec.w. x 2.500)	0,926	0,839	0,831	-0,01
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		-9,4%	-1,0%	+8,4%
- opbrengst omslag totaal	39.086	37.222	39.047	1.824
- onttrekking egaliseringsreserve	-226	-2.786	-2.647	-139

Natuur

Totaal netto lasten natuur	132	138	144	6
- aantal bruto belastbare ha	29.835	26.499	27.670	1.171
- oninbaar	17	40	28	-12
- aantal netto belastbare ha	29.818	26.459	27.643	1.184
- lasten per belastbare ha.	4,42	5,21	5,19	-0,01
omslag per belastbare ha.	4,19	4,84	4,86	0,02
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		+15,6%	+0,4%	-15,2%
- opbrengst omslag totaal	125	128	134	6
- onttrekking egaliseringsreserve	-7	-10	-9	0

Ongebouwd

Totaal netto lasten ongebouwd	7.124	8.057	8.396	339
- aantal bruto belastbare ha verharde openbare wegen	8.140	9.600	6.400	-3.200
- aantal bruto belastbare ha overige ongebouwd	94.331	92.350	95.450	3.100
- oninbaar	121	200	162	-38
- aantal netto belastbare ha	102.350	101.750	101.688	-62
- lasten per belastbare ha. Verharde openbare wegen	203,20	246,85	329,80	82,95
- lasten per belastbare ha. ov ongebouwd	58,06	61,71	65,96	4,25
omslag per belastbare ha. verharde openbare wegen	186,50	229,67	308,87	79,20
omslag per belastbare ha. overig ongebouwd	53,29	57,42	61,77	4,36
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar wegen		+23,1%	+34,5%	+11,3%
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar ov.ongeb.		+7,7%	+7,6%	-0,2%
- opbrengst omslag verharde openbare wegen	1.518	2.205	1.977	-228
- opbrengst omslag overig ongebouwd	5.020	5.291	5.886	595
- opbrengst omslag totaal	6.539	7.496	7.863	367
- onttrekking egaliseringsreserve	-585	-561	-533	28
- afwikkeling voorgaande jaren	440			

TOTAAL opbrengst watersysteembeheer	64.758	64.066	67.206	3.140
--	---------------	---------------	---------------	--------------

§ 3.2 Begroting 2020 Zuiveringsbeheer

Nr.	Begroting 2020 taak Zuiveringsbeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil begroting 19
	Netto lasten programma's				
1000	Planvorming	1.817	1.777	2.076	299
4000	Bouw en exploitatie zuiveringstechn.werken	56.921	57.759	58.567	808
6000	Regulering	737	841	1.045	204
6500	Toezicht en handhaving	1.349	2.005	1.829	-175
7000	Heffing en invordering	2.606	2.618	2.678	61
8000	Bestuur en communicatie	1.833	1.847	1.951	104
9000	Dekkingsmiddelen en saldo	70		-477	-477
	Totaal netto lasten programma's	65.332	66.846	67.670	824
	Mutaties reserves				
	Onttrekking CBL reserve (53%)	-249			
	TOTAAL te dekken netto lasten	65.083	66.846	67.670	824
	Opbrengst omslagen				
	Opbrengst heffingen	-60.635	-64.466	-66.842	-2.376
	Opbrengst heffingen voorgaande jaren	-144			
	TOTAAL opbrengst omslagen	-60.779	-64.466	-66.842	-2.376
	Voorgestelde resultaatbestemming				
	Toevoeging bestemmingsreserve DFB	791	961	1.258	297
	Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-942	-871	-801	70
	Toevoeging bestemmingsreserve PBB	119			
	Onttrekking (-) / toevoeging (+) egalisaties.	-4.273	-2.470	-1.285	1.185
	Totaal dekking	-65.083	-66.846	-67.670	-824
	Vervuilingseenheden				
	Bruto op te leggen aantal v.e. huishoudens	833.019	835.500	841.526	6.026
	Bruto op te leggen aantal v.e. bedrijven	369.658	383.750	363.160	-20.590
	Oninbaar v.e. huishoudens	6.011	7.200	4.662	-2.538
	Kwijtschelding v.e. huishoudens	42.553	43.180	43.942	762
	Oninbaar v.e. bedrijven	4.418	5.000	3.632	-1.368
	Kwijtschelding v.e. bedrijven		20	10	-10
	Netto op te leggen aantal v.e.	1.149.695	1.163.850	1.152.440	-11.410
	Lasten per v.e.	56,61	57,51	59,12	1,61
	Heffing per v.e. in euro's	52,74	55,39	58,00	2,61

§ 3.3 Begroting 2020 Vaarwegenbeheer

De bijdrage van de provincie in het kader van het vaarwegenbeheer is afgestemd op de voor 2020 verwachte netto lasten van de taak Vaarwegenbeheer. De provincie Noord-Brabant heeft het vaarwegenbeheer gedelegeerd aan het waterschap.

Nr.	Begroting 2020 taak Vaarwegenbeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Verschil begroting 2019
	Netto lasten programma's				
1000	Planvorming	70	94	95	1
5000	Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	851	984	1.078	94
6000	Regulering	98	109	174	65
6500	Toezicht en handhaving	222	177	151	-26
	TOTAAL te dekken netto lasten	1.241	1.364	1.498	133
	stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		9,9%	6,3%	
	Dekking				
	Bijdrage provincie Noord Brabant	-1.241	-1.364	-1.498	-133
	TOTAAL dekking	-1.241	-1.364	-1.498	-133

Hoofdstuk 4: Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

§ 4.1 Overzicht van de begroting naar kosten- en opbrengstensoort

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
LASTEN (alle bedragen x € 1.000)	147.319	153.584	158.165
I. kapitaallasten (rente en afschrijving)	46.671	48.412	47.861
a afschrijvingen van activa	37.515	38.821	39.776
b interne en externe rentelast	9.156	9.591	8.085
c leaseverplichting CBL	0	0	0
II. personeelslasten	43.752	46.824	50.013
d salarissen personeel en bestuur	29.583	33.322	34.881
e sociale premies	5.960	7.075	7.510
f rechtstreekse uitkeringen bestuur/personeel	1.683	1.860	1.909
g overige personeelslasten	1.531	2.054	2.086
h personeel van derden	4.996	2.513	3.628
III. goederen en diensten van derden	56.723	57.774	59.718
i duurzame gebruiksgoederen	932	770	831
j overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.548	4.686	4.878
k energie	4.749	4.732	4.703
l huren en rechten	196	201	205
m leasebetalingen	5	15	0
n pachten en erfpachten	18	14	15
o verzekeringen	405	469	491
p belastingen	1.000	1.015	1.017
q onderhoud door derden	18.540	18.639	19.483
r overige diensten door derden	26.162	26.958	27.819
s bijdragen aan derden	169	274	278
IV. toev. voorzieningen/onvoorzien/stelpost	172	573	573
t toevoegingen aan voorzieningen	172	73	73
u toevoeging egalisatiereserve watersystemen	0	0	0
v toevoeging egalisatiereserve zuivering	0	0	0
w toevoeging aan overige reserves	0	0	0
x onvoorzien	0	500	500
BATEN (alle bedragen x € 1.000)	141.813	145.462	152.234
I. rentebaten	43	500	1.410
a externe rentebaten	43	0	10
b interne rentebaten	0	0	0
c rentebaten deposito's CBL	0	0	0
d dividenden en bonusuitkeringen	0	500	1.400
II. personeelsbaten	468	288	154
e batens i.v.m. salarissen	67	110	109
f uitlening van personeel	400	178	45
III. goederen en diensten aan derden	6.676	6.031	6.234
g verkoop van grond	12	50	50
h verkoop van duurzame goederen	36	0	0
i verkoop van overige goederen	34	0	0
j opbrengst uit grond en water	181	181	201
k opbrengst uit overige eigendommen	496	362	356
l diensten voor derden	4.994	5.384	5.573
m bijdragen van overheden	592	54	54
n bijdragen van overigen	331	0	0
IV. waterschapsbelastingen	125.773	128.809	134.361
o watersysteemheffing gebouwd	39.391	37.222	39.047
p watersysteemheffing verharde openbare wegen	1.523	2.205	1.977
watersysteemheffing overig ongebouwd	5.004	5.291	5.886
q watersysteemheffing ingezetenen	18.715	19.220	20.162
r watersysteemheffing natuurterreinen	125	128	134
s verontreinigingsheffing	236	277	313
t zuiveringsheffing bedrijven	19.317	20.978	20.852
u zuiveringsheffing huishoudens	41.463	43.488	45.990
V. onttrekkingen voorz./res. en geact. lasten	8.853	9.834	10.076
v onttrekkingen voorzieningen	0	0	0
w onttrekking egalisatiereserve watersystemen	0	0	0
x onttrekking egalisatiereserve zuivering	0	0	0
y onttrekkingen overige reserves	525	62	62
z geactiveerde lasten	8.328	9.772	10.013

In het overzicht van de Begroting naar kosten- en opbrengstensoort is de verwachte dekking van het bedrijfsresultaat 2020 nog niet verwerkt. Voor het verwachte resultaat en de dekking zie § 1.4.1.

§ 4.2 Verklaring verschillen per hoofdkosten- en opbrengstsoort

De lasten van het waterschap bedragen voor 2020 € 158,2 miljoen. Dit is € 4,6 miljoen hoger dan de begroting 2019. Hieronder worden de belangrijkste afwijkingen toegelicht. In de programmaplannen is een toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen per programma opgenomen. Alle hieronder genoemde bedragen zijn x € 1.000.

§ 4.2.1 Belangrijkste verschillen kostensoorten t.o.v. 2019

	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil
LASTEN (alle bedragen x € 1.000)	153.584	158.165	4.581
I. kapitaallasten (rente en afschrijving)	48.412	47.861	-551
II. personeelslasten	46.824	50.013	+3.189
III. goederen en diensten van derden	57.774	59.718	+1.944
IV. toev. voorzieningen/onvoorzien/stelpost	573	573	-0

I. Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de lasten € 551 lager.

De afname van de lasten wordt met name veroorzaakt door:

- Besparing op de rentelasten, vanwege herstructurering op bestaande oude leningen in 2019. Verder het aantrekken van leningen in 2018 en 2019 tegen een negatieve rente, terwijl er in de Begroting 2019 rekening was gehouden met een rentepercentage van 2% (€ 1.505 voordelig).

Daar tegenover staan ook nadelen, te weten :

- Het naar voren halen van de revisiewerkzaamheden persstation Bergen op Zoom (€ 316 nadelig).
- Hogere afschrijvingen vanwege projecten die in de loop van 2019 in bedrijf gaan. Deze projecten hebben in de Begroting 2019 nog geen volledige kapitaallasten tot gevolg gehad, terwijl ze in de Begroting 2020 een volledig jaar afschrijven (€ 814 nadelig).

II. Personeelslasten

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de lasten € 3.189 hoger.

Voor de salarissen, premies en overige personeelslasten wordt de stijging veroorzaakt doordat :

- De ontwikkeling van de loonkosten bestaat uit een autonome stijging afhankelijk van beoordelingen (0,7%) en een verwachte stijging als gevolg van nieuwe cao-afspraken (2,75%) (€ 1.400 nadelig).
- Het beleidsvoornemen Water van Waarde is ingegaan per 1-1-2019. In 2019 was nog een tegenraming opgenomen op de nieuwe functies, in 2020 is deze tegenraming niet meer opgenomen (€ 300 nadelig).
- Bij de afdeling Beleid & Planadvies in 2020 twee trainees werkzaam zijn vanuit het Nationaal Water Traineeship (€ 120 nadelig).
- In 2019 8,4 fte medewerkers zijn opgenomen voor de participatiewet, in 2020 is het quotum verhoogd naar 12 fte (€ 120 nadelig).

De overige verschillen bedragen ruim € 400 nadelig en ontstaan door een hogere formatie (+0,4 fte), herwaarderings van functies, en salarisveranderingen als gevolg van in- en uit diensttredingen en de beoordelingen per 1-1-2019. Daarnaast zijn de budgetten aangepast voor waarderend belonen, reiskosten, interne verblijfskosten en werving van personeel.

Voor de kosten van inleen wordt de stijging veroorzaakt door :

- De tijdelijke extra inleen ten behoeve van de implementatie Omgevingswet (€ 265 nadelig).
- De extra inleen die nodig is om de noodzakelijke kwaliteit van de informatieveiligheid en ICT-infrastructuur te kunnen garanderen (€ 300 nadelig).
- De extra inleen voor projecten (€ 260 nadelig). Hier staan ook extra geactiveerde personeelslasten tegenover.

III. Goederen en diensten van derden

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de lasten € 1.944 hoger.

De stijging van de lasten heeft meerdere oorzaken, de voornaamste zijn:

- Hogere onderhoudskosten door derden op het gebied van onderhoud instrumenten/apparatuur, civiel- en cultuurtechnisch onderhoud watersystemen en baggeren waterlopen (€ 843).
- Hogere kosten overige diensten door derden (€ 1.574), vanwege:

- Hogere bijdrage gemeenschappelijke projecten, vanwege vergroting deelname in projecten van derden, toerekening van het programma droogte en actualisatie van de bijdrage van het waterschap aan de verschillende waterkringen.
- Hogere bijdrage Aquon veroorzaakt door een hogere raming van budget voor innovatie, organisatieontwikkelingen en de doorontwikkeling van ICT en facilitaire middelen.
- Hogere uitgaven voor computerservices/salarisadministratie, welke grotendeels worden veroorzaakt door een verhoging van de bijdrage aan het Waterschapshuis.
- Hogere uitgaven voor de advieskosten en de omgevingswet.

Hier tegenover staan ook voordelen, te weten:

- De begrote bijdrage SNB is in 2020 € 275 lager vanwege lagere verwachte slibaanlevering, hogere verwachte operationele slibverwerkingscapaciteit, waardoor de verwachte externe verwerkingskosten aanzienlijk lager zijn.
- Lagere bijdrage aan waterschap de Dommel (€ 437 voordelig). De verwachting is dat er minder vervuilingseenheden worden aangeleverd.

IV. Toevoegingen voorzieningen, onvoorzien en stelpost

Ten opzichte van de Begroting 2019 is de afwijking minimaal.

§ 4.2.2 Belangrijkste verschillen opbrengstensoorten t.o.v. 2019

	Begroting 2019	Begroting 2020	Vershil
BATEN (alle bedragen x € 1.000)	145.462	152.234	-6.772
I. rentebaten	500	1.410	-910
II. personeelsbaten	288	154	+134
III. goederen en diensten aan derden	6.031	6.234	-203
IV. waterschapsbelastingen	128.809	134.361	-5.552
V. onttrekkingen voorz./res. en geact. lasten	9.834	10.076	-241

I. Rentebaten

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de rentebaten € 910 hoger. Er wordt in de Begroting 2020 rekening gehouden met een dividend uitkering van € 1.400 van de NWB (welke conform afspraak met het algemeen bestuur deels wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid).

II. Personeelsbaten

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn er geen significante afwijkingen.

III. Goederen en diensten aan derden

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de baten € 203 hoger.

Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door een hogere bijdrage (€ 133) van de Provincie Noord-Brabant inzake vaarwegen en een hogere bijdrage (€ 46) van waterschap Aa en Maas en De Dommel voor de muskusrattenbestrijding.

IV. Waterschapsbelastingen

De belastingopbrengsten zijn € 5.552 hoger dan in 2019. Zowel de belastingopbrengsten als gevolg van het Watersysteembeheer (+ € 3.176) als de opbrengsten uit Zuiveringsbeheer (+ € 2.376) zijn voor 2020 hoger geraamd.

Watersysteembeheer

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de belastingopbrengsten Watersysteembeheer € 3.176 hoger:

- Opbrengst omslag gebouwd: € 1.824 (hogere opbrengst)
De lasten zijn gestegen: € 1.685
Mutatie reserve: -€ 139

De lasten die door de categorie gebouwd opgebracht moeten worden zijn € 1.685 hoger. Daling van het tarief van de WOZ-waarde met 0,0004% en een stijging van de WOZ-waarde ingeschat op 6% veroorzaken samen de hogere opbrengst van € 1.824.

- Opbrengst omslag ongebouwd: € 367 (hogere opbrengst)
De lasten zijn gestegen: € 339
Mutatie reserve: € 28

De stijging van de lasten ten opzichte van de Begroting 2019 voor ongebouwd bedraagt € 339. Doordat de lasten zijn gestegen, zijn de tarieven naar boven bijgesteld. Voor 'ongebouwd wegen' met € 79,20 per hectare voor 'overig ongebouwd' met € 4,36 per hectare.

- Opbrengst omslag ingezetenen: € 942 (hogere opbrengst)
De lasten zijn gestegen: € 870
Mutatie reserve: -€ 72

De lasten voor de ingezetenen zijn met € 870 gestegen. Het aantal ingezetenen is 3.737 hoger in 2019. Door de hogere lasten het tarief voor de ingezetenen met € 2,19 per ingezetene gestegen, de hogere opbrengst hierdoor is € 942.

Zuiveringsbeheer

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer € 2.376 hoger:

- Opbrengst zuiveringsheffing: € 2.376 (hogere opbrengst)
De lasten zijn gestegen: € 824 (hogere lasten)
Mutatie reserve: € 1.552

Het aantal vervuilingseenheden is met 11.410 gedaald ten opzichte van 2019. Het tarief is naar boven bijgesteld met € 2,61 ten opzichte van de Begroting 2019.

V. onttrekkingen voorzieningen/reserves en geactiveerde lasten

Ten opzichte van de Begroting 2019 zijn de baten € 241 hoger.

Dit wordt veroorzaakt door hogere geactiveerde personeelslasten vanwege meer projecturen.

Hoofdstuk 5: Verbonden partijen

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen bij de verbonden partijen weergegeven.

Naam verbonden partij	Belastingsamenwerking West-Brabant
Vestigingsplaats	Etten-Leur
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Participerende partijen	Gemeente Bergen op Zoom Gemeente Breda Gemeente Etten-Leur Gemeente Oosterhout Gemeente Roosendaal Gemeente Halderberge Gemeente Woensdrecht Gemeente Moerdijk Gemeente Dongen Gemeente Zundert Gemeente Rucphen Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Eén gezamenlijke belastingorganisatie voor gemeentelijke belastingen en heffingen en waterschapbelastingen in West-Brabant.
Ontwikkelingen verbonden partij	De belangrijkste aandachtspunten en beleidsontwikkelingen voor 2020 zijn: • De afronding van de projecten "Waarderen op gebruiksoppervlakte" en "De implementatie van nieuwe belastingsoftware"; • Het volgen van het landelijk onderzoek naar de mogelijkheid om de diverse GEO-administraties verder te integreren tot één centrale objectenregistratie; • Uitbreiding van de methodiek met voormeldingen; • Invoering van de Wet digitale overheid (vanaf juli 2019 en doorlopend tot in 2020), die als doel heeft het regelen van het veilig en betrouwbaar kunnen inloggen van Nederlandse burgers en bedrijven bij de (semi)overheid en de invoering van open standaarden. • Het belang van data. Bij de uitvoering van de BWB is het verzamelen en gebruik van data uit externe bronnen ontzettend belangrijk. Dankzij het verzamelen van data kan de BWB van toegevoegde waarde zijn voor andere beleidsterreinen van de deelnemers. De BWB blijft het onderwerp "data" de komende jaren bij de deelnemers agenderen, om te bezien op welke wijze de BWB van groter nut kan zijn voor de deelnemers;
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	BWB heeft niet tot nauwelijks eigen vermogen. Financiering van activa geschiedt door het aantrekken van geldleningen. De kosten van de organisatie worden gedekt door de bijdragen van de deelnemers, dan wel door overige opbrengsten.

(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2020 bedraagt € 17.018.000. Het algemeen bestuur van het waterschap heeft bij de zienswijze aandacht gevraagd voor de volgende punten: • De BWB wordt expliciet verzocht om de in deze begroting genoemde ontwikkelingen en de efficiency van de organisatie te monitoren en de effecten daarvan zichtbaar worden vertaald in de toekomstige meerjarenbegroting 2021-2024. • Daarnaast wil het waterschap dat de BWB aangeeft hoe invulling wordt gegeven aan de ontwikkeling van de vervolgingskosten in relatie tot de dekking van de personeelslasten. • Tevens hecht het waterschap er belang aan dat er continu aandacht is voor de risico's die zich mogelijk voor doen met betrekking tot de implementatie van de belastingsoftware en de overgang naar het taxeren op gebruiksoppervlak. • De BWB heeft aangegeven het onderwerp Data de komende jaren te blijven agenderen. Het waterschap onderkent het belang van data voor het werk van de BWB. Echter indien dataverzameling verder gaat dan nodig is voor de eigen taken van de BWB, wil het Waterschap er de BWB op wijzen dat zowel de deelnemers als het bestuur van de BWB zich nader dient te beraden over de mogelijke rol van de BWB hierbij. • Voorts verzoekt het waterschap de BWB om in toekomstige begrotingen aandacht te schenken aan de "marktpositie" van de BWB, bijvoorbeeld aan de hand van (openbare) benchmark gegevens om een prijs- en kwaliteitsvergelijking te kunnen doen met vergelijkbare organisaties en daarbij van andere te kunnen leren en verbeteren. • Gelet op de aard van de gegevens die de BWB verwerkt, vraagt het waterschap de informatiebescherming in te richten conform de geldende regels en hierover regelmatig te rapporteren.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en -invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en de belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.
Ontwikkelingen vanaf de business case	Refererend aan de oorspronkelijke business case en rekening houdend met een jaarlijkse verhoging van 2% is er nog steeds sprake van een substantieel voordeel in 2020. Het efficiencyvoordeel in de geactualiseerde business-case ontwikkelt zich vanaf 2019 conform het eindadvies (€1.500.000).
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Eén vaste zetel in het vierkoppig dagelijks bestuur. De stemverhouding is 1 op 12.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	De bijdrage van het waterschap in de begroting BWB bedraagt voor 2020 € 3.829.000. Ca. 28%
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Toezen op naleving van: - De overeengekomen kwaliteitsverbeteringen van de dienstverlening; - De continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening bij nieuwe toetreders; - Maatregelen ter beveiliging van persoonsgegevens - Kostenreductie.
Risico's	Indien de BWB geconfronteerd wordt met extra lasten die niet gecompenseerd kunnen worden gedurende het begrotingsjaar heeft dit tot gevolg dat de deelnemers deze extra lasten dienen op te vangen. Dit vanwege het feit dat de BWB geen eigen reserves aanhoudt.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	Th.J.J.M. Schots (voorzitter dagelijks bestuur van de GR)
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Participerende partijen	21 waterschappen
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van taakuitvoering door de waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	Onderdeel van de koers van HWH is het creëren van een juridisch kader waarbinnen HWH opdrachten van de waterschappen (en eventueel derden) kan uitvoeren. De risico's verbonden aan de uitvoering liggen hierbij volledig bij die waterschappen die in dat project samenwerken en de opdracht verlenen. De opdrachtgevers organiseren zich via een zgn. Opdrachtgeverstafel. In 2018 is het zgn. Koersplan vastgesteld. Hierin zijn nieuwe rollen voor HWH benoemd, die de digitaliseringsslag bij de waterschappen moeten ondersteunen: - HWH als ondersteuner en veranderaar. HWH is als ondersteuner in de realisatie van de digitale transformatie de sparring partner voor de business als het gaat om het inbedden van innovaties. - HWH als innovatiemakelaar. Deze rol van HWH gaat om het koppelen van beleid, onderzoek en uitvoering op grond van informatievoorziening en ICT. Met het Koersplan als uitgangspunt wordt stapje voor stapje verder gewerkt aan de inrichting van HWH 3.0. De kosten voor de deelnemers zullen hierdoor stijgen. Kosten die door de synergie van het 'samendoen' lager zullen uitpakken, dan wanneer elk waterschap digitaliseringsactiviteiten individueel zou uitvoeren.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Het eigen vermogen op 31-12-2018 HWH is nul.
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	De begroting 2020: € 22.326.326, waarvan de bijdragen van waterschappen € 18.491.46. Ten opzichte van de herziene begroting 2019 is er een daling van € 4.623.730. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat er rekening is gehouden met de einddatum van projecten zoals vastgelegd in de DVO's, een wijziging in producten, het eenmalige karakter van interne projecten en een herberekening van de basisuurtarieven.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van taakuitvoering.
Ontwikkelingen vanaf de business case	In 2018 is het meerjarig koersplan 'Wijzer naar 2020' vastgesteld. Dit plan geeft HWH een grotere en gestructureerde rol in het verder digitaliseren van de waterschappen.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en eind begrotingsjaar	Eén van de 21 stemmen in Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	4,5%
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Deelname aan projecten van HWH wordt per project bekeken mede op basis van een business case.
Risico's	Het waterschap draagt alleen risico's voor opdrachten waarvoor het zelf (mede) opdrachtgever is. Door een 'loden deur' tussen elke opdracht te plaatsen waardoor kosten, opbrengsten en risico's alleen berusten bij de opdrachtgevers van die opdrachten, worden risico's in het nieuwe Waterschapshuis zoveel mogelijk beperkt.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	H. Verroen (lid AB HWH)
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	F. Deckers / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Unie van Waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Alle 21 waterschappen in Nederland
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	De Unie behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	Vanuit de Unie van Waterschappen is een aparte Vereniging werken voor waterschappen opgericht die de werkgeverstaken van de Unie van Waterschappen overneemt (zie apart format).
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	Per 31 december 2018: Solvabiliteit (EV/TV): 7% EV: € 924.709 VV: € 13.063.613
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2020 bedraagt € 11.713.269 (totaal contributies deelnemers inclusief bijdrages). Het totaal – en daarmee ook de bijdrage per waterschap – is hoger dan in 2019 omdat naast de jaarlijkse inflatiecorrectie van 1,5%, 4% contributiestijging is doorgevoerd om het Uniebureau weer op sterkte te kunnen brengen en ontstane kwetsbaarheden te beperken. Met deze stijging wordt gewaarborgd dat voldoende inzet beschikbaar is op alle belangrijke dossiers en voor de (financiële) verantwoording van de binnengehaalde subsidies en bijdrages. Per saldo stijgt de contributie met 3,7%, omdat de stijging van 5,5% wordt gecorrigeerd met de korting van de in 2020 operationeel zijnde Vereniging werken voor waterschappen (zie apart format). <i>Op basis van conceptbegroting 2020 van september 2019</i>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking over een veelheid aan onderwerpen. In 2020 gaat in het bijzonder aandacht naar: - De uitrol van het Klimaatakkoord; - De Nationale Omgevingsvisie (NOVI); - Klimaatadaptatie; - Stikstofproblematiek; - De Omgevingswet; - Aanvullende afspraken Bestuursakkoord Water; - Vitale vereniging; en - Tweede Kamerverkiezingen.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Eén van de 21 stemmen.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2019: De contributie is € 476.254. De bijdrage aan het tijdschrift 'Het Waterschap', de landelijke bever- en muskusrattenbestrijding, SIKB en compensatie voor het financieringstekort bedraagt € 93.560. De totale bijdrage is dus € 569.814. Het aandeel van Brabantse Delta in de contributie bedraagt 4,7%. <i>Op basis van conceptbegroting 2020 van september 2019</i>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Nee.
Risico's	Waterschappers zijn op ambtelijk en bestuurlijk niveau vaak betrokken bij beleidsthema's die de Unie oppakt. Toch kunnen landelijk gemaakte Unie-afspraken afwijken van eigen beleid en/of extra druk op de organisatie leggen.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.J.G.M. de Vet
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	R. Franken / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Participerende partijen	21 waterschappen, 9 provincies en de Staat der Nederlanden
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het doel is het ten algemenen nutte uitoefenen van het bankbedrijf door het verstrekken van kredieten aan onder andere Waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	Op 27 juni 2019 is de vernieuwde Europese kapitaalverordening CRR II in werking getreden. Onderdeel hiervan is een aangepaste definitie van de leverage ratio voor promotional banks. Kortweg mag de bank de kredietverlening aan de publieke sector buiten beschouwing laten bij de berekening van de leverage ratio. De leverage ratio (inclusief winst lopend boekjaar) bedraagt in dat geval 25,6% per 30 juni en dat is ruimschoots boven de toekomstige minimale eis van 3%. Zonder voornoemde aanpassing van de definitie is de leverage ratio 2,6% en daarmee gelijk aan eind 2018. In de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders heeft de directie meegedeeld dat zij streeft naar een bestendig dividendbeleid, met als drie belangrijkste uitgangspunten: • de toekomstbestendigheid van de bank; • het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst; • periodieke evaluatie van het dividendbeleid. Waterschap Brabantse Delta heeft in de voorliggende begroting € 1,4 miljoen aan te ontvangen dividend opgenomen op basis van uitkeringen in het verleden en de verwachten netto winst over boekjaar 2019.
Leverage ratio; verhouding eigen/balanstotaal aan het einde van het begrotingsjaar	De leverage ratio geldt als indicatie voor de kredietwaardigheid. De leverage ratio bedraagt: per ultimo 2015: 2,1% per ultimo 2016: 2,3% per ultimo 2017: 2,5% per ultimo 2018: 2,6 % per medio 2019: 2,6% cf. oorspronkelijke definitie per medio 2019: 25,6% cf. vernieuwde definitie (per juni 2019) Het eigen vermogen bedraagt medio 2019 € 1.748 miljard.
Resultaat verbonden partij	Resultaat 2018: € 100 miljoen. Resultaat medio 2019: 41,8 miljoen
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Dankzij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstige rente en gebruik maken van advisering door de bank. Daarnaast is er vanaf boekjaar 2018 weer sprake van dividenduitkering. Afgesproken is dit voordeel deels wordt ingezet voor extra ambitie en deels wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve "Duurzaam Financieel Beleid", om zo de schuldpositie van het waterschap op een acceptabel niveau te houden. Er wordt invulling gegeven aan de doelstelling om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Historische aanschafsprijs aandelen € 308.000. WBD heeft aandelen A en aandelen B met verschillende nominale waarden. Op basis van het gewogen gemiddelde heeft WBD een aandeel van 4,7% (ongewogen gemiddelde 4,2%).
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Het dividend over 2018 is € 848.928 (incl. terug te vorderen dividendbelasting).
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Risico's	Ontwikkelingen op financiële markten worden in hoge mate beïnvloed als gevolg van mondiale economische gebeurtenissen zoals ontwikkelingen in VS, China, VK (Brexit voorstellen) en het ECB-beleid. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de reële economie in Europa en hierdoor ook op de toegang tot de financiële markten en de beschikbaarheid van financieringsmiddelen.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	Th.J.J.M. Schots (lid AVA NWB, namens de dijkgraaf)
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Aquon
Vestigingsplaats	Hoofdlocatie is Tiel, nevenlocatie in Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Participerende partijen	Waterschap Brabantse Delta Waterschap Hollandse Delta Hoogheemraadschap van Delfland Hoogheemraadschap van Rijnland Waterschap Rivierenland Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Waterschap de Dommel Waterschap Aa en Maas Hoogheemraadschap van de Stichtse Rijnlanden
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het verrichten van laboratoriumonderzoek ten behoeve van de deelnemers.
Ontwikkelingen verbonden partij	De gemeenschappelijke regeling bestaat per 1 juli 2011. De voormalige gemeenschappelijke regeling Delta Waterlab is opgegaan in Aquon. In 2017 is een nieuwe gemeenschappelijke regeling vastgesteld.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2018: Solvabiliteit: 0% Eigen Vermogen: € 0 Vreemd Vermogen: € 7.626.833
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	Het begrotingstotaal 2020 bedraagt : Laboratoriumdeel: € 22.794.000 Eigenaarsdeel: € 630.000 Totaal: € 23.424.000
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verrichten van laboratoriumonderzoek.
Ontwikkelingen vanaf de business case	In 2011 is de GR met 9 deelnemende waterschappen opgericht. Doelen: vergroting van efficiency, vermindering van kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht. Het bestuur van Aquon heeft in het voorjaar 2015 een ombouwplan gepresenteerd dat gericht is op verlaging van de kosten en verhoging van de kwaliteit. Het plan gaat uit van een reductie van het aantal vestigingen en een stroomlijning van de bedrijfsvoering. Met de uitvoering van het plan wordt een jaarlijkse besparing van € 2,5 mln. nagestreefd. Op 8 februari 2016 heeft het algemeen bestuur van Aquon definitief goedkeuring gegeven aan de ombouwplannen. Daaropvolgend is een strategische heroriëntatie uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in een rapport "Naar Aquon 2.0". Dit rapport en de uitvoering daarvan maakt dat Aquon zich kan door ontwikkelen tot een laboratorium met grote toegevoegde waarde voor de deelnemende waterschappen. Het algemeen bestuur van het waterschap heeft kennis genomen van dit rapport dat op 7 juli 2016 voor de eerste maal in het algemeen bestuur van Aquon is behandeld. In november 2016 heeft het AB van Aquon het rapport vastgesteld. Daarna is aan de hand van een plan van aanpak met de uitvoering gestart. Er is gewerkt aan een nieuwe versie van de gemeenschappelijke regeling welke in 2017 is vastgesteld. Er zijn nieuwe pakketten samengesteld voor dienstverlening en monsternamen. Intussen wordt er ook gewerkt aan een verdere doorontwikkeling van de organisatie als strategische full ketenpartner met meer aandacht voor o.a. innovatie en digitalisering. In 2019 wordt een businesscase uitgewerkt waarin onderzocht wordt of het eerder genomen besluit om tot centrale huisvesting te komen ook daadwerkelijk voordeliger is. Op instigatie van de 9 waterschappen wordt een visie op informatievoorziening ontwikkeld, met als doel

	deze ook op te nemen in de businesscase.
Belang waterschap in de verbonden partij	1 van de 9 zetels in het algemeen bestuur
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Laboratoriumdeel: € 2.649.000 Eigenaarsdeel: € <u>74.000</u> Totaal: € 2.723.000
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	De bestuurlijke en bedrijfsmatige focus is gericht op stabiele bedrijfsvoering en het op termijn toegroeien naar 1 locatie waarmee betere dienstverlening en meer marktconforme prijzen worden bereikt.
Risico's	Het ombouwplan moet leiden tot kwaliteitsverbetering tevens kostenreductie en een gunstiger effect op de prijzen van de producten en diensten van Aquon. Mocht het ombouwplan niet goed geïmplementeerd worden, dan zal het gunstige effect niet of later optreden. Daarnaast bestaat er een risico dat er extra investeringen in het pand in Leiden plaats moeten vinden indien de businesscase niet positief blijkt, in de meerjarenraming van Aquon is hier (nog) geen rekening mee gehouden.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	H.P. Verroen, lid van het dagelijks bestuur van de GR Aquon.
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Laguzzi / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Noord-Brabantse Waterschapsbond
Vestigingsplaats	Boxtel
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Waterschap Rivierenland
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	De behartiging van de belangen van gemeenschappelijke aard van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant.
Ontwikkelingen verbonden partij	De belangrijkste activiteiten van de NBWB richten zich op het afstemmen van onderwerpen en standpunten en daarmee het gezamenlijk naar buiten optreden door of namens de vier leden. Hieronder volgt een selectie van de belangrijkste onderwerpen voor 2020: - reguliere overleggen binnen de NBWB en tussen de NBWB en externe (Brabantse) partners (Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant, ZLTO, de Brabantse Milieufederatie, de terreinbeherende organisaties, Brabant Water en het Brabants bedrijfsleven) om zodoende afstemming en synergie te bewerkstelligen; - Uitwerking strategische Grondwaterbeleid samen met de provincie; - Voorbereiding concept Waterbeheerprogramma's 2022-27, afstemming samenhang en programmering waterschappen en provincie; - KRW doelen Waterkwaliteit in relatie tot nutriënten, nieuwe stoffen en plastics; - Klimaatadaptatie, de vertaling hiervan naar de Waterbeheerprogramma's, de Waterverordening en de Omgevingsverordening; - Samenwerking met gemeenten en regio's met betrekking tot klimaatadaptatie en de vertaalslag naar de gemeentelijk Omgevingsvisies en de bijdrage aan de Regionale Energie Strategieën (RES); - Omgaan met extreme weersomstandigheden zoals wateroverlast en droogte; - Programmering en uitvoering grote integrale gebiedsgerichte inrichtingsopgaven KRW en Natuur. Daarnaast is het wisselend voorzitterschap (voor de komende 3 jaar) met ingang van 1 september 2019 overgegaan van waterschap De Dommel naar Brabantse Delta.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2018: Solvabiliteit (EV/TV): 0,95 Eigen vermogen: € 75.000 Vreemd vermogen: € 3.675
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	Het begrotingstotaal 2020 bedraagt € 122.000.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Behartiging van de waterschapsbelangen in de gehele provincie. De vereniging biedt onder meer de basis voor afstemming (mede beleidsmatig) en gesprekken gericht op het verwerven van subsidies.
Belang waterschap in de verbonden partij	Ieder waterschap heeft één stem
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	€ 37.538 (4/13 ^e deel)
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Continuering koers.
Risico's	Geen significante risico's.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.J.G.M. de Vet
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	K. Sloots / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	N.V. Slibverwerking Noord-Brabant
Vestigingsplaats	Moerdijk
Rechtsvorm	N.V.
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap De Dommel Waterschap Vechtstromen Waterschap Scheldestromen Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	SNB heeft als hoofddoel slib te verwerken op de meest duurzame wijze tegen de laagste kosten met minimale emissies naar het milieu en maximale terugwinning van energie en grondstoffen. Om dit te bereiken zet SNB in op drie belangrijke hoofdstrategieën: Het bezet houden van de SVI door samenwerking Vanuit de markt was de verwachting dat de introductie van verschillende (nieuwe) technieken op de rioolwaterzuiveringsinstallaties zou zorgen voor een wijziging in de samenstelling van slib en een afname in de productie van zuiveringsslib. In 2019 is een rapport verschenen van de Vereniging van Zuiveringsbeheerders (VvZB), die verwacht dat tot en met 2023 sprake zal zijn van een onbalans in vraag en aanbod. Recent is de verwerkingscapaciteit voor zuiveringsslib bij AEB tijdelijk weggefallen, waardoor genoemde onbalans is vergroot. Daarnaast is de Duitse markt voor Nederlands zuiveringsslib inmiddels, door gewijzigde Duitse regelgeving, nagenoeg gesloten. Inmiddels zijn er diverse initiatieven om nieuwe verwerkingscapaciteit te realiseren mede ter vervanging van gasgestookte slibdrooginstallaties. Ook SNB heeft met deze onbalans te maken. De onbalans neemt echter gestaag af doordat de Energiefabrieken van de aandeelhouders op orde komen. De verwachting is dat in 2020 nog sprake zal zijn van een overaanbod aan zuiveringsslib en dat vanaf 2022 een onderaanbod zal ontstaan. Gezien de verwachte marktomstandigheden in de komende jaren moet het mogelijk zijn dit onderaanbod te kunnen opvangen. Voorzichtigheid is echter geboden vanwege een groot aantal onzekerheden, zoals onder andere uiteindelijke rendementen Energiefabrieken, nieuwe technologische ontwikkelingen op de RWZI's, ontwikkelingen in wet- en regelgeving, en effecten van nieuwe verwerkingsinstallaties in binnen- en buitenland. Gezamenlijk met het Strategisch Ketenoverleg (SKO) onderzoekt SNB welke veiligheidsmarges ingebouwd moeten worden om deze onzekerheden zo veel mogelijk te mitigeren. Hierbij wordt onder andere gekeken naar het vergroten van tijdelijke opslag en het vergroten van verwerkingscapaciteit. Dit onderzoek wordt eind 2019 afgerond. Eventuele gevolgen van dit onderzoek zullen meegenomen worden in de begroting 2021. Innovatie vanuit een solide basis SNB participeert in diverse onderzoeksprogramma's teneinde een wezenlijke bijdrage te leveren aan de innovatie op het gebied van verduurzaming van de slibeindverwerking (het verlagen van milieubelastende emissies en het terugwinnen van grondstoffen en het opwekken van duurzame energie). Ook in de komende jaren zal SNB hierop inzetten. Met de aandeelhouders zal nadere afstemming worden gezocht ten aanzien van de innovatieagenda van SNB en de participatie van SNB in de innovatieagenda's van haar aandeelhouders. De belangrijkste focus ligt nu op het volledig terugwinnen van fosfaat uit vliegas.

	Verdere verduurzaming slib(eind)verwerking Het waterschap wil dat slib(eind)verwerking betrouwbaar is, tegen aanvaardbare verwerkingskosten, met hergebruik van grondstoffen, betrouwbaar en energie-efficiënt met minimale verspreiding van milieugevaarlijke stoffen. In 2020 wordt vol ingezet om te komen tot een definitieve keuze om fosfaat uit vliegashoudend slib volledig terug te winnen. Daarnaast wordt in 2020 een optimalisatie doorgevoerd van het in 2019 gerealiseerde zonnepark en wordt de eigen afvalwaterzuiveringsinstallatie geoptimaliseerd door toepassing van andere technieken.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2018 Solvabiliteitspercentage: 92,4% Eigen vermogen: € 52.467.000 Vreemd vermogen: € 4.323.000
(Netto) begrotingstotaal en verwacht resultaat verbonden partij	Totaal begroting SNB 2020 € 20.236.000 <i>Op basis van conceptbegroting 2020 van september 2019</i>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verwerken van zuiveringsslib op de meest duurzame wijze tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
Ontwikkelingen vanaf het laatste ondernemingsplan 2016-2020	Er is een ondernemingsplan voor de periode 2016 – 2020 opgesteld en vastgesteld. Na dit ondernemingsplan is door de aandeelhoudende waterschappen een slibeindverwerkingsstrategie opgesteld. In die strategie blijft de komende jaren voor SNB een hoofdrol weggelegd. Op dit moment wordt een nieuwe ondernemingsplan opgesteld, daarin zullen de uitkomsten van de slibstrategiestudie van de aandeelhouders worden betrokken evenals de laatste technologische ontwikkelingen.
Belang waterschap in de verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt € 4.538.000 en is volledig volgestort. Waterschap Brabantse Delta is voor 22,6% aandeelhouder.
Aandeel waterschap in (netto) totaal verbonden partij	Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta in de begroting 2020 bedraagt € 4.740.000. <i>Op basis van conceptbegroting 2020 van september 2019</i>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen.
Risico's	De voornaamste risico's die verbonden zijn aan de activiteiten en strategie van SNB zijn opgenomen in de risicoparagraaf onder § 1.10
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	N. Mureau
Lid van de raad van commissarissen	H.P. Verroen
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	E. Verlaan / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Vestigingsplaats	Breda
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: centrum regeling
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Doelmatige bestrijding van muskusrat en beverrat en voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken.
Ontwikkelingen verbonden partij	Er zijn geen significante ontwikkelingen binnen de Gemeenschappelijke Regeling.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	N.v.t.
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	Het begrotingstotaal 2020 bedraagt € 2.523.500. De werkelijke kosten 2018 bedroegen € 2.283.225. De kosten worden gelijkwaardig (1/3) over de drie deelnemers verdeeld.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Voorkomen van schade door muskusrat en beverrat aan waterstaatswerken.
Belang waterschap in de verbonden partij	Ieder waterschap wordt door één lid van het dagelijks bestuur vertegenwoordigd. De waterschappen nemen financieel voor 1/3 deel.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	€ 837.000
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Er zijn geen beleidsvoornemens ophanden.
Risico's	Geen significante risico's.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.A.M. de Jong
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	J. Rombouts / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling waterschap De Dommel en waterschap Brabantse Delta
Vestigingsplaats	Boxtel
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: centrumregeling zonder eigenstandige organisatie
Participerende partijen	Waterschap De Dommel Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Doelmatige behandeling van het afvalwater en optimale benutting van de beschikbare verwerkingscapaciteit op de rwzi's in de grensgebieden van de twee waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	Op 1 juni 2012 hebben 4 bedrijven een contract getekend voor realisatie van een eigen AWZI. Met uitzondering van één bedrijf vallen deze bedrijven in het beheergebied van Waterschap Brabantse Delta, maar de feitelijke zuivering vindt plaats op de rwzi Tilburg-Noord van waterschap De Dommel. In de loop van 2017 en 2018 zijn een drietal bedrijven aangesloten op deze eigen AWZI. De verwachting is dat het laatste bedrijf in 2019 aansluit op de AWZI. In de Begroting 2019 is rekening gehouden met minder inkomsten en een lager bijdrage aan waterschap de Dommel.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	N.v.t.
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	N.v.t.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Waterschap De Dommel zuivert afvalwater dat door de gemeente Tilburg wordt ingezameld en vrijkomt in het gebied van waterschap Brabantse Delta. Waterschap Brabantse Delta zuivert afvalwater dat door de gemeenten Baarle Nassau en Loon op Zand wordt ingezameld en vrijkomt in het gebied van waterschap De Dommel.
Belang waterschap in de verbonden partij	N.v.t.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Begroting 2020: € 3.118.000.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen, de gemeenschappelijke regeling is in 2010 aangepast en vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 december 2010 (waterschap De Dommel) en 13 oktober 2010 (waterschap Brabantse Delta)
Risico's	Geen significante risico's
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	Th.J.J.M. Schots
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	R. Lambregts / J.W. Thijs

Naam verbonden partij	Vereniging werken voor waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Alle 21 waterschappen in Nederland, Waternet, Aqualysis. Aquon, BSGW, BSR, GBLT (Lococensus-Tricijn), Noordelijk Belastingkantoor, De RGB, SVHW, Unie van Waterschappen, Waterproef, Het Waterschapshuis, Waterschapsbedrijf Limburg en Stowa
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het behartigen van de gemeenschappelijke sociale en sociaal-economische belangen van de leden van de vereniging die activiteiten verrichten binnen de sector waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	Vanuit de Unie van Waterschappen is een aparte Vereniging werken voor waterschappen opgericht die de werkgeverstaken van de Unie van Waterschappen overneemt. De dubbeling in kosten is uit de begroting van de Unie van waterschappen gehaald.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	De vereniging is opgericht in 2018. 2019 is het eerste jaar waarover contributie is betaald (bijdrage waterschap Brabantse Delta: € 22.604). Deze gegevens worden bekend bij de jaarrekening 2019 die in het eerste half jaar van 2020 wordt opgesteld.
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2020 bedraagt € 530.000 <i>Op basis van conceptstukken 2020 van oktober 2019</i>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het ontzorgen van het waterschap en collectief regelen van: • Het voeren van onderhandelingen en het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten met werknemersverenigingen betreffende de arbeidsvoorwaarden van het personeel in dienst van het waterschap; • Het geven van advies, verstrekken van inlichtingen, verzorgen van documentatie, geven van voorlichting e.d.; • Het verlenen van informatie betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten; • Verzorgen voorbereiding van wettelijke en andere maatregelen; • Onderhouden van betrekkingen met o.a. landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Drie van de 66 stemmen.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2020: De contributie bedraagt € 21.861. Het aandeel van Brabantse Delta in de contributie bedraagt 4,1%. <i>Op basis van conceptstukken 2020 van september 2019</i>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Nee.
Risico's	-
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.J.G.M. de Vet
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	J.W. Thijs / F. Deckers

Bijlage I: Staat van reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen <i>bedragen x € 1.000</i>		Stand begin 2020 (na verwerking resultaatbestem- ming 2019)		Mutaties 2020					Stand eind 2020		Voorgestelde resultaat- bestemming 2020		Stand na resultaat- bestemming	
				vermeerderingen		verminderingen								
				interne		extern	interne	externe						
		rente	overige				exploitatie	overig						
1. Algemene reserve/calamiteitenreserve														
Alg. reserve/calamiteiten watersysteembeheer					24					731			731	
Alg. reserve/calamiteiten zuiveringsbeheer					36					2.795			2.795	
Alg. reserve/wachtgeld watersysteembeheer										625			625	
Alg. reserve/wachtgeld zuiveringsbeheer										625			625	
Totaal algemene/calamiteitenreserves		0	60	0	0	0	0	0	0	4.776	0	0	4.776	
2. Bestemmingsreserves														
Duurzaam Financieel Beleid WS										2.051			1.504	
Duurzaam Financieel Beleid ZB										2.822			3.279	
Totaal bestemmingsreserves		0	0	0	0	0	0	0	0	4.874	-90	-90	4.784	
3. Tariefegalisatiereserves														
Watersysteembeheer										6.340			1.785	
Zuiveringsbeheer										1.933			648	
Totaal tariefegalisatiereserves		0	0	0	0	0	-60	0	0	8.273	-5.840	-5.840	2.433	
4. Egalisatiereserves CBL														
Egalisatiereserve Cross border lease HWB										0			0	
Egalisatiereserve Cross border lease SNB										0			0	
Totaal egalisatiereserves CBL		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5. Voorzieningen														
Wachtgelden personeel										0			0	
Wachtgelden bestuur										17			17	
Pensioenfonds bestuur										2.297			2.297	
Voorziening zandfilter RWZI			10							55			55	
Voorziening Soc. Statuut muskusrattenbestrijders		3								551			551	
Totaal voorzieningen		3	10	0	0	0	-75	-296	0	2.920			2.921	
Totaal reserves en voorzieningen Brabantse Delta		3	70	0	0	0	-135	-296	0	20.842	-5.930	-5.930	14.913	

Bijlage II: BBP-Productenlijst

alle bedragen x € 1.000

BELEIDSPRODUCTEN		PRIMAIRE BEHEERPRODUCTEN	Taak			2020 totaal	Taak		
			water- systeem- beheer	vaar- wegen- beheer	zuive- rings- heffing		water- systeem- beheer	vaar- wegen- beheer	zuiverings- beheer
1000	PLANVORMING								
1100	Eigen plannen	1110 1.1 Beheersplan waterkeringen 1120 1.2 Waterbeheersplan 1125 1.2 Beheersplan watersystemen 1140 1.4 Beheersplan vaanwegenbeheer 1150 1.5 Thema- en gebiedsgerichte plannen 1155 1.6 Plannen afvalwaterketenbeleid 1160 1.7 Calamiteitenplannen 1165 1.6 Beheersplan zuiveren 1210 2.1 Plannen van derden	100% 90% 100% 85% 66% 100%	 100% 17% 100%	10% 15% 100% 17% 100%	305 183 475 56 2.818 1.541 521 1.717 7.617	305 165 475 23 2.395 - 365 - 1.717 5.446	- - - 33 - - 62 - - 95	- 18 - - 423 1.541 94 - - 2.076
1200	2 Plannen van derden								
1000	PLANVORMING								
2000	AANLEG EN ONDERHOUD WATERKERINGEN								
2100	3 Beheersinstrumenten waterkerin	2110 3.1 Legger waterkeringen 2120 3.2 Beheersregister waterkeringen 2130 3.3 Veiligheidstoetsing waterkeringen 2210 4.1 Aanleg en verwerving primaire waterkeringen 2220 4.2 Onderhoud primaire waterkeringen 2230 4.3 Aanleg en verwerving regionale waterkeringen 2240 4.4 Onderhoud regionale waterkeringen 2250 4.5 Aanleg en verwerving kades / overige waterkeringen	100% 100% 100% 100% 100% 100% 100%				236 451 520 9.789 2.239 826 528 83 299 - 457 16 15.443	- 236 451 520 9.789 2.239 826 528 83 299 - 457 16 15.443	- - - - - - - - - - - - -
2400	5 Dijkbewaking en calamiteitenbes	2260 4.6 Onderhoud kades / overige waterkeringen 2270 4.7 Voorzieningen verwante belangen waterkeringen	100% 100%						
2000	AANLEG EN ONDERHOUD WATERKERINGEN	2280 4.8 Muskusrattenbestrijding 2410 5.1 Dijkbewaking en calamiteiten bestrijding	100% 100% 100%						
3000	INRICHTING EN ONDERHOUD WATERSYSTEMEN								
3100	6 Beheersinstrumenten watersyste	3110 6.1 Peilbesluiten 3120 6.2 Waterakkoorden 3130 6.3 Legger waterlopen en kunstwerken 3140 6.4 Beheersregister waterlopen en kunstwerken 3210 7.1 Aanleg en verwerving waterlopen 3220 7.2 Onderhoud waterlopen 3230 7.3 Bouw en verwerving kunstwerken passieve 3240 7.4 Onderhoud kunstwerken passieve waterbeheersing 3250 7.5 Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater 3260 7.6 Voorzieningen verwante belangen watersystemen 3270 7.7 Muskusrattenbestrijding 3410 8.1 Baggerprogramma 3420 8.2 Verwijderen en verwerken van verspreidbare 3430 8.3 Verwijderen en verwerken van niet verspreidbare 3440 8.4 Bijdragen aan derden voor baggeren 3450 8.5 Saneringsprogramma 3460 8.6 Sanering van waterbodems	100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100% 100%				347 14 690 901 3.758 12.157 93 294 717 57 457 378 1.817 459 - - 99	- - - - - - - - - - - - - - - - - - 99	- - - - - - - - - - - - - - - - - - -
3200	7 Aanleg, verbetering en onderhou watersystemen								
3400	8 Baggeren van waterlopen /saneren waterbodems								

BELEIDSPRODUCTEN	PRIMAIRE BEHEERPRODUCTEN	Taak			2020 totaal	Taak		
		water- systeem- beheer	vaar- wegen- beheer	zuive- rings- heffing		water- systeem- beheer	vaar- wegen- beheer	zuiverings- beheer
3500 9 Beheer hoeveelheid water	3510 9.1 Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing	100%			2.471	2.471		-
	3520 9.2 Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	100%			2.955	2.955		-
	3530 9.3 Bediening kunstwerken actieve waterbeheersing	100%			2.651	2.651		-
3600 10 Calamiteitenbestrijding waters	3610 10.1 Calamiteitenbestrijding watersystemen	100%			675	675		-
3700 11 Monitoring watersysteem	3710 11.1 Monitoring waterkwantiteit	100%			1.383	1.383		-
	3720 11.2 Monitoring waterkwaliteit	100%			2.961	2.961		-
	3000 INRICHTING EN ONDERHOUD WATERSYSTEMEN				35.330	35.330		-
4000 12 Getransporteerd afvalwater	4000 BOUW EN EXPLOITATIE ZUIVERINGSTECHNISCHE WERKEN							
	4110 12.1 Bouw en verwerving transportstelsels			100%	7.032	-		7.032
	4120 12.2 Onderhoud transportstelsels			100%	3.664	-		3.664
	4130 12.3 Beheer transportstelsels			100%	3.514	-		3.514
	4140 12.4 Calamiteitenbestrijding transportstelsels			100%	-	-		-
4200 13 Gezuiverd afvalwater	4210 13.1 Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties			100%	11.808	-		11.808
	4220 13.2 Onderhoud zuiveringsinstallaties			100%	5.546	-		5.546
	4230 13.3 Beheer zuiveringsinstallaties			100%	8.086	-		8.086
	4240 13.4 WVO-heffing effluent			100%	775	-		775
	4250 13.5 Subsidies afvaakproblematiek			100%	52	-		52
	4260 13.6 IBA-inrichtingen			100%	152	-		152
	4270 13.7 Calamiteitenbestrijding zuiveringsinstallaties			100%	-	-		-
4300 14 Verwerkt slib	4320 14.1 Bouw en verwerving slibverwerkingsinstallaties			100%	6.007	-		6.007
	4330 14.2 Onderhoud slibverwerkingsinstallaties			100%	1.801	-		1.801
	4340 14.3 Beheer slibverwerkingsinstallaties			100%	2.502	-		2.502
	4350 14.4 Afzet slib/restproducten			100%	4.447	-		4.447
	4360 14.5 Calamiteitenbestrijding slibverwerking			100%	-	-		-
4400 15 Afvalwaterbehandeling door	4410 15.1 Afvalwaterbehandeling door derden			100%	3.182	-		3.182
	4000 BOUW EN EXPLOITATIE ZUIVERINGSTECHNISCHE WERKEN				58.567	-		58.567
5000 19 Beheersinstrumenten	5000 INRICHTING EN ONDERHOUD VAARWEGEN EN HAVENS							
	5110 19.1 Legger vaarwegen, kunstwerken en havens	50%	50%		92	61	30	-
	5120 19.2 Beheersregister vaarwegen, kunstwerken en havens	50%	50%		102	54	48	-
5200 20 Aanleg en onderhoud	5210 20.1 Aanleg en verwerving vaarwegen en havens	50%	50%		2	1	1	-
	5220 20.2 Onderhoud vaarwegen en havens	50%	50%		536	363	173	-
	5230 20.3 Baggeren vaarwegen en havens	50%	50%		495	265	230	-
	5240 20.4 Bouw/verwerving kunstwerken vaarwegenbeheer	50%	50%		140	72	68	-
	5250 20.5 Onderhoud kunstwerken vaarwegenbeheer	50%	50%		699	419	280	-
	5260 20.6 Bediening kunstwerken vaarwegenbeheer	50%	50%		396	284	111	-
5300 21 Verkeersregeling en verkeersveiligheid vaarwegen en havens	5270 20.7 Voorzieningen verwante belangen vaarwegenbeheer	50%	100%		102	3	99	-
	5310 21.1 Verkeersregeling en verkeersveiligheid vaarwegen en havens	50%	100%		40	3	37	-
	5320 21.2 Calamiteitenbestrijding vaarwegen en havens	50%	50%		-	-	-	-
	5000 INRICHTING EN ONDERHOUD VAARWEGEN EN HAVENS				2.604	1.526	1.078	-
6000 22 Beheer Keurkwartet en VTH-Verunningen en meldingen	6000 REGULERING							
6200 23 Vergunningen en meldingen	6110 22.1 Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	90%	10%		130	121	9	-
6300 24 Adviezen vergunningen	6210 23.1 Vergunningen en meldingen	92%	5%	3%	3.779	3.503	162	114
	6310 24.1 Wabo-adviezen	50%	0%	50%	773	387	-	387
	6320 24.2 Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	95%	5%		75	72	3	-

BELEIDSPRODUCTEN	PRIMAIRE BEHEERPRODUCTEN	Taak			2020 totaal	Taak		
		water- systeem- beheer	vaar- wegen- beheer	zuive- rings- heffing		water- systeem- beheer	vaar- wegen- beheer	zuiverings- beheer
6400 27 Regulering lozingen	6410 27.1 Rioleringsplannen 6420 27.2 Subsidies lozingen 6430 27.3 Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50% 50% 50%	0% 0% 0%	50% 50% 50%	172 68 848 5.846	86 34 424 4.627	- - - 174	86 34 424 1.045
6000 REGULERING								
6500 TOEZICHT EN HANDHAVING								
6600 25 Toezicht	6610 25.1 Toezicht	66%	2%	32%	3.707	2.439	85	1.182
6700 26 Handhaving	6710 26.1 Bestuursrechtelijke handhaving 6720 26.2 Strafrechtelijke handhaving	65% 66%	4% 2%	31% 32%	1.717 348 5.772	1.124 229 3.791	58 8 151	536 111 1.829
6500 TOEZICHT EN HANDHAVING								
7000 HEFFING EN INVORDERING								
7100 29 Belastingheffing	sleutel aangepast ivm belastingssamenwerking 7110 31.1 Kostentoedeling en belastingverordening 7120 31.2 Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijven 7130 31.3 Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven 7140 31.4 Aanslagen watersysteemheffing 7145 31.5 Aanslagen verontreinigingsheffing 7150 31.6 Verzoek-bezwaar- en beroepschriften hh/forf.bedr. 7160 31.7 Bezwaar- en beroepschriften zuiveringsheffing 7170 29.7 Bezwaar en beroepschriften watersysteemheffing 7180 31.9 Bezwaar- en beroepschriften verontr.heff. 7310 32.1 Betalingsverwerking aanslagen 7320 32.2 Kwijtschelding 7330 32.3 Invorderingsmaatregelen aanslagen	54% 54% 54% 54% 54% 54% 54% 54% 54% 54% 54%		46% 46% 46% 46% 46% 46% 46% 46% 46% 46% 46%	- 5.194 580 48 - - - - - - - - 5.823	- 2.805 313 26 - - - - - - - - 3.144	- - - - - - - - - - - - - 2.678	- 2.389 267 22 - - - - - - - - 2.678
7000 HEFFING EN INVORDERING								
8000 BESTUUR EN COMMUNICATIE								
8100 31 Bestuur	8110 33.1 Bestuur 8112 33.2 Contributie Unie 8120 33.3 Bestuursondersteuning 8130 33.4 Beheer niet-reglementaire taken 8210 34.1 Externe communicatie	67% 67% 67% 80% 55%		33% 33% 33% 20% 45%	2.504 - 1.114 746 1.324 5.688	1.669 - 743 597 728 3.737	- - - - - -	- 835 - 371 149 596 1.951
9000 DEKKINGSMIDDELEN EN SALDO								
9100 Dekkingsmiddelen en saldo	9110 Onvoorzien 9120 Mutaties algemene reserves (bespaarde rente) 9130 Belastingopbrengst 9140 Dividend 9150 Opbrengst CBL en Switchtransactie 9160 Exploitatiesaldo 9190 Saldo	47% per post beoordeeld per post beoordeeld 47% 47% per post beoordeeld 47%	0% per post beoordeeld 0% 0% 0%	53% 53% 53% 53% 53%	500 - -134.361 -1.400 - - -135.261 7.428	235 - -67.519 -658 - - -67.942 5.102	- - - - - - - 1.498	265 - -66.842 -742 - - - -67.319 828
9000 DEKKINGSMIDDELEN EN SALDO								
Totaal exclusief bijdrage Provincie								
Bijdrage provincie					-1.498		-1.498	
Bedrijfsresultaat					5.930	5.102	-	828

Bijlage III: Staat van vaste activa

Staat van activa ingedeeld naar categorieën Waterschapswet Begroting 2020 <i>(alle bedragen X € 1.000)</i>		Aanschafwaarde 1/1		Externe vermeerderingen		Geactiveerde lasten	Externe verminderingen		NETTO UITGAVEN TOTAAL	Aanschafwaarde 31/12	
Aanschaf- waarde	Subsidies/ bijdragen	Overname	Nieuwbouw Derden	Verkoop	Subsidie/ Bijdrage lopend jaar		Aanschaf- waarde	Subsidie/ bijdragen			
Immateriële vaste activa	137.955	10.218	16.148				750	15.398	154.104	10.968	
Sluiten geldeningen en saldo agio/disagio											
Uitgaven Onderzoek en Ontwikkeling	29.623	7.499		2.877			125	2.752	32.500	7.624	
Subsidies en Bijdragen aan bedrijven	260			270				270	530		
Subsidies en bijdragen aan rijk	749	290		998			434	563	1.747	724	
Subsidies en bijdragen aan openbare lichamen	7.832	343		65				65	7.897	343	
Subsidies en bijdragen aan overigen	479	92		350			175	175	829	267	
Geactiveerde bijdrage rijk	62.320			8.100				8.100	70.420		
Overige immateriële vaste activa	36.693	1.994		3.488			16	3.472	40.181	2.010	
Materiële vaste activa -in exploitatie	858.700	271.631							858.700	271.631	
Gronden en terreinen	12.510	5.362							12.510	5.362	
Vervoermiddelen	5.604								5.604		
Machines, apparaten en werktuigen	9.128	938							9.128	938	
Bedrijfsgebouwen	41.325	837							41.325	837	
Dienstwoningen	463								463		
Waterkeringen	139.498	126.291							139.498	126.291	
Watergangen, kunstwerken en gemalen	179.914	62.463							179.914	62.463	
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	171.176	42.388							171.176	42.388	
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	231.469	23.393							231.469	23.393	
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	44.947	632							44.947	632	
Vaarwegen en havens	19.891	9.328							19.891	9.328	
Overige materiële vaste activa	2.775								2.775		
Materiële vaste activa -onderhanden werken	99.791	4.818	3.103	61.339			9.300	55.143	164.233	14.118	
Gronden en terreinen	5.997	81		91				2.091	8.088	81	
Vervoermiddelen	242		2.000					258	500		
Machines, apparaten en werktuigen	1.538		258					845	2.384		
Bedrijfsgebouwen	1.303		845					1.101	2.405		
Dienstwoningen				1.101							
Waterkeringen	23.605	1.467		10.960			1.867	9.093	34.565	3.333	
Watergangen, kunstwerken en gemalen	15.632	1.818		8.784			7.433	1.351	24.417	9.252	
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	31.097			23.317				23.317	54.414		
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	13.410			13.635				13.635	27.045		
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	5.584	1.452		2.500				2.500	8.084	1.452	
Vaarwegen en havens	1.382			950				950	2.332		
Overige materiële vaste activa											
Financiële vaste activa	42.007								42.007		
Kapitaalverstrekingen bedrijven	42.007								42.007		
Kapitaalverstrekingen overheden											
Verstrekte geldleningen											
Overige uitzettingen											
TOTALE VASTE ACTIVA	1.138.453	286.667	3.103	77.487			10.050	70.540	1.219.043	296.717	

Staat van activa ingedeeld naar categorieën Waterschapswet Begroting 2020 <i>(alle bedragen X € 1.000)</i>									
Totale afschrijving per 1/1	Afschrijvingen 2020		Totale afschrijving 31/12	Boekwaarde		Rente 2020	Totale kapitaal-lasten 2020		
	Normale afschrijving	Extra afschrijving		Boekwaarde per 1/1	Boekwaarde per 31/12				
Immateriële vaste activa	70.587	13.239	83.826	57.150	59.310	1.041	14.158		
Sluiten geldleningen en saldo agio/disagio									
Uitgaven Onderzoek en Ontwikkeling	12.410	1.732	14.142	9.714	10.734	179	1.844		
Subsidies en Bijdragen aan bedrijven				260	530	6	6		
Subsidies en bijdragen aan rijk	104	16	120	355	902	10	21		
Subsidies en bijdragen aan openbare lichamen	2.937	206	3.142	4.552	4.412	74	280		
Subsidies en bijdragen aan overigen	220	13	233	167	328	4	17		
Geactiveerde bijdrage rijk	29.921	8.408	38.329	32.399	32.091	582	8.990		
Overige immateriële vaste activa	24.995	2.864	27.859	9.704	10.312	185	3.001		
Materiële vaste activa -in exploitatie	312.383	22.882	335.265	274.685	251.803	4.440	27.322		
Gronden en terreinen	1.620	44	1.664	5.528	5.484	89	133		
Vervoermiddelen	1.970	806	2.776	3.634	2.828	59	864		
Machines, apparaten en werktuigen	7.005	441	7.446	1.184	743	19	460		
Bedrijfsgebouwen	13.953	1.166	15.119	26.535	25.369	429	1.595		
Dienstwoningen	188	9	197	275	266	4	14		
Waterkeringen	7.279	354	7.634	5.927	5.573	96	450		
Watergangen, kunstwerken en gemalen	47.506	4.348	51.853	69.945	65.597	1.131	5.478		
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	76.083	4.396	80.479	52.704	48.308	852	5.248		
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	126.298	8.023	134.321	81.778	73.755	1.322	9.345		
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	23.279	2.636	25.914	21.037	18.402	340	2.976		
Vaarwegen en havens	6.462	497	6.959	4.102	3.605	66	563		
Overige materiële vaste activa	739	163	902	2.036	1.873	33	195		
Materiële vaste activa -onderhanden werken	552	2.512	3.064	94.421	147.051	1.972	4.112		
Gronden en terreinen		28	28	5.916	7.979	113	130		
Vervoermiddelen		42	42	242	458	6	33		
Machines, apparaten en werktuigen	20	190	210	1.518	2.174	31	214		
Bedrijfsgebouwen	3	94	96	1.301	2.309	30	93		
Dienstwoningen									
Waterkeringen	8	317	325	22.130	30.907	431	727		
Watergangen, kunstwerken en gemalen	92	478	570	13.722	14.595	233	611		
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	38	153	191	31.059	54.223	690	821		
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	250	813	1.063	13.160	25.982	323	998		
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	142	222	364	3.991	6.268	85	301		
Vaarwegen en havens		175	175	1.382	2.156	30	184		
Overige materiële vaste activa									
Financiële vaste activa	29.170	1.635	30.805	12.836	11.201	623	2.258		
Kapitaalverstrekkingen bedrijven									
Kapitaalverstrekkingen overheden	29.170	1.635	30.805	12.836	11.201	623	2.258		
Verstrekte geldleningen									
Overige uitzettingen									
TOTALE VASTE ACTIVA	412.693	40.268	452.961	439.093	469.365	8.075	47.851		

Bijlage IV: Staat van geldleningen (gecomprimeerd)

	Soort lening (<i>alle bedragen x € 1.000</i>)	Restant- bedrag lening begin boekjaar	Mutaties in 2020		Restant- bedrag lening einde boekjaar	Aflossing in het volgend boekjaar	Totaal rente ten laste van het boekjaar	Gem. restant- looptijd	Gem. rente- voet
			Vermeer- deringen nieuwe leningen	Verminde- ringen aflossingen					
B	Andere geldleningen financiële instellingen	386.393	47.500	14.283	419.610	17.541	8.067	22,6	2,31%
C	Bij waterschap gestorte waarborgsommen								
D	Overig								
	TOTAAL	386.393	47.500	14.283	419.610	17.541	8.067	22,6	2,31%

Bijlage V: Principes waarmee de kosten en opbrengsten aan de beheerproducten zijn toegerekend

Wijze van doorberekening kostenplaatsen

Sleutel	Toerekening van:	Toerekening aan:	Principe van toerekening
Sleutel A	Kostenplaats 1010 Kapitaallasten	Primaire en ondersteunende beheerproducten	Op basis van specifiek nut (staat van activa)
Sleutel B	Afdelingskostenplaatsen 2000 t/m 2999	Primaire beheerproducten	Op basis van begrote uren/fte's per beheerproduct

Wijze van doorberekening ondersteunende beheerproducten

Sleutel	Toerekening van:	Toerekening aan:	Principe van toerekening
Sleutel C	OP 21000 Centraal management OP 32000 Personeelsbeleid en -beheer OP 32500 Informatiebeleid OP 34000 Algemeen juridische ondersteuning OP 36000 Interne faciliteiten OP 55000 Interne voorlichting	Primaire beheerproducten	Op basis van begrote uren/fte's per beheerproduct
Sleutel D	OP 35000 Huisvesting OP 44000 Informatiebeleid en automatisering	Primair beheerproducten en investeringsprojecten	Op basis van begrote uren/fte's per beheerproduct of project
Sleutel E	OP 31000 Organisatiebeleid en -beheer OP 41000 Financieel beleid OP 42000 Meerjarenraming en begroting OP 43000 Comptabiliteit OP 45000 Management- en bestuursrapportages OP 51000 Bestuursprogramma en kadernota OP 52000 Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandig-heden- en milieuzorgbeleid en -beheer OP 53000 Concerncontrol	Primaire beheerproducten	Op basis van de directe kosten per beheerproduct (inclusief de doorberekende personeels- en kapitaallasten)
Sleutel F	OP 61000 Centrale (geo)grafische informatie OP 71000 Muskusrattenbestrijding N-B	Primair beheerproducten	Op basis van specifiek nut/specifieke afspraken
Sleutel G	OP 70000 Nieuwbouw	Investeringsprojecten	Op basis van de begrote fte's per project

OP = Ondersteunend beheerproduct

Gemeenschappelijke regeling Muskusrattenbeheer Noord-Brabant

BEGROTING 2020

Aanleiding

Door de waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta is een gemeenschappelijke regeling getroffen voor uitvoering van het muskus- en beverrattenbeheer in Noord-Brabant. Op grond van de aangepaste Waterwet is de muskusratten- en beverrattenbestrijding vanaf 1-1-2011 een wettelijke waterschapstaak. Voordien was het beheer provinciaal georganiseerd.

Muskus- en beverratten worden bestreden om schade aan vooral waterstaatswerken (zoals dijken, kades en oevers van watergangen) te voorkomen. Bij een goed beheer is de rattenpopulatie dermate laag, dat de vraatschade aan natuurlijke vegetaties en gewassen minimaal is of niet voorkomt. Voor de beverrat is uitroeiing in het binnenland de landelijke doelstelling. Het beheer geschiedt vooral met louter mechanische vangmiddelen, zoals klemmen en vangkooien. In het gehele gebied zijn 31 personen actief die het hele jaar muskus- en beverratten speuren en vangen. In natuurgebieden worden met de beheerder afspraken gemaakt over methode en tijdstip van betreden. Vanaf 2015 worden de vangstgegevens digitaal in het veld geregistreerd.

Door de rattenpopulatie zo laag mogelijk te houden kan het aantal uitstaande vangmiddelen laag worden gehouden. De vangmiddelen en -methoden zijn zodanig aangepast dat bijvangsten (vangsten niet zijnde muskus- of beverrat) tot een minimum worden beperkt. Mede daardoor is het aantal bijvangsten ook relatief laag en vormen deze daardoor geen bedreiging voor het voortbestaan van de betreffende diersoorten.

In 2018 werden 5319 muskusratten gevangen en 5 beverratten. De beverratvangsten zijn wederom gedaald. De Brabantse beheersorganisatie voldoet met 0,23 vangsten per kilometer niet aan de gestelde norm van < 0,15 vangsten muskusrat per kilometer watergang. In 2018 zijn de (muskusrat)vangsten in Brabant met 630 vangsten gestegen ten opzichte van 2017 en daalde de velduren met 1594 uur (naar 25.433) ten opzichte van het jaar 2017 (27.028 uur). Door meer uitval, langdurige ziekte, pensioen e.d. is de doelstelling van 30.000 uur niet gehaald. Uit de resultaten van zowel vangsten als inzet aan uren blijkt temeer dat een verdere daling van het aantal velduren onacceptabel is. In 2019 zijn drie nieuwe krachten begonnen om het tijt te keren van het toenemende aantal vangsten.

Van 2013 tot begin 2017 is er landelijk onderzoek uitgevoerd, 'de Veldproef', waarbinnen wetenschappelijke gegevens zijn verzameld. Binnen de Veldproef zijn Brabant (rondom Dinteloord) en Lelystad specifiek aangewezen waarbinnen de methode van Objectbescherming is toegepast, daardoor zijn alleen nabij de keringen en de kern Dinteloord ratten weggevangen. Na beëindiging van deze lokale proef is in maart 2017 gestart met het wegvangen van de aanwezige populatie muskusratten. Eind 2017 waren er in het proefgebied totaal 896 muskusratten gevangen, ten opzichte van normaal ongeveer 40 per jaar. In 2018 is in een gelijke behandeling van het gebied de vangsten teruggelopen tot 297 muskusratvangsten. De kosten van het schadeherstel, veroorzaakt door muskusratten tijdens de veldproef objectbescherming, worden vergoed door de Unie van Waterschappen. Nu de proef is beëindigt is naar voren gekomen dat verwijdering van de muskusrat in Nederland tot de mogelijkheden behoort. In 2019 zal op voordracht van de Commissie muskus- en beverratten aan de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen worden voorgelegd over te gaan tot strategiewijziging. De nieuwe strategie "Terugdringen tot aan de Landsgrens" wordt het nieuwe ijkpunt waar de bestrijding in Nederland in 10 a 15 jaar aan wil voldoen. Om te kunnen voldoen aan dit doel en de velduren weer op een acceptabel peil te brengen is vanaf 2021 een impuls van drie extra fte voorzien in de meerjarenraming die de jaren daarna weer via natuurlijke afvloeiing kan afnemen.

Context

In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat waterschap Brabantse Delta verantwoordelijk is voor het opstellen van een begroting. Volgens artikel 4, lid 1 van deze regeling dient het ontwerp van de begroting vooraf ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de overige deelnemende waterschappen. Bestuurlijke afstemming daarover vindt plaats in de maand juni of juli en daarbij kunnen de deelnemers hun zienswijzen over de conceptbegroting indienen. Na bespreking in een bestuurlijk vooroverleg wordt de begroting 2020 formeel ter goedkeuring aan de besturen van de waterschappen gestuurd.

Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant begroting 2020

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Kosten			
Salarissen en sociale lasten	€ 1.366.443	€ 1.497.000	€ 1.543.300
Overige personeelslasten	€ 31.859	€ 59.800	€ 50.000
Personeel van derden	€ 155.031	€ 22.000	€ 20.000
Duurzame gebruiksgoederen	€ 21.120	€ 40.000	€ 45.000
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	€ 68.248	€ 80.000	€ 80.000
Energie	€ 1.170	€ 2.000	€ 1.500
Verzekering	€ 4.148	€ 4.600	€ 4.200
Onderhoud door derden	€ 15.421	€ 15.000	€ 16.000
Overige diensten door derden	€ 119.280	€ 51.500	€ 53.500
Doorbelasting administratieve ondersteuning	€ 10.000	€ 7.500	€ 5.000
Doorbelasting afdeling Onderhoud	€ 16.500	€ 58.000	€ 59.000
Doorbelasting dienstauto's	€ 176.762	€ 298.000	€ 346.200
Doorbelasting dienstkleding	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Doorbelasting ondersteunende beheerproducten	€ 272.243	€ 288.600	€ 274.800
Totaal kosten	€ 2.283.225	€ 2.449.000	€ 2.523.500
Opbrengsten			
Vergoeding beverrattenbestrijding	€ 25.000	€ 25.000	€ 12.500
Nog te dekken door waterschappen	€ 2.258.225	€ 2.424.000	€ 2.511.000
Totaal opbrengsten	€ 2.283.225	€ 2.449.000	€ 2.523.500
Bijdrage per waterschap	€ 752.742	€ 808.000	€ 837.000

Toelichting op de begroting 2020

Salarissen en sociale lasten (raming 2020 € 1.543.300)

Begroting 2020	bedrag
Salarissen	€ 1.064.300
Individueel Keuze Budget	€ 205.000
Sociale lasten	€ 278.000
Werkgeversaandeel ZVV	€ 85.000
Ambtsjubilea/bijzonder belonen	€ 17.500
Overwerk	€ 2.000
Totaal salarissen en sociale lasten	€ 1.651.800
ten laste van voorziening Sociaal Statuut	€ (108.500)
Per saldo salarissen en sociale lasten	€ 1.543.300
Begroting 2019	
Per saldo salarissen en sociale lasten	€ 1.497.000
<i>Stijging begroting 2020 t.o.v. 2019</i>	€ 46.300
<i>% stijging begroting 2020 t.o.v. 2019</i>	3,09%

Voor de begroting 2020 is uitgegaan van de werkelijke salarissen en sociale lasten per 1 april 2019 vermeerderd met een stijging van 2%. De personele formatie bedraagt in 2020 29,69 fte.

In de jaarrekening 2018 zijn de lasten beduidend lager omdat een medewerker per 1 juli 2018 een andere functie kreeg en een medewerker per 1 november 2018 met pensioen is gegaan. Tijdelijke vervanging vond plaats door personeel van derden.

Voorziening Sociaal Statuut

Voor de uitvoering van de regelingen Sociaal Statuut Overdracht muskusrattenbestrijding is in 2010 een afkoopsom van € 1,7 miljoen van de provincie Noord-Brabant ontvangen. Uit de afkoopsom is een voorziening gevormd waaruit de verplichtingen, die uit het Sociaal Statuut voortkomen, in de toekomst worden voldaan. Voor 2020 wordt een bedrag van € 108.500 van de salariskosten van de muskusrattenbestrijders ten laste van de voorziening geboekt. De verwachting is dat eind 2020 van de voorziening € 541.000 resteert.

Overige personeelslasten (raming 2020 € 50.000)

Dit betreft de opleidingskosten, Arbozorg, personeelsexcursie en vergoedingen voor de opslag van materieel. Van de totale raming van € 50.000 is € 30.000 bestemd voor opleidingskosten. In de CAO 2015-2016 is bepaald dat de medewerkers per 1 januari 2016 de beschikking krijgen over een basis budget voor opleiding, ontwikkeling loopbaan en vitaliteit. Het persoonsgebonden budget bedraagt € 5.000 per 5 jaar. Er is vanuit gegaan dat per medewerker gemiddeld € 1.000 per jaar opgenomen wordt. De afdeling bestaat uit 30 medewerkers; totaal gemiddeld per jaar € 30.000. Niet uitgesloten kan worden dat de werkelijke kosten per jaar aanzienlijk kunnen fluctueren.

Personeel van derden (raming 2020 € 20.000)

In voorgaande jaren werd een adviseur van waterschap Scheldestromen ingehuurd. De detacheringsovereenkomst wordt beëindigd. Besloten is de formatie van de afdeling Onderhoud met 0,5 fte uit te breiden voor de advisering van de muskusrattenbestrijding (zie post doorbelasting afdeling Onderhoud). De raming van € 20.000 is bedoeld voor inhuur voor vervanging bij ziekte.

Duurzame gebruiksgoederen (raming 2020 € 45.000)

Deze raming betreft de aanschaf/inruil van quads, boten en aanhangwagens. In 2020 worden nog twee extra quads aangeschaft en een boot als gevolg van Arbo-aanpassingen. Verder krijgt het ergonomisch aanpassen van de bediening van de motorboten in 2020 een vervolg.

Overige gebruiks- en verbruiksgoederen (raming 2020 € 80.000)

Dit betreft de aanschafkosten van klemmen, gaas en fuiken.

Energie (raming 2020 € 1.500)

Dit betreft de brandstofkosten van de vaar- en voertuigen.

Verzekering (raming 2020 € 4.200)

Dit betreft de kosten van de ongevallenverzekering en de materieelverzekering.

Onderhoud door derden (raming 2020 € 16.000)

Dit betreft de onderhoudskosten en keuringen van boten, aanhangwagens en quads. Verder zijn de kosten voor het onderhoud software van het digitale registratiesysteem in deze post opgenomen.

Overige diensten door derden (raming 2020 € 53.500)

Dit betreft o.a. de kosten van telefoon, verblijfkosten en vergunningen. T.o.v. de jaarrekening 2018 dalen de kosten met € 66.000,- door het wegvallen van de vergoedingen eigen vervoer. In 2019 beschikken alle medewerkers over een bedrijfsauto.

Administratieve ondersteuning (raming 2020 € 5.000)

Dit betreft de ondersteuning door de afdelingen financiën en bedrijfsbureau. In vergelijking met de begroting 2019 is de raming met € 2.500 verlaagd. In verband met het digitale registratiesysteem en de verdere automatisering van de factuurverwerking is minder administratieve ondersteuning noodzakelijk.

Doorbelasting afdeling Onderhoud (raming 2020 € 59.000)

De muskusrattenbeheerders maken onderdeel uit van de Afdeling Onderhoud en Muskusrattenbeheer. Een deel van de uren van het afdelingshoofd wordt daarom doorbelast (gemiddeld 9 uur per week). Daarnaast worden de kosten van een adviseur (0,5 fte) doorberekend.

Doorbelasting dienstauto's (raming 2020 € 346.200)

In 2015 is -in verband met de Arbo voorschriften- het besluit genomen de muskusrattenbeheerders te voorzien van dienstauto's. In 2017 zijn 12 dienstauto's aangeschaft. De aanschaf van de overige 18 dienstauto's vond eind 2018 plaats. De totale investering bedraagt € 1.120.000 waarvan € 444.000 in 2017 en € 676.000 eind 2018. De doorbelasting betreft de kapitaallasten en de overige jaarlijkse lasten. Ten opzichte van de begroting 2019 nemen de kosten met € 48.200 toe. Het gaat m.n. om hogere overige kosten van de dienstauto's (brandstof, onderhoud, houderschapsbelasting en verzekering).

Doorbelasting van de kosten van ondersteunende beheerproducten (raming 2020 € 274.800)

Volgens de BBP methodiek, die bij waterschap Brabantse Delta gehanteerd wordt, worden de kosten van de ondersteunende beheerproducten op basis van bestede uren of directe kosten toegerekend aan de beheerproducten. Uitgaande van de reguliere toerekeningsystematiek zou een boven proportioneel bedrag aan overheadkosten aan de GR muskusrattenbestrijding Noord-Brabant toegerekend worden. Vervolgens is daarom per ondersteunend beheerproduct beoordeeld in welke mate het bijdraagt aan de taak en wat een realistische vergoeding is. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven.

Toerekening aan muskusrattenbestrijding Noord-Brabant		
Ondersteunend beheerproduct	kosten	Grondslag *)
Ontwikkeling, implementatie en onderhoud informatieplan (ICT)	€ 36.000	2,0 fte
Huisvesting	€ 13.000	2,0 fte
Centraal management	€ 3.600	2,0 fte
Personeelsbeleid en -beheer	€ 139.000	29,7 fte
Interne voorlichting	€ 12.000	29,7 fte
Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning	€ 4.900	2,0 fte
Interne faciliteiten	€ 25.500	2,0 fte
Organisatiebeleid en -beheer	€ 4.900	1,8%
Financieel beleid	€ 4.300	1,8%
Meerjarenraming en begroting	€ 2.000	1,8%
Comptabiliteit	€ 10.000	1,8%
Bestuursprogramma en Kadernota	€ 2.600	1,8%
KAM	€ 8.800	1,8%
Concerncontrol	€ 4.100	1,8%
Managements- en bestuursrapportages	€ 4.100	1,8%
Totale doorberekeningen	€ 274.800	

*) 1,8% van de totale kosten van het ondersteunend beheerproduct

Voor de ramingen 2020 is de jaarrekening 2018 gebruikt als basis, verhoogd met 1%.

Doorbelasting op basis van uren

De volgende ondersteunende beheerproducten worden doorgerekend op basis van de directe uren per primair beheerproduct.

- Ontwikkeling, implementatie en onderhoud informatieplan (ICT)
- Huisvesting
- Centraal management
- Personeelsbeleid en – beheer
- Interne voorlichting
- Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning
- Interne faciliteiten

Hoe meer uren op het primaire beheerproduct geboekt worden hoe meer kosten van de ondersteuning worden toegerekend. Als voorbeeld de berekening van interne voorlichting. Interne voorlichting betreft de centrale activiteiten die zijn gericht op het informeren van het personeel over het beleid en intern functioneren van het waterschap. Tot het product behoren onder meer het organiseren van interne personeelsbijeenkomsten en de kosten van intranet.

In de jaarrekening 2018 bedroeg het totaal aantal directe uren op de eindproducten 459.000 uur, waarvan 41.500 uur (29,7 fte) voor de GR Muskusrattenbestrijding. Van de kosten van de interne voorlichting worden 29,7 fte aan de GR Muskusratten toegerekend. De kosten van de interne voorlichting bedroegen € 132.800 waarvan $(41.500/459.000) \times € 132.800 = € 12.000$ aan muskusrattenbestrijding wordt toegerekend.

De kosten van personeelsbeleid en -beheer en interne voorlichting worden gemaakt ten behoeve van alle medewerkers. Er wordt bij deze ondersteunende beheerproducten daarom gerekend met 29,7 fte. Van het kantoor, ICT en interne faciliteiten wordt uitsluitend door rayonleiders gebruik gemaakt. Hierbij wordt gerekend met slechts 2 fte's.

Doorbelasting op basis van directe kosten

De volgende ondersteunende beheerproducten worden doorgerekend op basis van de directe kosten per primair beheerproduct.

- Organisatiebeleid en –beheer
- Financieel beleid
- Meerjarenraming en begroting
- Comptabiliteit
- Bestuursprogramma en Kadernota
- Concern control
- Management- en bestuursrapportages

Hoe meer directe kosten op het primaire beheerproduct worden geboekt des te meer kosten van de ondersteunende producten daaraan worden toegerekend. De directe kosten van het muskusrattenbeheer bedroegen in 2018 1,8% van de totale directe kosten van alle primaire beheerproducten. Van de totale kosten van bijvoorbeeld het ondersteunend beheerproduct Meerjarenraming en begroting wordt daarom 1,8% toegerekend aan de GR Muskusrattenbestrijding. In 2018 bedroegen de kosten van het ondersteunend beheerproduct Meerjarenraming en begroting € 114.400; 1,8% van € 114.400 = € 2.059 (afgerond € 2.000).

Vergoeding beverrattenbestrijding (bijdrage 2020 € 12.500)

Dit betreft een vergoeding van de Unie van Waterschappen uit het landelijk budget voor de bestrijding van beverratten. In vergelijking met voorgaande jaren wordt de vergoeding met € 12.500 verlaagd vanwege een vermindering van de vangsten van beverratten.

Bijdrage deelnemers (bijdrage 2020 € 837.000)

Ten opzichte van de begroting 2019 stijgt de bijdrage per deelnemer in 2020 met € 29.000 (3,6%). In de meerjarenraming 2019-2023 was voor de jaarschijf 2020 € 824.301 geraamd. Belangrijkste oorzaak voor de stijging in 2020 zijn de hogere kosten van de dienstauto's.

Meerjarenraming 2020-2024

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is gerekend met een inflatiepercentage van 2% per jaar voor de jaren 2021-2024. Voor de salariskosten is eveneens uitgegaan van een stijging van 2% per jaar. Daarnaast is rekening gehouden met het uitstroomvoordeel (nieuwe medewerkers worden lager ingeschaald).

Om te kunnen voldoen aan de nieuwe strategie "Terugdringen tot aan de Landsgrens" en de velduren weer op een acceptabel peil te brengen is vanaf 2021 een tijdelijke impuls van drie extra fte voorzien in de meerjarenraming. De jaren daarna kan de formatie weer via natuurlijke afvloeiing afnemen (bereiken pensioengerechtigde leeftijd).

Vanwege het uitstroomvoordeel blijft de stijging van de personeelslasten door de tijdelijke fte uitbreiding de komende jaren beperkt tot:

2021 € 105.000,-

2022 € 36.000,-

2023 € 36.000,-

2024 € 36.000,-

Meerjarenraming	2020	2021	2022	2023	2024
Kosten					
Salarissen en sociale lasten	€ 1.543.300	€ 1.687.548	€ 1.666.651	€ 1.723.849	€ 1.753.601
Overige personeelslasten	€ 50.000	€ 51.000	€ 51.408	€ 51.824	€ 52.249
Personeel van derden	€ 20.000	€ 20.400	€ 20.808	€ 21.224	€ 21.649
Duurzame gebruiksgoederen	€ 45.000	€ 45.900	€ 46.818	€ 47.754	€ 48.709
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	€ 80.000	€ 81.600	€ 83.232	€ 84.897	€ 86.595
Energie	€ 1.500	€ 1.530	€ 1.561	€ 1.592	€ 1.624
Verzekering	€ 4.200	€ 4.284	€ 4.370	€ 4.457	€ 4.546
Onderhoud door derden	€ 16.000	€ 16.320	€ 16.646	€ 16.979	€ 17.319
Overige diensten door derden	€ 53.500	€ 54.570	€ 55.661	€ 56.775	€ 57.910
Doorbelasting administratieve ondersteuning	€ 5.000	€ 5.100	€ 5.202	€ 5.306	€ 5.412
Doorbelasting afdeling Onderhoud	€ 59.000	€ 60.180	€ 61.384	€ 62.611	€ 63.863
Doorbelasting dienstauto's	€ 346.200	€ 353.124	€ 360.186	€ 367.390	€ 374.738
Doorbelasting dienstkleding	€ 25.000	€ 25.500	€ 26.010	€ 26.530	€ 27.061
Doorbelasting ondersteunende beheerproducten	€ 274.800	€ 280.296	€ 285.902	€ 291.620	€ 297.452
Totaal kosten	€ 2.523.500	€ 2.687.352	€ 2.685.839	€ 2.762.808	€ 2.812.728
Vergoeding beverrattenbestrijding	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500
Nog te dekken door waterschappen	€ 2.511.000	€ 2.674.852	€ 2.673.339	€ 2.750.308	€ 2.800.228
Bijdrage per waterschap	€ 837.000	€ 891.617	€ 891.113	€ 916.769	€ 933.409
stijging t.o.v. voorgaande jaar		6,53%	-0,06%	2,88%	1,82%

Waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor veilige dijken en kades, zuivert rioolwater, verbetert en bewaakt de kwaliteit van het oppervlaktewater en regelt de hoogte van het water in Midden- en West-Brabant. Bij de uitvoering van deze taken werken wij samen met inwoners, agrariërs, bedrijven en anderen. Hierbij houden we rekening met de belangen van de samenleving en bereiden ons voor op toekomstige ontwikkelingen.

Waterschap Brabantse Delta
Postbus 5520, 4801 DZ Breda
T 076 564 10 00
info@brabantsedelta.nl
www.brabantsedelta.nl